

เรียกว่า คลองบ้านขมิ้น ตั้งแต่คลองมอญถึงคลองวัดแจ้ง(หรือคลองนครบาล)เรียกว่า คลองบ้านหม้อ ตั้งแต่คลองวัดแจ้งถึงคลองบางกอกใหญ่เรียกว่า คลองวัดท้ายตลาด หรือ คลองวัดโมลีโลกย์

ปัจจุบันคลองส่วนใหญ่ตื้นเขิน บางส่วนไม่เหลือร่องรอยว่าเคยเป็นคลองมาก่อน เช่น บริเวณสถานีรถไฟบางกอกน้อยบางแห่งเป็นที่ตั้งอาคารบ้านเรือน คลองนี้อยู่ในเขตบางกอกน้อย และบางกอกใหญ่

คลองนครบาล หรือคลองวัดแจ้ง

คลองนครบาลหรือคลองวัดแจ้ง อยู่ในเขตบางกอกใหญ่ทางเหนือของวัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง) บางครั้งเรียกว่า “คลองวัดอรุณ” ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นคูพระราชวังทางทิศเหนือ เนื่องจากเขตพระราชวังผนวกเอาวัดอรุณราชวรารามไว้ด้วยทั้งหมด ปากคลองแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ข้างวัดอรุณราชวราราม และไหลไปบรรจบคลองมอญ ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ปัจจุบันมีสภาพค่อนข้างตื้นเขิน

คลองบางกอกน้อย

ที่ตั้ง เชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านคลองมหาสวัสดิ์ไปบรรจบกับคลองบางกวย อยู่ในท้องที่เขตบางกอกน้อยและเขตจังหวัดนนทบุรี

ประวัติความเป็นมา คลองบางกอกน้อยเป็นคลองที่คู่กับคลองบางกอกใหญ่ แต่เดิมสันนิษฐานว่าเป็นทางเดินน้ำเล็กๆ ไม่ยาวนาน ต่อมาในสมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราช กษัตริย์ไทยสมัยอยุธยาเล็งเห็นว่า แม่น้ำเจ้าพระยาช่วงบริเวณนี้ไหลอ้อมคดเคี้ยว สิ้นเปลืองเวลาในการคมนาคมเป็นอย่างมาก จึงโปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์แรงงานราษฎรมาทำการขุดคลอง โดยเริ่มจากคลองบางกอกน้อยมาลุ่มให้ถึงกันเป็นแม่น้ำ

มีบทความหนังสือชื่อ “หนังสือหลวง” เข้าใจว่าจะเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกล่าวว่า “ครั้งสร้างเมืองที่บางกอกขุดลัดแล้วนั้นตั้งชื่อว่าเมืองธนบุรี การที่ขุดอย่างนี้นานกว่า 300 ปีมาแล้ว คูก็เห็นจริงคอก ด้วยลำน้ำก็ยังแคบกว่าข้างบน ข้างล่างไม่ใช่กว้าง 4 เส้น ไม่ถึง 5 เส้น ครั้นทางลัดมีขึ้นแล้ว น้ำลงเสียทางลัดแม่น้ำเก่าก็แห้งไปจนกลายเป็นดอนเสียครึ่งบ้างก่อนบ้าง แม่น้ำที่แห้งแล้งนั้นถ้าตามไปสังเกตคูก็จะเป็นฝั่งหนึ่งสูง ฝั่งหนึ่งต่ำเป็นรูปแม่น้ำตลอดไป ก็เมื่อแม่น้ำเก่ากลายเป็นคูคลองดังนี้แล้วชื่อ บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ ก็ไปเรียกเอาคลองกลายเป็นปากคลองข้างบนเรียกว่า บางกอกน้อย ตามชื่อเดิม ปากคลองข้างล่างเรียกว่า บางกอกใหญ่ ตามชื่อบางกอกใหญ่เดิม”

ต่อมา ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325) ทรงมีพระดำริว่า กรุงธนบุรี ยังไม่มีกำแพงเป็นที่มั่นป้องกันราชศัตรูอย่างถาวรมั่นคง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์ไพร่พลในกรุงและหัวเมืองมาระดมกันทำค่ายฝ่ายตะวันตก ตั้งแต่มุมกำแพงเมืองเก่าไปจนถึงวัดบาง

หัวน้ำน้อย(วัดอมรินทราราม) ลงไปริมแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดมาจนถึงกำแพงเมืองเก่า และโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเป็นคูข้างหลังเมืองตั้งแต่คลองบางกอกน้อยมาออกคลองบางกอกใหญ่ ราษฎรนิยมเรียกคลองนี้เป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 คลองวัดท้ายตลาด ตอนที่ 2 คลองบ้านหม้อ ตอนที่ 3 คลองบ้านขมิ้น แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเป็นคูข้างหลังเมือง ตั้งแต่กำแพงเก่าท้ายป้อมวิชัยประสิทธิ์ขึ้นไปจนถึงศาลเทพารักษ์ออกแม่น้ำทั้ง 2 ข้าง จะเห็นวัตถุประสงค์ของการขุดคลองนี้ในอดีตก็เพื่อใช้ประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ คือเป็นคูเมืองป้องกันศัตรูนั่นเอง และเพื่อให้เกิดความสะดวกในการคมนาคมขนส่งด้วย

สภาพและความสำคัญของคลองในปัจจุบัน ปัจจุบันคลองบางกอกน้อยอยู่ในสภาพค่อนข้างดีและเป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ริม 2 ฝั่งคลอง เพราะได้อาศัยน้ำจากคลองในการอุปโภคบริโภค และใช้เพื่อการเพาะปลูกพืชผักผลไม้ของชาวสวนริมคลองและเป็นเส้นทางคมนาคมด้วย

คลองบางกอกใหญ่ (คลองบางหลวง)

ที่ตั้ง เป็นเส้นกั้นเขตบางกอกใหญ่กับเขตอื่นๆ โดยเริ่มจากแม่น้ำเจ้าพระยาไปเชื่อมต่อกับคลองบางขุนศรีและคลองชักพระ ไปบรรจบกับคลองบางกอกน้อยในเขตบางกอกน้อย ขนาดกว้างประมาณ 100 เมตร ยาวประมาณ 36 กิโลเมตร.

ประวัติความเป็นมา สมเด็จพระไชยราชาธิราช กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองนี้เพื่อให้เปิดคลองลัดจากแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจากแม่น้ำเจ้าพระยามีความคดเคี้ยว เมื่อปีมะโรง พ.ศ.2065 โดยเริ่มต้นขุดตั้งแต่คลองบางกอกน้อยไปออกแม่น้ำเก่าที่หน้าวัดอรุณราชวราราม เพื่อย่นระยะทางให้สั้นเข้าไปเป็นการประหยัดเวลาและช่วยให้การเดินทางสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ต่อมาภายหลังจากการขุดคลองลัดช่วงนี้กลายเป็นแม่น้ำท่าราชวรดิษฐ์ปัจจุบัน การที่ขุดคลองบางกอกใหญ่นี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “คลองบางหลวง” เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ เมื่อทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวงได้ทรงตั้งพระราชวังอยู่บริเวณป้อมวิชัยประสิทธิ์ ปากคลองบางกอกใหญ่ เพราะพระเจ้าแผ่นดินซึ่งถือว่าเป็น “หลวง” มาประทับที่ปากคลองบางกอกใหญ่ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนปากคลองกว้างขวางกว่าปัจจุบันมากเพราะตรงที่สร้างพระวิหารและหอไตรวัดกัลยาณมิตร ในรัชกาลที่ 3 เคยเป็นที่จอดแพของเจ้าขี้เงินกับภรรยาในสมัยสมเด็จพระบรมธรรมิกราชาธิราช ปากคลองบางกอกใหญ่สมัยนั้นกว้างเหมือนแม่น้ำเจ้าพระยาเพราะแต่เดิมก็คือแม่น้ำเจ้าพระยาเช่นเดียวกับคลองบางกอกน้อยและคลองบางระมาด ถ้าน้ำทั้ง 3 ตอนนี้เริ่มต้น

เงินและแห้งลงตั้งแต่มีการขุดคลองลัดจากบางลำภูถึงวัดมะกอกน้อย(วัดแจ้งหรือวัดอรุณฯ) ส่วนวัดที่สำคัญริมคลอง คือวัดบางหว้าใหญ่(วัดระฆังฯ) เพราะเป็นวัดที่สมเด็จพระสังฆราชประทับ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การขุดคลองบางกอกใหญ่ในสมัยพระไชยราชาธิราชเท่ากับผ่า “บางกอก” ออกเป็น 2 ซีก บางกอกฝั่งซ้ายกลายเป็นธนบุรี ส่วนฝั่งขวากลายเป็นกรุงเทพในปัจจุบัน เพราะเมื่อคลองแล้วก็ตั้งชื่อเมืองว่า “เมืองธนบุรีมหาสมุทร” ดังนั้นถ้าจะกล่าวว่ กรุงเทพฯกับธนบุรีเป็นเมืองเดียวกันมาก่อนก็ น่าจะได้เพราะในสมัยที่สร้างเมืองธนบุรีนั้นตัวเมืองก็มีอาณาเขตคร่อมทั้ง 2 ฝั่ง

ปัจจุบันคลองนี้อยู่ในเขตบางกอกใหญ่ ปากคลองแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาทางฝั่งขวาของ ป้อมวิไชยประสิทธิ์ไปบรรจบกับคลองบางขุนศรีที่บริเวณปากคลองภาษีเจริญมารวมกันยาว ประมาณ 3.5 กิโลเมตร มีคลองสำคัญที่ไหลเชื่อมต่อกับคือ คลองบ้านสมเด็จ คลองบางไส้ไก่ คลองสำเหร่ คลองบางน้ำชน คลองบางสะแก และคลองด่าน สองฝั่งคลองบางกอกใหญ่มีวัดสำคัญตั้งอยู่หลายวัด ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร วัดโมลีโลกยาราม วัดหงส์รัตนาราม วัดสังข์กระจาย วัดเวฬุราชิน วัดอินทาราม วัดจันทาราม วัดราชคฤห์ และวัดปากน้ำภาษีเจริญ เป็นต้น

เนื่องจากคลองบางกอกใหญ่ คลองบางกอกน้อย และคลองบางขุนศรี เป็นหลักฐานสำคัญทางโบราณคดี เกี่ยวกับเส้นทางเดิมของแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำสำคัญเพราะเชื่อมกับคลองอื่นๆ อีก และมีประโยชน์ต่อการกสิกรรมของชาวไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2484 รัฐบาลจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกา ให้ใช้พระราชบัญญัติรักษาคลองรัตนโกสินทร์ศก 121 พ.ศ.2484 เพื่อสงวนรักษาสภาพและความสะอาดของลำคลองอันเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนทั้งปวง และใน พ.ศ. 2510 คณะกรรมการพิจารณาโครงการถนนและระบายน้ำสำหรับพระนคร - ธนบุรี ได้เสนอเรื่องคลองที่สมควรอนุรักษ์ไว้แก่คณะรัฐมนตรีพร้อมกับรายชื่อคลอง ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบตามข้อเสนอ เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2510 คลองบางกอกใหญ่และคลองบางกอกน้อยก็เป็นคลองที่อยู่ในบัญชีคลองด้านฝั่งธนบุรีด้วย

สภาพริมคลองบางกอกใหญ่ ทั้ง 2 ฝาก มีประชาชนอยู่หนาแน่นพอสมควร ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านที่ปลูกมานานแล้ว มีความสำคัญต่อประชาชนที่อยู่บริเวณนั้นมาก เพราะบางแห่งน้ำประปา ยังเข้าไม่ถึง ประชาชนจึงต้องใช้น้ำในคลองเพื่อการอุปโภคบริโภค และนอกจากนี้ยังมีความสำคัญในด้านการคมนาคมขนส่ง เนื่องจากเป็นคลองใหญ่และลึก เรือสามารถแล่นเข้าออกเพื่อรับผลผลิตจากเรือสวนริมคลองไปจำหน่ายได้โดยสะดวก บางช่วงของคลองมีเรือขุดทรายจอดเป็นระยะๆ และมีการล่องซุงจากต่างจังหวัดเข้ามาขายด้วย สภาพน้ำในลำคลองในปัจจุบันมีสภาพน้ำวิคมาก เพราะประชาชนที่อาศัยอยู่หนาแน่นริม 2 ฝั่งคลองทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลลงในลำคลอง ทำให้น้ำเกิดเน่าเหม็นและตื้นเขิน ในหน้าแล้งในบางปีน้ำลดลงคลองตื้นเขินมาก ถึงขนาดคนยืนกลางคลองได้ แต่ก็ยังจัดว่า คลองบางกอกใหญ่ ยังมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชนมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรรมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คลองมอญ

คลองมอญ อยู่ในระหว่างเขตบางกอกน้อยและบางกอกใหญ่ ปลายคลองแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกที่บริเวณข้างราชนาวิกสภาผ่านคลองบ้านขมิ้นซึ่งเป็นคูเมืองเดิมครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ไปออกคลองบางขุนศรี หรือ คลองชักพระ ซึ่งเป็นลำแม่น้ำเจ้าพระยาเดิม ต่อจากนั้นจนถึงวัดเกาะบางครึ่งเรียกว่า คลองมอญตามเดิม และเรียกว่า “คลองบางเสาธง” ด้วยหรือบางทีก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคลองบางกอกน้อย จากวัดเกาะคลองจะแยกออกเป็น 2 สาย สายบนเรียกว่า “คลองบางน้อย” สายล่างเรียกว่า “คลองบางเชือกหนัง” คลองมอญมีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร วัดสำคัญริมฝั่งคลองมีหลายวัด คือ วัดเครือวัลย์ วัดนาคกลาง วัดพระยาทำ วัดชินนรต วัดครุฑ วัดโพธิ์เรียง วัดบางเสาธง วัดปากน้ำฝั่งใต้และวัดเกาะ คลองมอญเป็นคลองหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ พ.ศ. 2510 ให้อนุรักษ์ไว้

คลองบางยี่ขัน

คลองบางยี่ขัน อยู่ในแขวงบางยี่ขัน เขตบางกอกน้อย ปากคลองเริ่มตั้งแต่แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ไปบรรจบคลองบางบำหรุในแขวงบางบำหรุ เขตเดียวกัน วัดบริเวณริมฝั่งคลอง ได้แก่ วัดดาวดึงษาราม วัดพระยาศิริโศภนารักษ์ และวัดน้อยนางหงส์ เป็นคลองหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อพ.ศ.2510 ให้อนุรักษ์ไว้

บทที่ 5

การวิเคราะห์เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟู พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีความสำคัญของพื้นที่บริเวณดังกล่าว ที่มีต่อเนื่อง อันได้แก่ โบราณสถาน สภาพแวดล้อมที่มีความสวยงาม และทรงคุณค่าทางด้าน ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาถึงปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยการเสนอมาตรการเพื่อป้องกันซึ่งจะรวมถึงการวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่ศึกษา

5.1 การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์

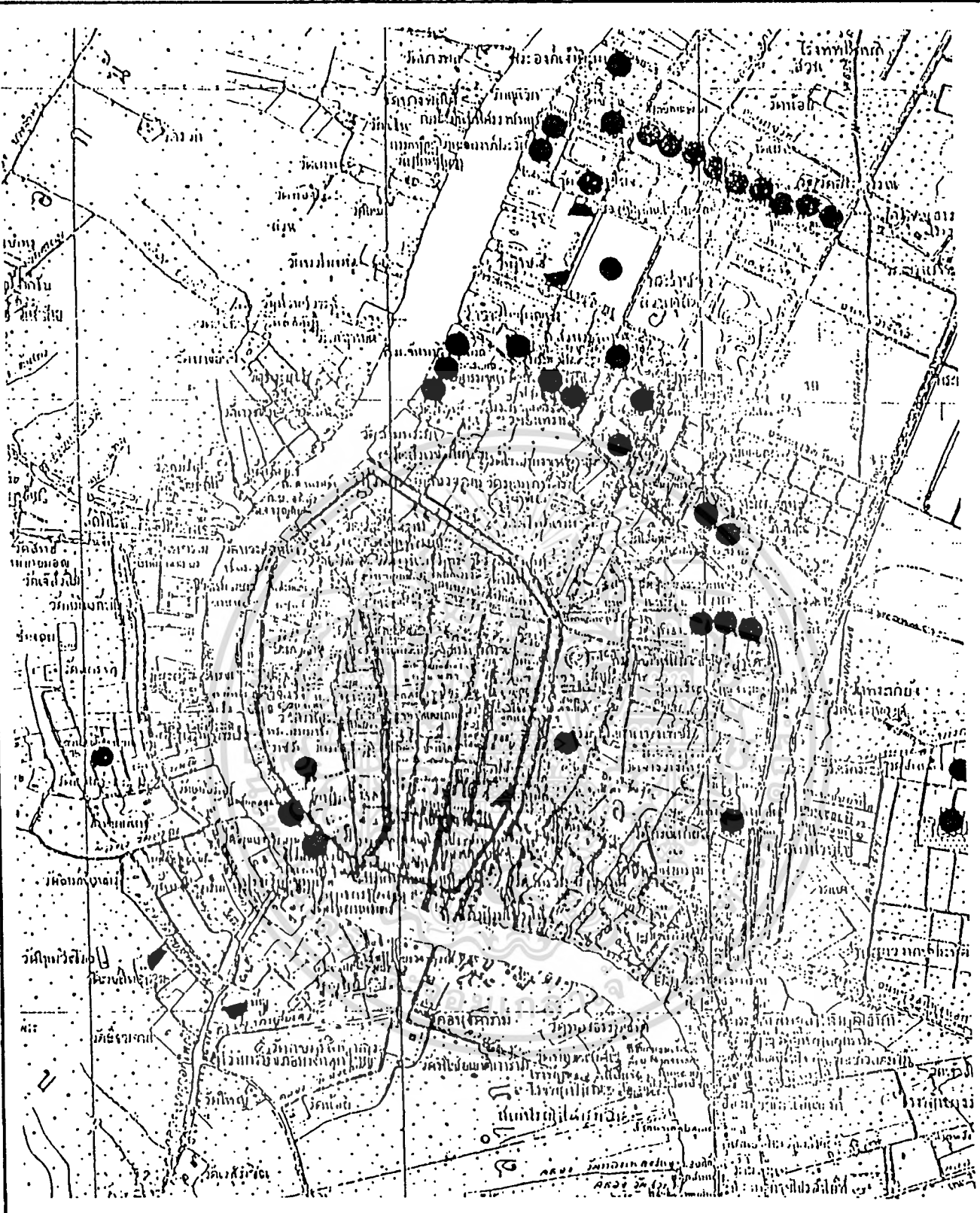
5.1.1 การศึกษาโบราณสถานภายในพื้นที่

การศึกษาโบราณสถาน และสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ภายในขอบเขตพื้นที่ศึกษา และพื้นที่ใกล้เคียง ในลำดับแรก เป็นการรวบรวมรายชื่อ และตำแหน่งของ โบราณสถาน รวมทั้งสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า แหล่งประวัติศาสตร์) จากอดีตถึงปัจจุบัน (แผนที่ 5.1 และ แผนที่ 5.2) จากนั้นจึงเป็นการสำรวจสภาพที่เป็นอยู่จริงในพื้นที่ เพื่อกำหนดตำแหน่งโบราณสถาน และสภาพที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่มุมมองลงบนแผนที่ และทำการศึกษาในรายละเอียดต่าง ๆ

1. ประเภทและจำนวน

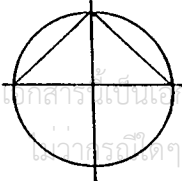
โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณพื้นที่ศึกษาริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ มีอยู่เป็นจำนวนมากพอสมควร จากแผนที่แสดงที่ตั้งโบราณสถานในอดีต และทะเบียนโบราณวัตถุสถานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบกับการสำรวจภาคสนาม ทำให้สามารถแบ่งโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ออกได้เป็น 3 ประเภท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: แผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2453

สัญลักษณ์:

ที่มาของข้อมูล: กรมศิลปากร

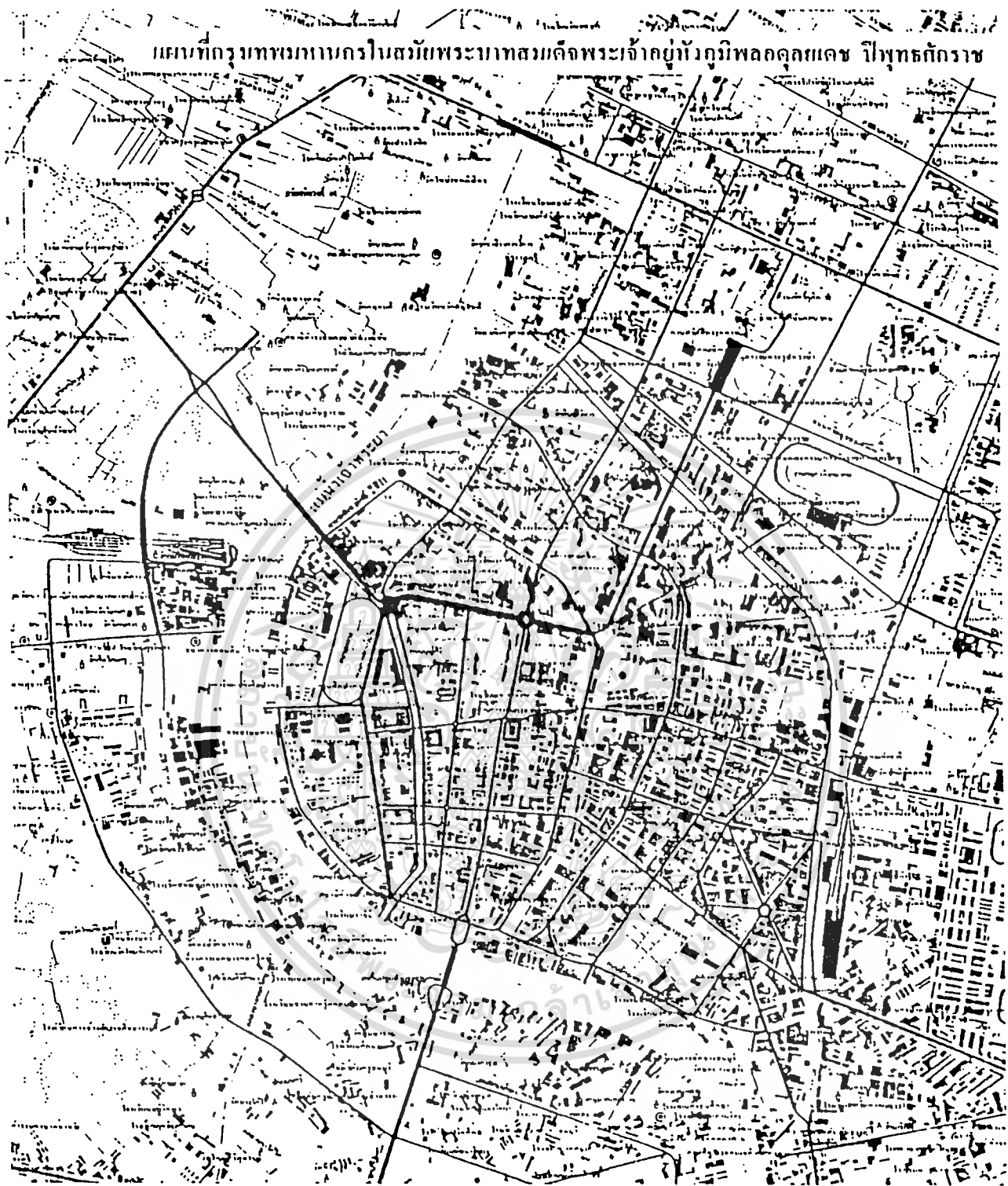
จัดทำโดย: เสธิตา อิศข

แผนที่ที่: 5.1

มาตราส่วน:

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
โดยไม่ได้รับอนุญาต หากมีข้อผิดพลาดหรือต้องการแก้ไข กรุณาแจ้งผู้จัดทำ

แผนที่กรมทางหลวงนครในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ปุทธรถจักร

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

เหนือ

แสดง: แผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2517

สัญลักษณ์:

ที่มาของข้อมูล: กรมศิลปากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารต้นฉบับเสมอ

จัดทำโดย: แสัชชา อิมช

มาตราส่วน:

แผนที่ที่: 5.2

ก) ประเภทโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน มีจำนวน 11 แห่ง แยกออกเป็น

-ศาสนสถาน (พุทธ) 9 แห่ง ได้แก่ วัดอรุณราชวราราม วัดโมลีโลกยาราม วัดหงส์รัตนาราม วัดระฆังโฆสิตาราม วัดคูสิตาราม วัดบางยี่ขัน (เฉพาะอุโบสถ) วัดกัลยาณมิตร วัดบุปผาราม และวัดประยุรวงศาวาส

-พระราชวังและวัง 1 แห่ง ได้แก่ พระราชวังเดิม

-ป้อม 1 แห่ง ได้แก่ ป้อมวิไชยประสิทธิ์

ข) โบราณสถานที่ยังมีได้ขึ้นทะเบียน 8 แห่ง

-ศาสนสถาน (พุทธ) 4 แห่ง ได้แก่ วัดเครือวัลย์ วัดอมรินทราราม วัดดาวดึงษาราม และวัดจตุรมิตรประดิษฐานาราม

-ศาสนสถาน (อิสลาม) 2 แห่ง ได้แก่ มัสยิดคันทันสน และมัสยิดบางหลวง

-ศาสนสถาน (คริสต์) 1 แห่ง ได้แก่ วัดและโบสถ์ช่างคาคกรุต

-สาธารณูปโภค 1 แห่ง ได้แก่ คลองบ้านขมิ้น

ค) โบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนแต่ปัจจุบันแปรสภาพไปแล้ว จำนวน 2 แห่ง

-พระราชวังและวัง 1 แห่ง ได้แก่ พระราชวังหลัง

-สถานที่ราชการ 1 แห่ง ได้แก่ ที่ทำการกองเรือยุทธการและกรมอุทกหารเรือ

ตารางที่ 5.1 แสดงประเภทของโบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

ประเภท/ลักษณะ	โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน	โบราณสถานที่ยังมีได้ขึ้นทะเบียน	โบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนแต่ปัจจุบันแปรสภาพไปแล้ว
ศาสนสถาน(พุทธ)	วัดอรุณราชวราราม วัดโมลีโลกยาราม วัดหงส์รัตนาราม วัดระฆังโฆสิตาราม วัดคูสิตาราม วัดบางยี่ขัน(เฉพาะอุโบสถ)	วัดเครือวัลย์ วัดอมรินทราราม วัดดาวดึงษาราม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ของกรมศิลปากร ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ) แสดงประเภทของโบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

ประเภท/ลักษณะ	โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน	โบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน	โบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนแต่ปัจจุบันแปรสภาพไปแล้ว
	วัดกัลยาณมิตร วัดบุปผาราม วัดประยุรวงศาวาส	วัดจตุรมิตร ประดิษฐานราม	
ศาสนสถาน (อิสลาม)		มัสยิดคันทัน มัสยิดบางหลวง	
ศาสนสถาน (คริสต์)		วัดและโบสถ์ ช่างตากครูส	
พระราชวังและวัง	พระราชวังเดิม		พระราชวังหลัง
ป้อม	ป้อมวิไชยประสิทธิ์		
สถานที่ราชการ			ที่ทำการกองเรือยุทธการ และกรมอุทกหารเรือ
สาธารณูปโภค		คลองบ้านขมิ้น	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การกระจายตัว

การศึกษาการกระจายตัวของโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แบ่งพื้นที่ศึกษาเป็น 5 ส่วน ตามแขวงและเขตการปกครอง เพื่อสะดวกต่อการจัดกลุ่ม และทราบถึงการกระจายของโบราณสถานในพื้นที่ ซึ่งสามารถจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

ก) โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแขวงบงบั้ง เขตบางพลัด

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 4 แห่ง ซึ่งลักษณะการกระจายตัวของโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มีความกำกวมกัน กล่าวคือ เป็นโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 2 แห่ง ได้แก่ วัดคูสีตาราม วัดบงบั้ง (เฉพาะอุโบสถ) ส่วนโบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน 2 แห่ง ได้แก่ วัดดาวดึงษาราม และวัดจตุรมิตรประดิษฐาราม

ข) โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแขวงสิริราช เขตบางกอกน้อย

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 5 แห่ง เป็นโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 1 แห่ง ได้แก่ วัดระฆังโฆสิตาราม ในลักษณะที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน 2 แห่ง ได้แก่ วัดอมรินทร์าราม คลองบ้านขมิ้น และเป็นโบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียนแต่แปรสภาพไปแล้ว 2 แห่ง ได้แก่ พระราชวังหลัง (โรงพยาบาลสิริราช) อาคารที่ทำการกองเรือยุทธการและกรมอุทกหารเรือ (พระราชนิเวศน์เดิม)

ค) โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในแขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 7 แห่ง เป็นโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 5 แห่ง ได้แก่ วัดอรุณราชวราราม วัดโมลีโลกยาราม วัดหงส์รัตนาราม พระราชวังเดิม ป้อมวิไชยประสิทธิ์ และเป็นโบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน 2 แห่ง ได้แก่ วัดเครือวัลย์ มัสยิดต้นสน

ง) โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี

โบราณสถานกลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 5 แห่ง เป็นโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว 3 แห่ง ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร วัดบุปผาราม วัดประยุรวงศาวาส และที่เหลืออีก 2 แห่ง เป็นโบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน ได้แก่ วัดและโบสถ์ช่างดาครุส มัสยิดบางหลวง

จ) ส่วนโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ศึกษา ซึ่งอยู่ในแขวงสมเด็จพระยา เขตคลองสานนั้น ไม่มี

5.1.2 การศึกษาคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

เอกสารนี้ ภูมิทัศน์เป็นเรื่องของการให้ความสนใจเมือง ในแง่ของการมองเห็น (VISION) และ
ไม่วารณิใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การรับรู้ (PERCEPTION) ซึ่งผลที่ได้รับ ได้แก่ ความสุนทรีย์ (AESTHETICS) โดยเนื้อหาของความเป็นเมืองนั้น มิได้อยู่ที่ความสวยงามแต่เพียงประการเดียว หากแต่ประกอบด้วยโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ดังนั้น ความสุนทรีย์ที่จะเกิดขึ้นนั้น ก็ควรจะเกิดบนโครงสร้างพื้นฐานแห่งสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเดียวกัน

ดังนั้นในการศึกษาภูมิทัศน์ชุมชน ในแง่ความสุนทรีย์ของเมือง จึงแยกองค์ประกอบของเมือง เป็น 2 ประเภท³¹

1) องค์ประกอบของเมืองทางด้านกายภาพ

การศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนเมือง เป็นการศึกษา เพื่อพิจารณาในคุณค่าทางสุนทรียภาพขององค์ประกอบนั้น ที่ผสมผสานกับองค์ประกอบทางสังคมขึ้นเป็นภูมิทัศน์ชุมชนเมือง องค์ประกอบทางกายภาพจะเป็นตัวก่อให้เกิดทัศนภาพในสถานที่ต่าง ๆ ของเมือง ภายหลังจากที่เราได้ทราบถึงจินตภาพของเมือง (IMAGE OF THE CITY) ที่สามารถจดจำคิดถึงได้อยู่เสมอ ตัวทัศนภาพจากองค์ประกอบทางกายภาพต่าง ๆ จะเป็นตัวบ่งชี้ในรายละเอียด รูปลักษณ์ และสภาพแวดล้อมของเมืองว่า มีสุนทรียภาพอย่างไรบ้าง

LAWRENCE HALPRIN ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนเมือง โดยสรุปแนวความคิดได้ดังนี้

ก) **ที่โล่งว่าง (URBAN SPACE)** เป็นที่โล่งที่ว่างปราศจากอาคารปกคลุม ล้อมรอบด้วยอาคารหนาแน่น ใช้ในการสัญจรการรับอากาศและแสงแดดป้องกันเพลิงไหม้และพักผ่อนหย่อนใจ เป็นตัวแสดงสุนทรียภาพที่สำคัญของเมือง ดังคำกล่าวที่ว่า “เนื้อหาที่แท้จริงของเมืองก็คือที่ว่าง” การเกิดของที่ว่างอาจเป็นลักษณะของการปิดล้อม (ENCLOSURE) จากอาคารที่มีที่ว่างอยู่ภายใน เพื่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ หรือลักษณะของการกำหนดให้เป็นที่โล่งว่าง สาธารณะ ฯลฯ

การพิจารณาคูณค่าทางทัศนียภาพของที่โล่งว่าง ขึ้นกับ

-ระนาบทางนอน(BAZE PLANE) ได้แก่ พื้นผิวประดิษฐ์ (PAVED) เช่น ถนน ทางเดิน ลานและพื้นผิวธรรมชาติ (GREEN) เช่น สนามหญ้า ทุ่งโล่ง ฯลฯ

-ระนาบทางตั้ง (VERTICAL PLANE) ได้แก่ รูปร่างหน้าตา (FACADE) ของ อาคาร หอนาฬิกา ต้นไม้ ฯลฯ

-ระนาบเหนือระดับศีรษะ(OVERHEAD PLANE) ได้แก่ ท้องฟ้า หลังคา ช่องโค้ง ฯลฯ

-ตัวประกอบของที่ว่าง (FURNITURES) อาจให้ทั้งสุนทรียภาพและประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ ม้านั่ง โคมไฟ รูปปั้นต่าง ๆ ฯลฯ ที่อยู่ในที่โล่งว่างนั้น ๆ

³¹ อ้างอิงจาก เดชา บุญค้ำ เอกสารประกอบการบรรยายวิชาภูมิทัศน์ชุมชน คณะสถาปัตยกรรม-

-ตัวประกอบของที่ว่าง (FURNITURES) อาจให้ทั้งสุนทรียภาพและประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ ม้านั่ง โคมไฟ รูปปั้นต่าง ๆ ฯลฯ ที่อยู่ในที่โล่งว่างนั้น ๆ

ข) พื้นผิวของเมือง (FLOOR OF THE CITY) สามารถสัมผัสและรับสุนทรียภาพได้เป็นอย่างดี โดยพิจารณาได้จากรูปแบบ (PATTERN) ผิวพรรณ (TEXTURE) สี (COLOUR) ซึ่งจะประกอบด้วย

-วัสดุพื้น (FLOOR MATERIALS) อันเป็นพื้นที่สำหรับการประกอบกิจกรรมและสัญจรต่าง ๆ เช่น หินอ่อน อิฐ กระเบื้อง คอนกรีต กรวด ฯลฯ

-ทางลาดชันและบันได (RAMPS, STEPS AND STAIRS) เป็นตัวเชื่อมต่อของระดับต่าง ๆ ของพื้นผิว ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับการใช้วัสดุพื้นด้วย

-ช่องและทางระบายน้ำ (DRAIN) โดยอาจเป็นช่องเปิดหรือมีฝาปิดเป็นลวดลายหรือปิดทึบ

ค) เฟอร์นิเจอร์ของเมืองหรือเครื่องประกอบถนน (URBAN FURNITURES OR STREET FURNITURES) ได้แก่ องค์ประกอบต่าง ๆ ในชุมชนเมืองที่เป็นการให้ประโยชน์และสุนทรียภาพ เป็นตัวแสดงทัศนภาพของเมืองได้ดีพอสมควร เช่น ชุมน น้ำพุ ตู้โทรศัพท์ ตู้ไปรษณีย์ ดังขยะ ม้านั่ง โคมไฟ ฯลฯ

ง) รูปลักษณะธรรมชาติ (NATURAL FEATURES) ในชุมชนเมืองรูปลักษณะของธรรมชาติ จะให้คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ และในขณะเดียวกันก็ให้ประโยชน์ใช้สอยตามมาด้วย ได้แก่

- น้ำ อาจเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติหรือที่ประดิษฐ์ขึ้น เช่น ลำธาร แอ่งน้ำ สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ

-ต้นไม้ ให้ร่มเงาและตกแต่งประดับประดา เป็นสิ่งที่สร้างสุนทรียภาพได้อย่างดีและง่ายที่สุด

-พื้นผิวโลก ได้แก่ พื้นดิน หิน ระดับภูมิประเทศ ฯลฯ

จ) โครงสร้าง (STRUCTURES) เป็นลักษณะรูปทรงที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ซึ่งจะมีความงามหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างสรรค์และกำลังทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาคาร บ้านเรือน อนุสรณ์สถาน ถนนหนทาง สาธารณูปโภคต่าง ๆ ฯลฯ

2. องค์ประกอบของเมืองทางด้านการรับรู้

KEVIN LYNCH ได้ศึกษาถึงการรับรู้ทางด้านทัศนภาพของเมือง (THE CITY'S VISUAL PERCEPTION) จากแนวทางที่ว่า ภาพในสมองของแต่ละเมืองจะมีผลต่อประชากรในเมือง ผู้ที่ผ่านมาและทำให้ประชากรในเมืองมีความประหลาดใจและจิตใจต่างกัน เมืองบางเมืองจะให้ความประทับใจแก่คนที่เข้าไปอย่างมาก สามารถบันทึกและจดจำได้อย่างแม่นยำ

ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

KEVIN LYNCH ได้ศึกษาเมืองตัวอย่าง 3 เมือง คือ BOSTON NEW JERSEY และ LOS ANGELES สรุปได้ว่า เมืองแต่ละเมืองจะมีองค์ประกอบที่เป็นจินตภาพสาธารณะ (PUBLIC) ซึ่งคนทั่วไปจะมองเห็น โดยที่องค์ประกอบนั้นจะมีความชัดเจน (LEGIBILITY) ในรูปร่าง สามารถจดจำได้ง่าย อ้างอิงได้เป็นอย่างดี มีเอกลักษณ์ในตัวเอง ถือได้ว่าองค์ประกอบนั้นมี (IMAGIBILITY) ที่ดีก่อให้เกิดเป็นจินตภาพแก่เมืองได้

องค์ประกอบของจินตภาพมี 5 ประการ ดังนี้ คือ

ก) ช่องทาง (PATH) ได้แก่ สิ่งที่ได้รับรู้ในลักษณะเป็นเส้น เป็นแนว พาดผ่าน ส่วนต่างๆ ของเมือง ซึ่งอาจเป็นถนน ทางเท้า แม่น้ำ ลำธาร ฯลฯ

LYNCH กล่าวว่า ในจำนวนองค์ประกอบด้านการรับรู้ 5 สิ่งนี้ ช่องทางเป็น องค์ประกอบที่ช่วยสร้างความเข้าใจได้ดีที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของเมืองให้ สัมพันธ์กัน

ข) แนวขอบ (EDGE) ได้แก่ แนวขอบของสิ่งต่างๆ ของเมือง เกิดจากการเปลี่ยน จากสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันไป ในทันทีทันใด เช่น แผ่นดินต่อกับพื้นน้ำ กลุ่มอาคารต่อกับ ที่โล่ง หรือป่าไม้ เป็นต้น

ค) ย่าน (DISTRICT) ได้แก่ กลุ่มของอาคารหรือกิจกรรมที่มี ความคล้ายคลึงกัน รวมกลุ่มอยู่ด้วยกัน เช่น ย่านธุรกิจ ย่านการค้า ย่านพักอาศัย หรืออาจแยกย่อยไปเป็นย่านธุรกิจการเงิน ย่านขายเสื้อผ้าราคาถูก ฯลฯ

ง) ที่รวมหรือจุดรวม (NODE) ในความหมายของเมือง ที่รวมหรือจุดรวมหมายถึง ส่วนที่มีการรวมตัวกันหนาแน่นเป็นพิเศษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นอาคารหรือเป็นกิจกรรมก็ได้ ถือเป็นจุดอ้างอิงของเมืองได้

จ) ที่หมายตา (LANDMARK) ได้แก่ โครงสร้างที่เด่นชัดขึ้นมาจากสิ่งต่างๆ ของ เมือง เช่น หอนาฬิกา อนุสาวรีย์ อาคารรูปทรงแปลกๆ ที่สังเกตเห็นในระยะไกล ที่หมายตานี้แยกได้ ออกเป็น 2 ประเภทคือ

- ที่หมายตาในระยะไกล (DISTANCE LANDMARK) ได้แก่ โครงสร้างที่เห็นได้ แต่ไกล แม้ยังไม่เข้ามาในย่าน ก็สามารถมองเห็นได้

- ที่หมายตาในระยะใกล้ (LOCAL LANDMARK) ได้แก่ สิ่งที่แปลกจากสิ่งอื่นๆ ในย่านอื่น ญานัน และสามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงในย่านนั้นได้

ทั้งที่รวมและที่หมายตานี้ สามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงของเมืองได้และมักถูกอ้างอิง ในการบอกทิศทางภายในเมืองนั้นๆ

จากองค์ประกอบทางด้านกายภาพ มนุษย์จะแปลสิ่งเหล่านั้นออก เป็นสิ่งที่รับรู้ได้ 5 สิ่งดังกล่าว มนุษย์จะเข้าใจสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ขององค์ การค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบทางจินตภาพนี้ชัดเจนเพียงใด และองค์ประกอบเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาเชื่อมโยงให้เป็นระบบเดียวกัน ผสมผสานกันได้อย่างไร

การสำรวจองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ จะทำให้ทราบปัญหา ด้านจินตภาพของเมือง เพื่อส่งเสริมส่วนที่เด่น และกำจัดส่วนที่ด้อย หรืออาจส่งเสริมให้มีความเด่นชัดขึ้น

5.1.8 การศึกษาคุณค่าโบราณสถาน

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์คุณค่าโบราณสถาน จะเริ่มภายหลังจากการสำรวจสภาพโบราณสถานภายในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของโบราณสถาน และประเมินความเร่งด่วนในการอนุรักษ์ การกำหนดหลักเกณฑ์การวัดคุณค่าได้ศึกษาจาก วิทยานิพนธ์ของ สุวัฒน์ คุ้มวงศ์ และประนอม ดันสุขานันท์ และได้นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับลักษณะของโบราณสถาน ในบริเวณพื้นที่ศึกษาริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

การพิจารณาคุณค่าโบราณสถาน ได้แบ่งการศึกษาตามความสำคัญของโบราณสถานได้ดังนี้

1) ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

เป็นการให้ค่าความสำคัญแก่โบราณสถาน โดยศึกษาเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

เกณฑ์วัดคุณค่าของโบราณสถานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีจะพิจารณาถึงองค์ประกอบ 2 ประการคือ

ก) อายุของโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ การให้ความสำคัญทางด้านอายุนั้นจะถือตามกาลเวลา หรือความเก่าแก่ของโบราณสถานนั้นๆ ซึ่งจะเน้นถึงบริเวณทั้งหมดของโบราณสถาน

การพิจารณาคุณค่าความสำคัญด้านอายุ แบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความเก่าแก่ (อายุ)
5	บริเวณหรือโบราณสถานที่หลักฐานแสดงความเก่าแก่ หรือมีอายุมากที่สุดได้แก่ โบราณสถานที่สร้างขึ้นหรือมีมาแต่ครั้งสมัยอยุธยาตอนกลางซึ่งรัชกาลพระรามาธิบดีที่ 2 - สิ้นรัชกาลพระเจ้าทรงธรรม(พ.ศ.2034-2171)
4	บริเวณหรือโบราณสถานที่สร้างหรือมีมาแต่ครั้งสมัยอยุธยาตอนปลายช่วงรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง-เสียดกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2173-2310)

ตารางที่ 5.1 ก (ต่อ)

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความเก่าแก่ (อายุ)
3	บริเวณหรือโบราณสถานที่สร้างในสมัยธนบุรี ช่วงรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช(พ.ศ.2311-2325)
2	บริเวณหรือโบราณสถานที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่1-รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325-2394)
1	โบราณสถานที่อายุน้อยที่สุด สร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 (ตั้งแต่พ.ศ. 2394 เป็นต้นไป)

ข) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาถึงเหตุการณ์และเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่บันทึกไว้ในเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของโบราณสถาน โดยแบ่งความสำคัญออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ตารางที่ 5.1 ข

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความสำคัญทางประวัติศาสตร์
5	โบราณสถาน ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ผู้สร้าง สถาปนา ปฏิสังขรณ์ ผู้อยู่อาศัย เป็นพระมหากษัตริย์ หรือปรากฏเรื่องราวทางพงศาวดารต่าง ๆ
4	คุณค่าความสำคัญเท่ากับระดับ 5 แต่มีความสำคัญรองลงมา เนื่องจาก เจ้านาย พระบรมวงศานุวงศ์ ทรงสร้าง ปฏิสังขรณ์
3	โบราณสถานที่มีคุณค่าความสำคัญระดับกลาง มีการกล่าวถึงในหลักฐานต่าง ๆ ผู้สร้าง หรือผู้อยู่อาศัยเป็นบุคคลที่มีฐานะ เช่น ขุนนาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ให้นำผลผลิตไปทำสิ่งอื่นอีกทั้งนี้ไม่มีให้แต่แบบสงวนเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 ข (ต่อ)

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความสำคัญทางประวัติศาสตร์
2	โบราณสถานทั่วไปที่มีคุณค่าน้อยในทุกด้าน หรือ ปรากฏหลักฐานว่า ราษฎรเป็นผู้สร้าง
1	โบราณสถานที่ไม่ปรากฏหลักฐานแสดงความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์

2. ด้านสถาปัตยกรรม

การศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรม เป็นการให้ความสำคัญกับโบราณสถานตามคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของโบราณสถานแต่ละแห่ง ซึ่งลักษณะทางสถาปัตยกรรม จะพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ประการด้วยกัน คือ

ก) ลักษณะพิเศษ ได้แก่ โบราณสถานที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมพิเศษทางด้านใดด้านหนึ่ง เช่น มีลักษณะเด่น หายาก มีคุณค่าต่อการศึกษาในด้านต่าง ๆ

ตารางที่ 5.1 ค

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม
5	โบราณสถานที่มีลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม
4	เช่นเดียวกับ ระดับ 5 แต่มีความสำคัญรองลงมา
3	มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง
2	มีคุณค่าความสำคัญอยู่ในขั้นพอใช้
1	โบราณสถานทั่วไปที่ไม่มีลักษณะพิเศษแต่อย่างใด

ข) ความงาม เป็นการให้คุณค่าโบราณสถานด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม เช่น การออกแบบ องค์ประกอบฝีมือและวัสดุก่อสร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 ง

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความงามทางสถาปัตยกรรม
5	โบราณสถานที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมงดงาม
4	เช่นเดียวกับระดับ 5 แต่มีความสำคัญรองลงมา
3	มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง
2	มีคุณค่าความสำคัญอยู่ในขั้นพอใช้
1	โบราณสถานทั่วไปที่ไม่มีลักษณะทางความงาม

ค) องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ลักษณะของโบราณสถานส่วนใหญ่ จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วน รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม การให้ค่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม จึงเน้นถึงสภาพบริเวณโบราณสถาน ซึ่งจะบ่งบอกถึงความสมบูรณ์ของโบราณสถานนั้น ๆ โดยมีรายละเอียดการให้ค่าความสำคัญดังนี้

ตารางที่ 5.1 จ

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
5	มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมครบสมบูรณ์ที่สุด
4	องค์ประกอบค่อนข้างสมบูรณ์
3	องค์ประกอบอยู่ในขั้นปานกลาง
2	องค์ประกอบเหลือเพียง 2-3 แห่ง
1	องค์ประกอบเหลือน้อยที่สุด เพียงแห่งเดียว

8. ด้านภูมิทัศน์ชุมชน

เป็นการให้คุณค่าโบราณสถานโดยพิจารณาจากสภาพภูมิทัศน์ชุมชน หรือภาพรวมของเมือง โดยแนวทางในการพิจารณาได้ศึกษาจาก วิทยานิพนธ์ของประนอม ดันสุขานันท์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

ก) คุณค่าต่อย่าน การให้คุณค่าโบราณสถานต่อภูมิทัศน์ชุมชนหรือที่ตั้งโบราณสถานนั้น แบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ

ตารางที่ 5.1 จ

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดคุณค่าโบราณสถานที่มีต่อย่าน
5	โบราณสถานที่มีคุณค่าสูง มีลักษณะเฉพาะตัว หรือเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่โบราณสถานนั้น ตั้งอยู่
4	โบราณสถานที่มีคุณค่าสูง ก่อให้เกิดคุณค่าแก่ที่ตั้งมากกว่าที่โบราณสถานจะได้รับจากที่ตั้งนั้น
3	โบราณสถานที่มีคุณค่าในตัวเองและคุณค่าทางภูมิทัศน์เท่า ๆ กัน
2	โบราณสถานที่มีคุณค่าในตัวเองไม่สูง แต่เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่ม จะส่งเสริมให้บริเวณนั้นเกิดความสวยงาม
1	โบราณสถานที่มีคุณค่าน้อย แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ จะทำให้กลุ่มหรือบริเวณนั้น ขาดคุณค่าลง

ข) ความสำคัญของถนนที่ตั้ง

เป็นการให้ความสำคัญแก่ที่ตั้งของโบราณสถาน กรณีที่โบราณสถานมีคุณค่าความสำคัญเท่ากันในทุก ๆ ด้าน แต่ถ้าโบราณสถานนั้นตั้งอยู่ในถนนที่มีความสำคัญทางด้านต่าง ๆ ก็น่าที่จะมีความสำคัญมากกว่า ซึ่งแบ่งค่าความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ คือ

ตารางที่ 5.1 ช

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์ที่วัดความสำคัญของถนนที่ตั้ง
5	โบราณสถานที่ตั้งอยู่บนถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ภูมิทัศน์ชุมชน ประเพณี และวัฒนธรรม
4	-----
3	โบราณสถานที่ตั้งอยู่บนถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมภูมิทัศน์ชุมชน อย่างใดอย่างหนึ่ง
2	-----
1	โบราณสถานที่ตั้งอยู่บนถนนทั่วไปที่ไม่มีความสำคัญ

4) ด้านการท่องเที่ยว

การให้คุณค่าความสำคัญแก่โบราณสถานทางด้านการท่องเที่ยวเป็นการพิจารณาถึงคุณค่าของแหล่งและความพร้อมทางการท่องเที่ยว โดยเป็นผลมาจากการศึกษาและการจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งแบ่งคุณค่าความสำคัญได้ 5 ระดับ คือ

ตารางที่ 5.1 ซ

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดคุณค่า โบราณสถานด้านการท่องเที่ยว
5	โบราณสถานที่จัดอยู่ในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญสูงสุด
4	โบราณสถานที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความสำคัญสูง
3	โบราณสถานที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีความสำคัญปานกลาง
2	โบราณสถานที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีความสำคัญต่ำ
1	โบราณสถานทั่วไปที่มีได้ถูกระบุเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่ำให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อ
ไม่วารณิตาทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.2 การให้ค่าคะแนนตามความสำคัญของโบราณสถาน

โบราณสถาน	ประวัติศาสตร์ โบราณคดี				สถาปัตยกรรม					ภูมิทัศน์ ชุมชน				ความ สำคัญ		คะแนน รวม	การ จัด กลุ่ม	
	อายุ	ความ สำคัญ	ลักษณะ พิเศษ	ความ งาม	องค์ ประ กอบ	คุณค่า ต่อ ย่าน	ความ สำคัญ ของที่ตั้ง	ทางการ ท่องเที่ยว	3	5	2	3						
ค่าน้ำหนัก	5	5	5	4	3	5	2	3										
1. พระราชวัง เดิม	3	15	5	25	5	25	5	20	5	15	5	25	5	10	1	3	138	3
2. วัดอรุณราช วราราม	4	20	5	25	5	25	5	20	5	15	5	25	5	10	5	15	155	3
3. ป้อมวิไชย ประสิทธิ์	4	20	5	25	5	25	4	16	5	15	5	25	5	10	1	3	139	3
4. อาคารกอง เรือยุทธการ และกรมอู่ ทหารเรือ	2	10	5	25	4	20	4	16	5	15	4	20	5	10	5	15	131	3
5. วัดโมลีโลก ยาราม	4	20	5	25	3	15	4	16	4	12	3	15	3	6	4	12	121	3
6. คลองบ้าน ขมิ้น	3	15	5	25	4	20	3	12	3	9	4	20	5	10	1	3	105	2
7. วัดเคลือวิสัย	2	10	3	15	2	10	3	12	3	9	3	15	5	10	2	6	87	2
8. มัสยิดต้นสน	2	10	2	10	2	10	2	8	2	6	1	5	1	2	1	3	54	1
9. วัดหงส์รัตน ราม	4	20	5	25	4	20	4	16	3	9	3	15	1	2	3	9	116	2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบราณสถาน	ประวัติศาสตร์ โบราณคดี				สถาปัตยกรรม					ภูมิทัศน์ ชุมชน			ความ สำคัญ		คะแนน รวม	การ จัด กลุ่ม		
	อายุ	ความ สำคัญ	ลักษณะ พิเศษ	ความ งาม	องค์ ประ กอบ	คุณค่า ต่อ ย่าน	ความ สำคัญ ของที่ตั้ง	ทางการ ท่องเที่ยว										
ค่าน้ำหนัก	5	5	5	4	3	5	2	3										
10. พระราชวัง หลัง	2	10	4	20	1	5	1	4	1	3	1	5	5	10	2	6	63	1
11. วัดอมริน ทราราม	4	20	4	20	2	10	3	12	3	9	2	10	3	6	4	12	99	2
12. วัดระฆังโฆ สิตาราม	4	20	5	25	5	25	5	20	4	12	4	20	5	10	5	15	147	3
13. วัดกุสุมา ราม	4	20	4	20	3	15	4	16	3	9	3	15	5	10	3	9	114	2
14. วัดดาวดึง ษาราม	2	10	4	20	2	10	3	12	3	9	2	10	3	6	3	9	86	2
15. วัดบางอี ขัน	5	25	2	10	2	10	2	8	2	6	2	10	1	2	2	6	77	1
16. วัดจตุร มิตรฯ	2	10	2	10	2	10	2	8	2	6	2	10	1	2	2	6	62	1
17. วัดกัลยา มิตร	2	10	3	15	3	15	4	16	3	9	3	15	5	10	4	12	102	2
18. วัดและโบสถ์ ช่างตาครุส	3	15	2	10	3	15	2	8	3	9	5	25	5	10	2	6	98	2
19. วัดบุปผาราม	4	20	3	15	4	20	4	16	4	12	3	15	3	6	3	9	113	2
20. มัสยิดบาง หลวง	3	15	2	10	2	10	2	8	2	6	1	5	1	2	1	3	54	1
21. วัดประยุ รวงศา วาส	1	5	3	15	4	20	4	16	4	12	3	15	5	10	3	9	102	2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.4 การวิเคราะห์คุณค่าโบราณสถาน

ผลของการศึกษาและสำรวจโบราณสถานภายในพื้นที่เพื่อหาจำนวน และกำหนดตำแหน่งของโบราณสถานลงบนแผนที่ เพื่อคัดเลือกโบราณสถานที่จะนำมาวิเคราะห์คุณค่าในการอนุรักษ์ โดยพิจารณาจากสภาพ และสถานะของโบราณสถานเป็นสำคัญ มีจำนวนทั้งสิ้น 21 แห่ง

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดคุณค่าความสำคัญของโบราณสถาน ได้ศึกษาจากข้อมูลในหลายๆด้าน (ดูรายละเอียดในการศึกษาคุณค่าโบราณสถาน ซึ่งจากการใช้เกณฑ์ในการวัดคุณค่านี้ จะทำให้ได้คะแนนของโบราณสถานแต่ละแห่ง โดยเราสามารถให้ค่าน้ำหนักหรือความสำคัญของเกณฑ์ตามที่คุณศึกษาและผู้มีความรู้จากกลุ่มบุคคลต่างสาขาวิชา เพื่อให้โบราณสถานที่มีคุณค่าในด้านต่างๆ จะได้มีค่าคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ต่อไปนี้ (ตารางที่ 5.2)

จากผลการวิเคราะห์ทำให้ได้ค่าคะแนนของโบราณสถานแต่ละแห่ง ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญ ได้ 3 แบบ คือ

ระดับ 3 ได้แก่ กลุ่มโบราณสถานที่มีความสำคัญสูง ต้องการอนุรักษ์อย่างเร่งด่วน ประกอบด้วยโบราณสถานดังนี้ พระราชวังเดิม วัดอรุณราชวราราม ป้อมวิไชยประสิทธิ์ อาคารกองเรือยุทธการและกรมอุทการเรือ (หรือพระนิเวศน์เดิมของรัชกาลที่ 1) วัดโมลีโลกยาราม วัดระฆังโฆสิตาราม

ระดับ 2 ได้แก่ กลุ่มโบราณสถานที่มีความสำคัญปานกลาง ต้องการอนุรักษ์เร่งด่วนปานกลาง ประกอบด้วย คลองบ้านขมิ้น วัดเครือวัลย์ วัดหงส์รัตนาราม วัดอมรินทราราม วัดคูสิตราม วัดดาวดึงษาราม วัดกัลยาณมิตร วัดและโบสถ์ข้างตาครุฑ วัดบุปผาราม วัดประยุรวงศาวาส

ระดับ 1 ได้แก่ กลุ่มโบราณสถานที่มีความสำคัญระดับต่ำ ต้องการการอนุรักษ์ระยะยาว มีสยัคต้นสน พระราชวังหลัง วัดบางยี่ขัน วัดจตุรมิตรประดิษฐาราม และ มีสยัคบางหลวง

5.2 การวิเคราะห์เพื่อการอนุรักษ์

5.2.1 ความสำคัญของโบราณสถาน และสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์กับการ

ใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดิน แบ่งออกเป็นหลายประเภท แต่ละประเภทจะมีความสัมพันธ์กับตัวโบราณสถานในแง่ของที่ตั้ง ซึ่งถ้าหากโบราณสถานนั้นตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมจะได้รับการดูแลรักษา แต่ถ้าหากตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ก็จะเกิดการเสียหายได้ สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโบราณสถานกับกิจกรรมการใช้ที่ดิน มีรายละเอียดดังนี้

1) บริเวณที่อยู่อาศัย

การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยของพลเมืองในเขตพื้นที่ศึกษา มีประมาณร้อยละ 36.18 และเนื่องจากโบราณสถานของพื้นที่ศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ศาสนสถานไม่มีขอบเขตที่แน่ชัด ศาสนสถานบางจุดของพื้นที่ศึกษา มีการกระจุกตัวอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน หรือแทบจะกล่าวได้ว่า มีอาณาเขตติดต่อกัน ประกอบกับความจริงที่ว่า บ้านเรือนราษฎรส่วนใหญ่ ห้อมล้อมอยู่โดยรอบอาณาบริเวณที่ศาสนสถานนั้นตั้งอยู่บนที่ดินของวัด ทำให้กลายเป็นชุมชนที่มีการเกาะกลุ่มอย่างหนาแน่น ที่เป็นเช่นนี้สันนิษฐานได้ว่า วัดและชุมชนเป็นสังคมที่เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันมาเป็นเวลานาน โดยที่วัดจะเป็นศูนย์กลางของชุมชนตลอดมา ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับศาสนสถานที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ คือปัญหาการรुकล้ำพื้นที่โบราณสถานเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย หรือปลูกสร้างอาคารเป็นที่อยู่อาศัยชิดเขตโบราณสถาน นอกจากนั้นชุมชนดังกล่าวนี้ยังมีส่วนทำให้เกิดชอกเล็กชอยน้อย ที่ไม่มีระเบียบ และคับแคบ ยากต่อการสัญจร และการขยายในอนาคต

โบราณสถานประเภทศาสนสถานที่เหมาะสมกับปัญหาเช่นนี้ ได้แก่ บริเวณกลุ่มวัดดาวดึงษาราม วัดบางยี่ขัน วัดจตุรมิตรประดิษฐาราม วัดโมลีโลกยาราม วัดหงส์รัตนาราม วัดดุสิตาราม

2) บริเวณพาณิชยกรรม

เนื่องจากโบราณสถานส่วนใหญ่ของพื้นที่ศึกษาดังอยู่ในย่านเมืองเก่า ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นราชธานีของประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นย่านพาณิชยกรรม ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากบริเวณนี้ จึงมีลักษณะเช่นเดียวกับบริเวณที่พักอาศัย โบราณสถานถูกอาคารพาณิชย์ ร้านค้า ตลาดนัด แผงลอย ตั้งหนาเบียดชิดมากเกินไป ซึ่งผลที่ตามมา คือ การบดบังทัศนียภาพมุมมองที่สวยงาม

บริเวณโบราณสถานที่เหมาะสมปัญหานี้ ได้แก่ วัดบางยี่ขัน วัดอมรินทราราม

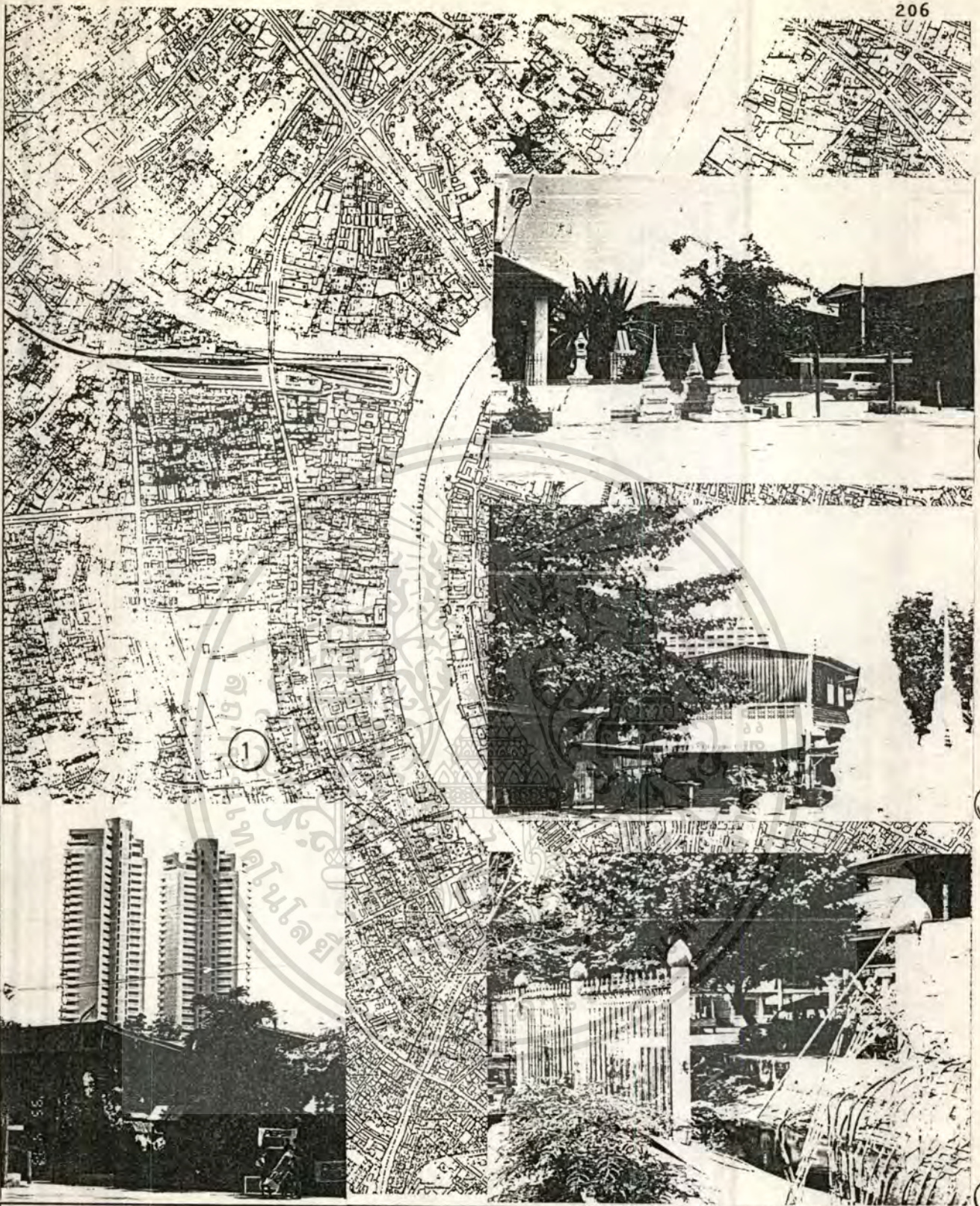
3) บริเวณสถานที่ราชการ

เนื่องจากบริเวณพื้นที่ศึกษาเดิม เคยเป็นเมืองหลวงในช่วงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี ดังนั้นพื้นที่ศึกษาบางจุดจึงมีความสำคัญ เนื่องด้วยเป็นพระราชวังที่ประทับของพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนสภาพเป็นสถานที่ทำการของราชการ ซึ่งก็คือ กองทัพเรือ กรมอุทการเรือ ตลอดจนโรงพยาบาล(วังหลัง) ซึ่งมีลักษณะของโบราณเช่นนี้ จะอยู่ในสภาพที่ดี เพราะได้รับการดูแลรักษา

4) การคมนาคม

โบราณสถานส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณที่มีความเจริญ ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมตัดผ่านพื้นที่ศึกษา ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นและพบเห็นอยู่คือ โบราณสถานตั้งอยู่ติดทางรถไฟหรือรถยนต์ ซึ่งจากลักษณะของที่ตั้งเช่นนี้ มีผลทำให้โบราณสถานเกิดการชำรุดจากการสั่นสะเทือน โบราณสถานที่เกิดปัญหาเช่นนี้ ได้แก่ วัดอมรินทราราม นอกจากนี้ โบราณสถานที่ตั้งอยู่ริมคลองที่มีได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: ภูมิทัศน์มุมมองจากวัดจตุรมิตรฯ

สัญลักษณ์: ★

1. ภายใบบริเวณวัดมองเห็นรัศมีโกสินทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

2, 3. บ้านเรือนที่อยู่รายรอบวัด

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแบบแปลนใดๆ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของแบบและโครงการไปใช้

4. คลองบางยี่ขันที่กระหวางวัดจตุรมิตรฯ กับ

วัดพระยาสิริฯ

ที่มาของข้อมูล : จากการสำรวจ

จัดทำโดย: แสริตา อิศข

มาตราส่วน :

ภาพที่ 5.1

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

เนื้อ

แสดง: ความสัมพันธ์ของ โบราณสถานกับบริเวณ
พลาซายกรรม - พักอาศัย

- สัญลักษณ์:
- ★ 1. ตลาด 2 ฟากประตูทางเข้าวัดจตุรมิตรฯ
 - ★ 2. ท่อยุอาศัยบริ เวณวัดดาวดึงษาราม
 - 3. เฟิงชายของตคกกับวัดดาวดึงษาราม และ
วัดจตุรมิตร
 - ★ 4. พื้นที่รอบวัดบางยี่ขัน

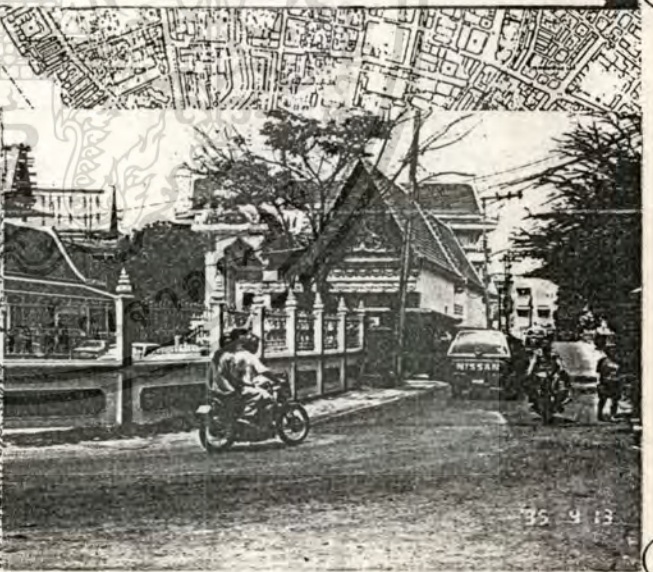
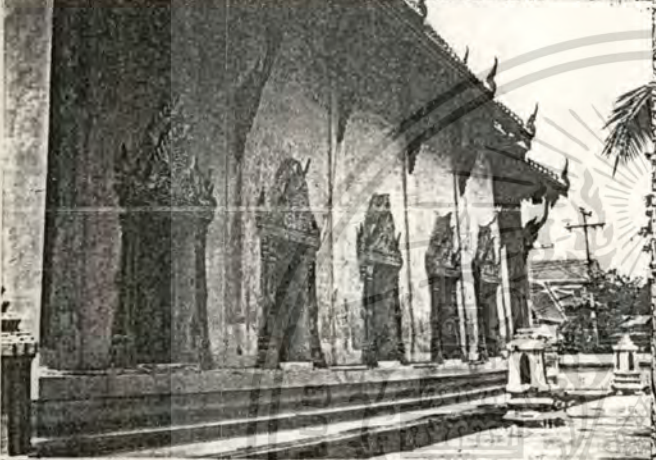
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: รังสิยา ไร้อภัย

ภาพที่ 5.2

มาตราส่วน:

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การเผยแพร่โดยไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามทำซ้ำหรือดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของ

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

เหนือ

แสดง: สภาพบริเวณโดยรอบวัดบางยี่ขัน

สัญลักษณ์: ★

1. โบสถ์เก่า
2. เเพงชายของหัวมุมวัด
3. ลานจอดรถฝั่งตรงข้ามโบสถ์เก่า
4. พื้นที่วัดถนน ทางสัญจรหัวมุม

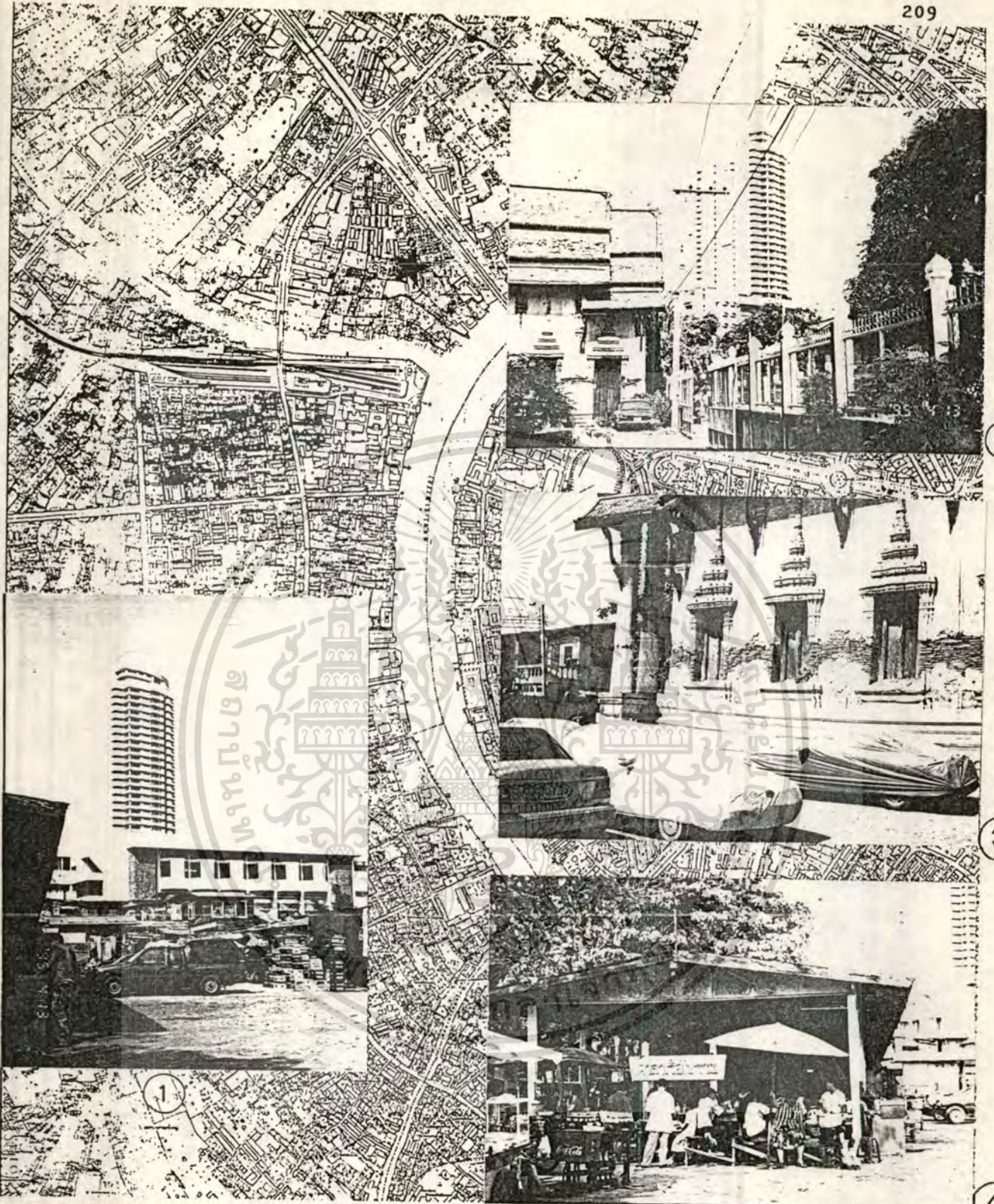
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: ธีรสิทธิ์ ธีรเดช

ภาพที่ 5-3

มาตราส่วน :

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ... เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์หรือสื่ออื่นใดโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของ

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เนื้อ

แสดง: ภูมิทัศน์มุมมองจากภายในวัดกุสุตาราม

สัญลักษณ์: ★

1. ส่วนหนึ่งของวัดมองเห็นสิ่งปลูกสร้างรายรอบ
- 2, 3. โบราณสถานเก่าภายในวัด
4. เฝิงชายของบึงที่ศักยภาพโบราณสถานภายในวัด

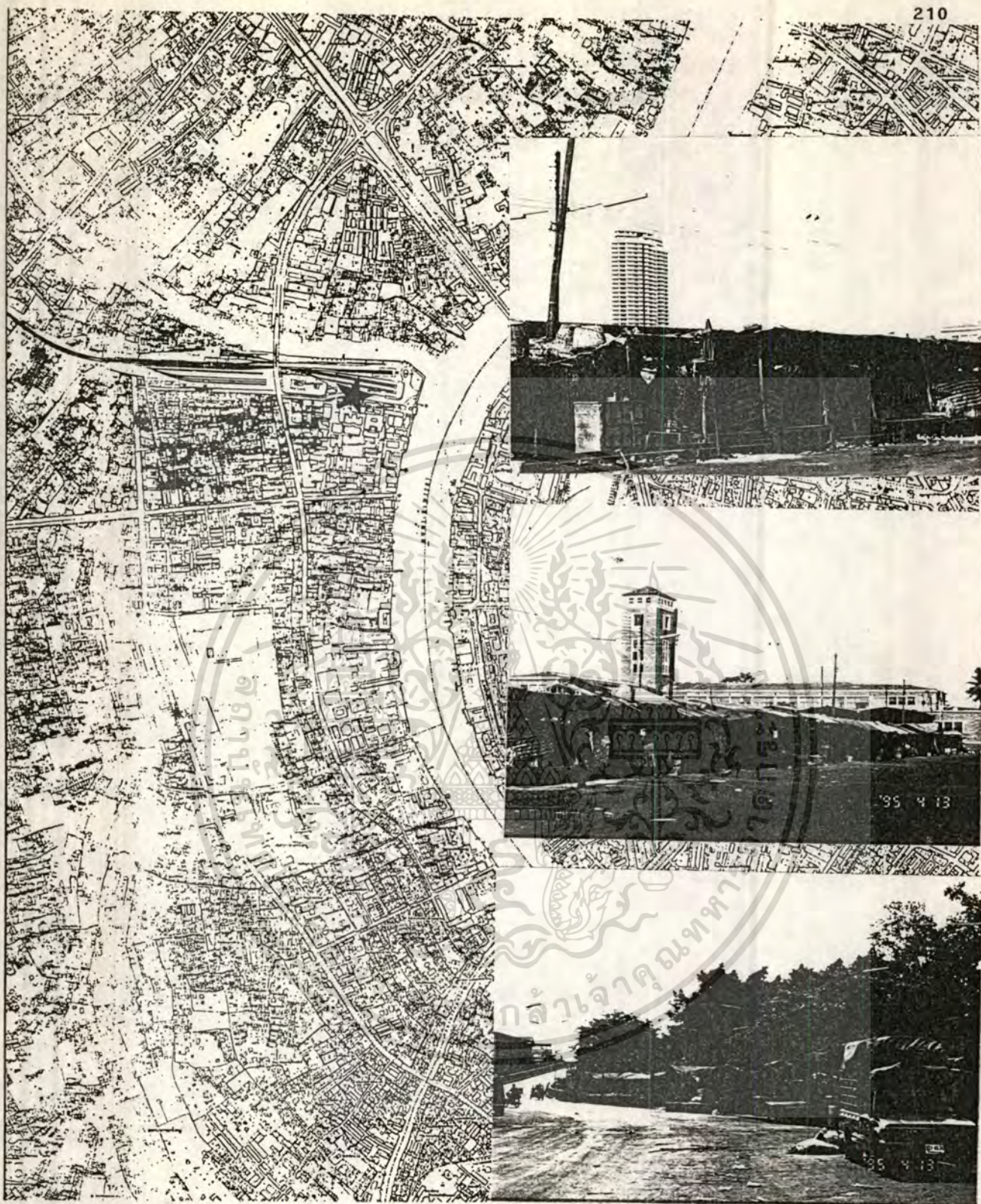
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: แสวิศา วิชาศ

ภาพที่ 5/1

มาตราส่วน:

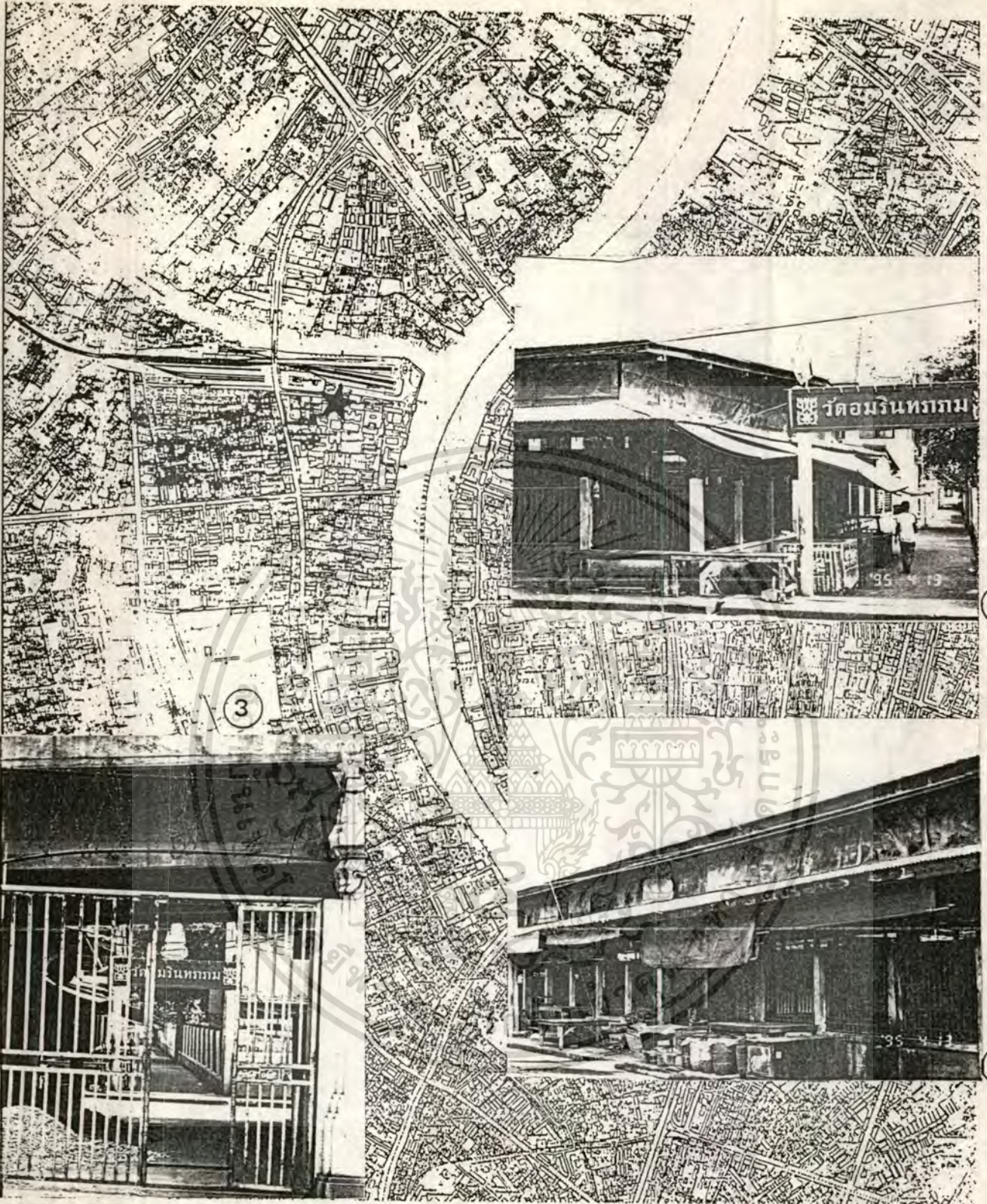
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ควรนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แสดง: ทิศนอกจาก 2 ฟากถนนทางเข้าสถานีรถไฟ บางกอกน้อย</p> <p>สัญลักษณ์: ★</p>	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p>
<p>มาตราส่วน :</p>	<p>จัดทำโดย: แกลีอาทา ฮันตซ์</p>	<p>ภาพที่ 5.5</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าจะตีพิมพ์หรือในรูปแบบอื่นใด หากมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์ทุกครั้งขอสงวนไว้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: มุมมองของวัดอมรินทร์าราม

สัญลักษณ์: ★

1. อาคารตลาดสด ปากทางเข้าวัด
2. อาคารตลาดสดคานข้าง
3. สองฟากวัดถูกคักค้ายสะพาน

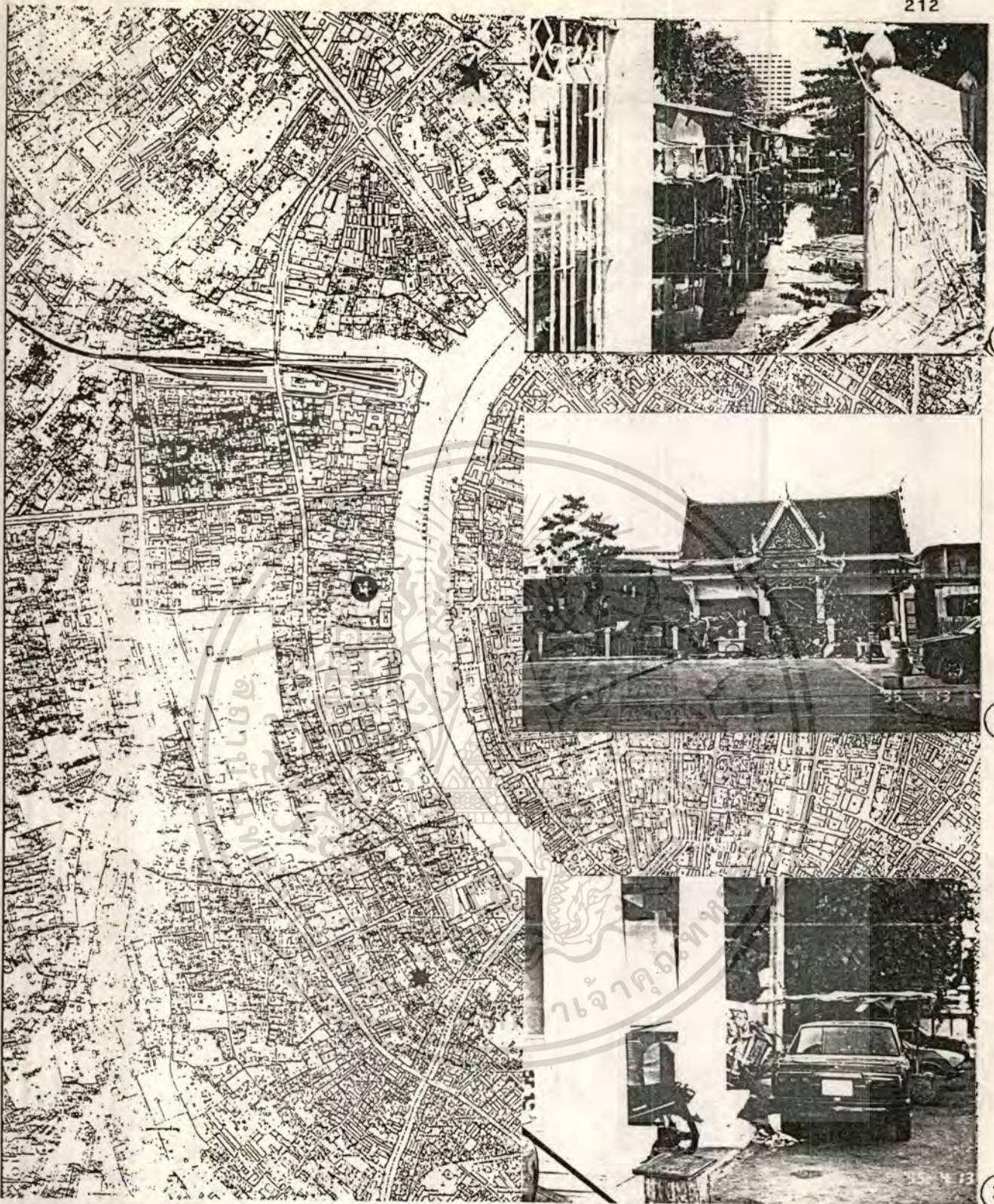
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: รศ. นส. อธิธา อัมช

มาตราส่วน:

ภาพที่ 5.6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ... ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า... และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของ

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: ทิศหน้าจากในบริเวณวัด

สัญลักษณ์:

1. สถาปัตยกรรมสอง-บางยี่ขัน

2. มุมหนึ่งของวัดระฆัง

3. แนวกำแพงด้านนอกวัดหงส์รัตนาราม

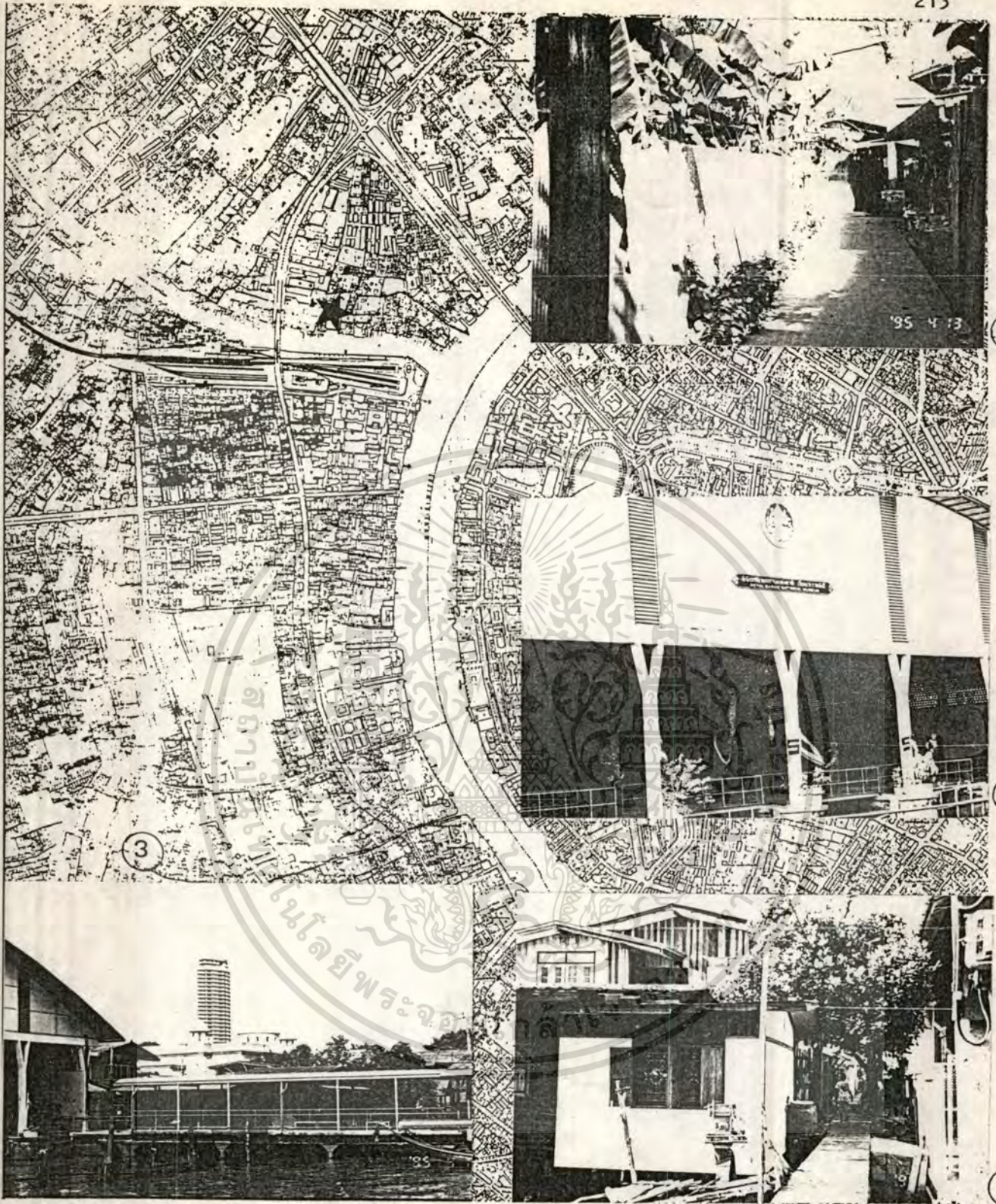
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: นสอิศรา อินช

ภาพที่ 5-7

มาตราส่วน :

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าในรูปแบบใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีผิดลิขสิทธิ์ด้วย

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: สภาพโดยรอบพิพิธภัณฑ์เรือพระราชพิธี

สัญลักษณ์: ★

1. อยู่เรือพระราชพิธี
2. ทางเข้าถึง
3. มุมมองเห็นอาคารรัตนโกสินทร์วิวัฒนาการ
4. ทางสัญจรยากต่อการเข้าถึง

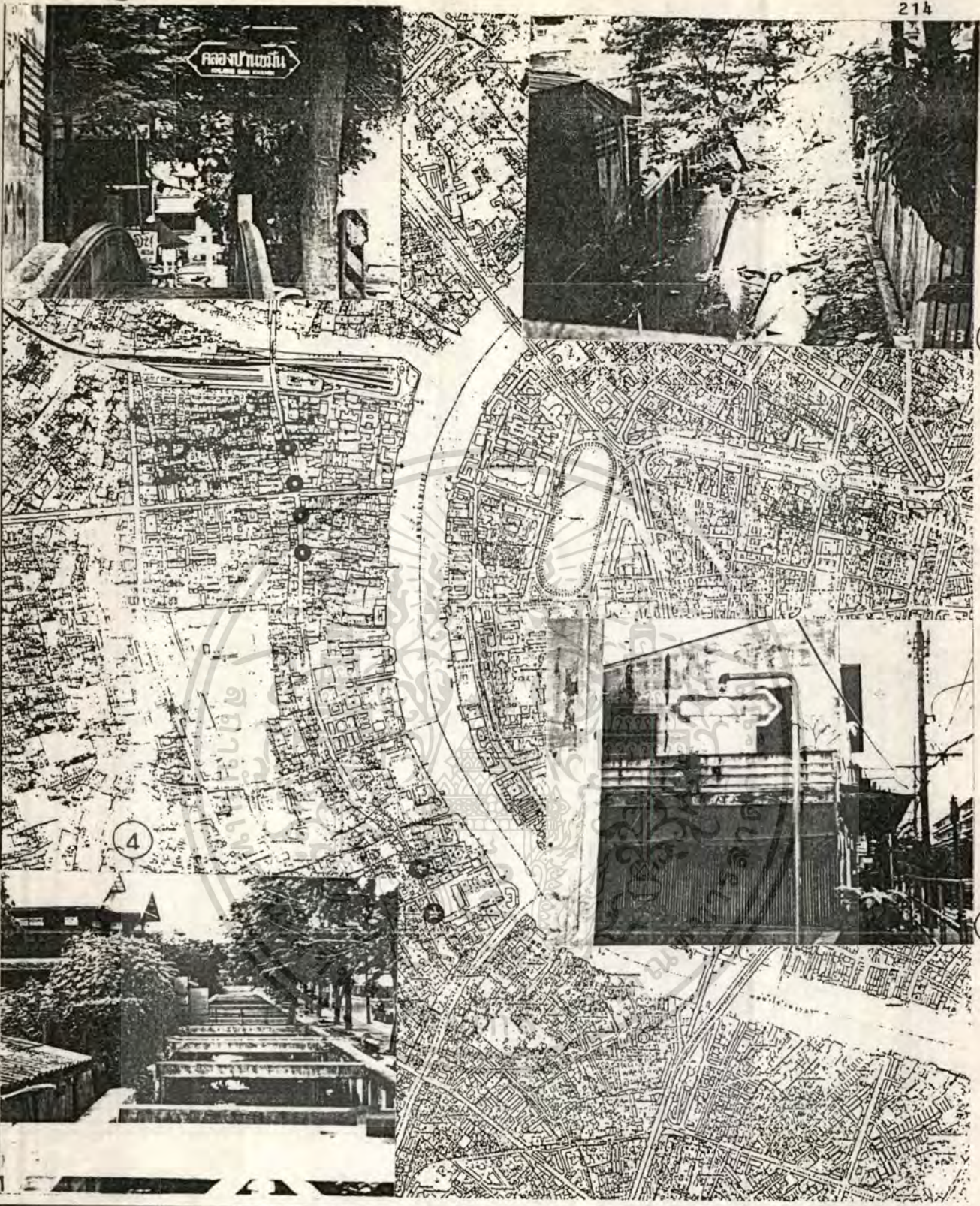
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: แสวิดา อิศยศ

ภาพที่ 5.8

มาตราส่วน :

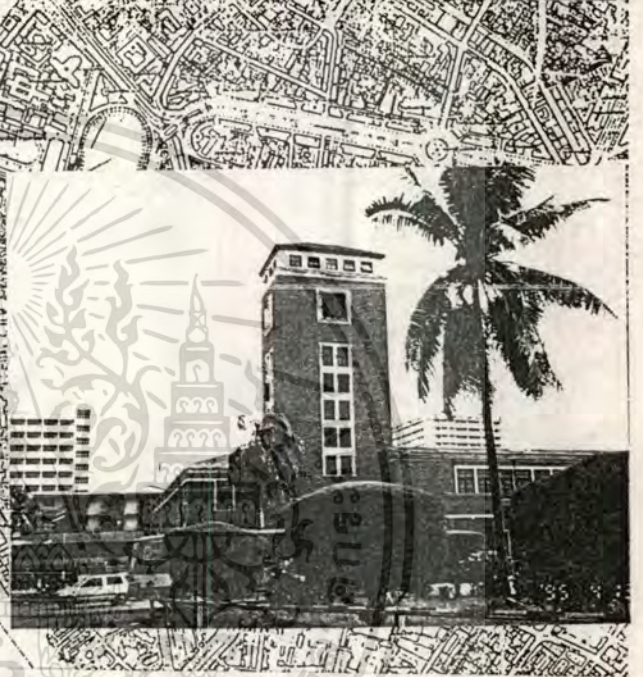
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ในทางธุรกิจใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามนำข้อมูลไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างองคมนตรี

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แสดง: คลองคูเมืองเดิม ผังตะวันตก</p> <p>สัญลักษณ์:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 1. คลองบ้านขมิ้น ● 2. สภาพคลองที่คนเขิน ★ 3. คลองวัดอรุณา ● 4. สภาพอาคารริมคลอง 	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p>
<p>มาตราส่วน:</p>		<p>จัดทำโดย: แสฮิธา อีฮนช</p> <p>ภาพที่ 5.9</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ในทางธุรกิจใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของ

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

เหนือ

แสดง: สถานีรถไฟบางกอกน้อย

สัญลักษณ์: ★

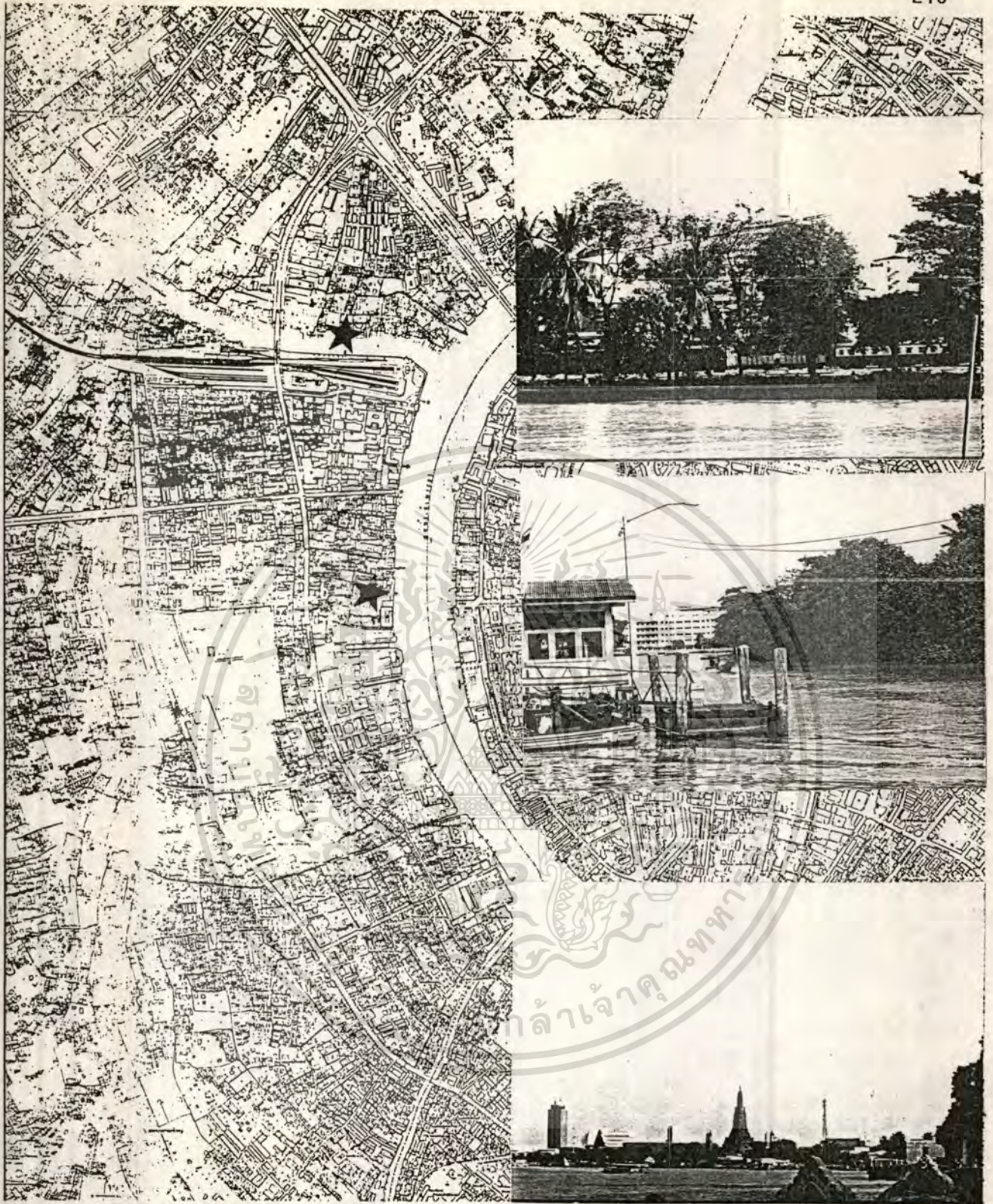
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของ

มาตราส่วน :

จัดทำโดย: ธีร นัสสีฮาธา ธีรเดช

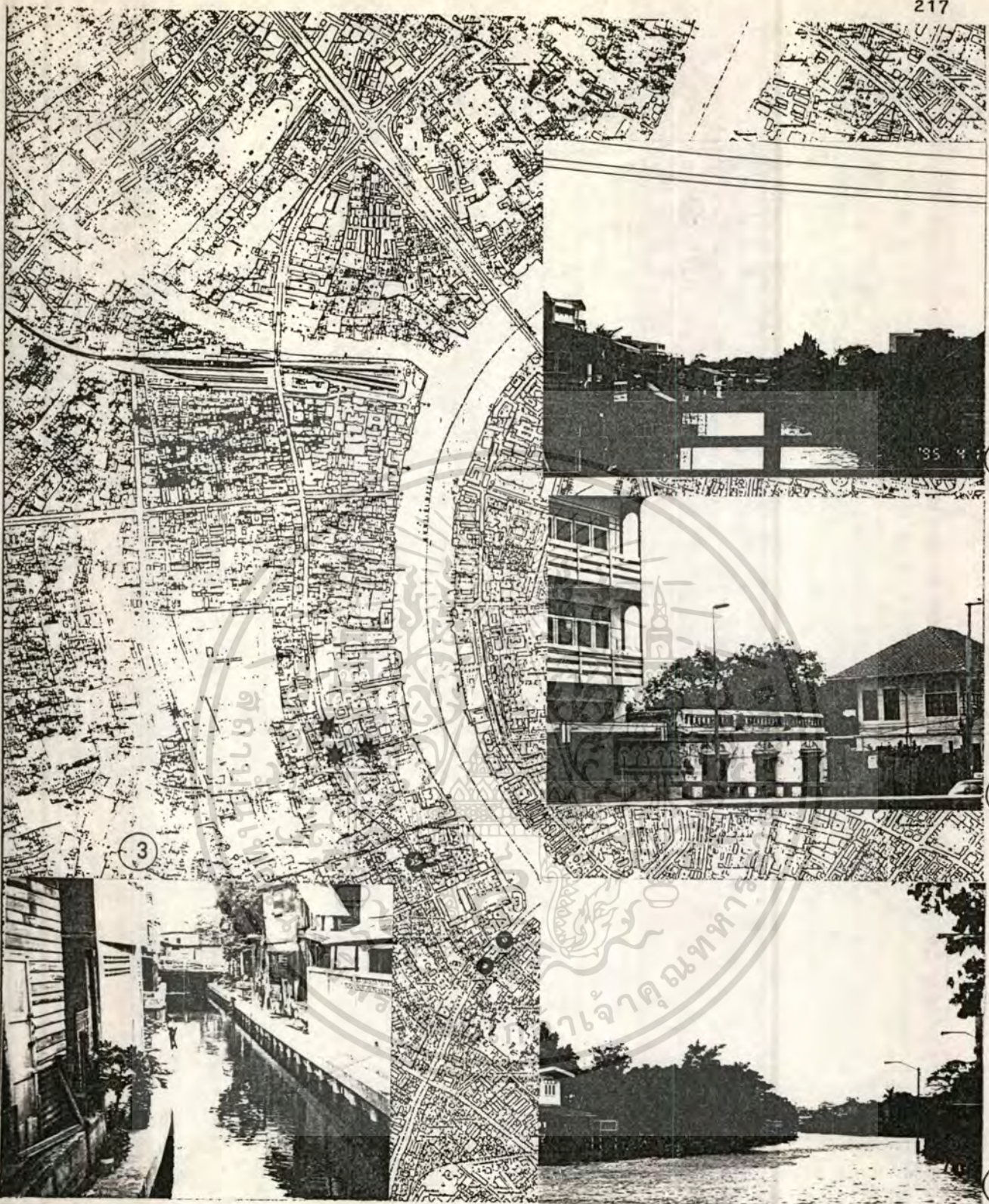
ภาพที่ 5.10

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

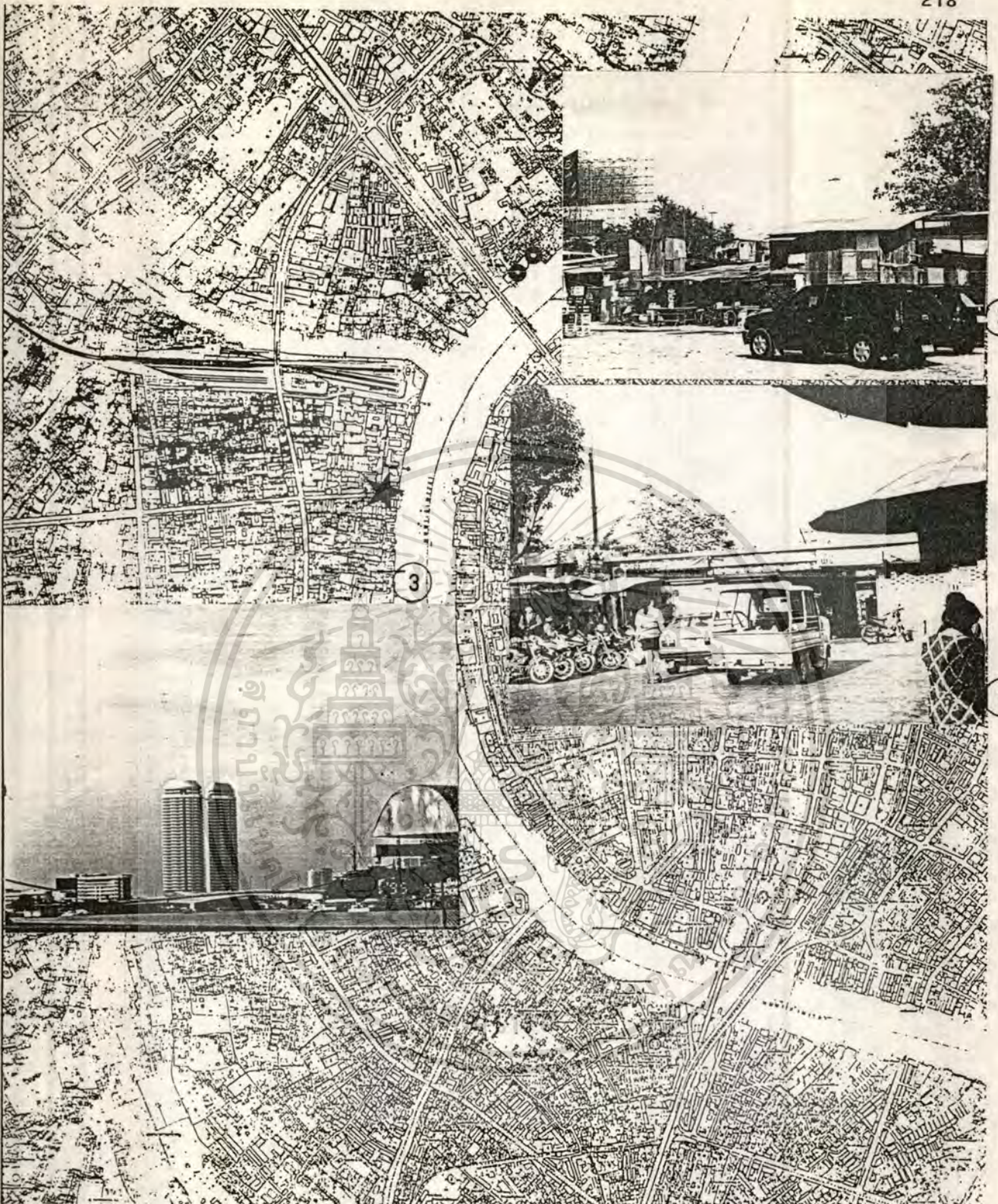
<p>เหนือ</p> <p>มาตราส่วน :</p>	<p>แสดง : ช่องทางที่เปิดโลกริมแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองบางกอกน้อย</p>	<p>ที่มาของข้อมูล : จากการสำรวจ</p>
	<p>สัญลักษณ์ : </p>	<p>จัดทำโดย : รัง แก้วฮาดดา ธีรเดช ภาพที่ 5.11</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์

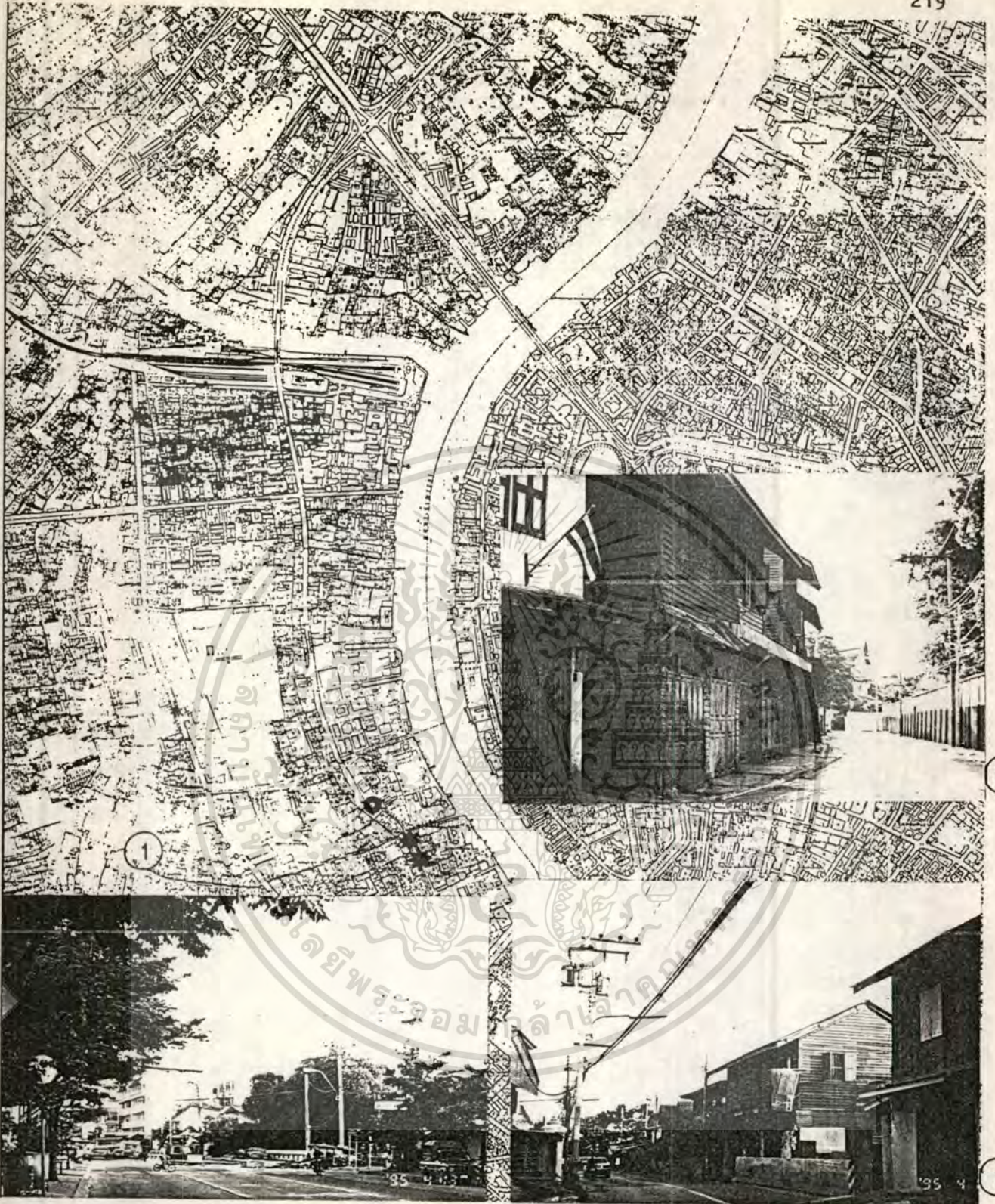
**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เนื้อ</p> <p>มาตราส่วน :</p>	<p>แสดง : บริเวณโดยรอบของพื้นที่ศึกษาบริเวณช่วง วัดเครือวัลย์ถึงวัดโมลีโลกยาราม</p> <p>สัญลักษณ์ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ 1. คลองมอญ 2. ซากอาคารเก่าแก่เชิงสะพานข้ามคลองมอญ ⊙ 3. คลองนครบาล ● 4. คลองบางหลวง 	<p>ที่มาของข้อมูล : จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย : แสฮิตา อัมคช</p> <p>ภาพที่ 5.12</p>
--	--	---

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> <p>เอกสารนี้เป็นเอกสาร ไม่ทำกรณีใดๆทั้งสิ้น</p>	<p>แสดง: ภูมิทัศน์มุมมองแต่ละจุดในบริเวณพื้นที่ศึกษา</p> <p>สัญลักษณ์:</p> <ul style="list-style-type: none"> ★1. ท่าเรือศิริราช ★2. ชุมชนที่อยู่รอบวัดกุสุตาราม และท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ●3. อาคารที่เป็นมรดกทางภูมิทัศน์กับเกาะรัตนโกสินทร์ และพื้นที่ตรงข้าม 	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย: แสวธิตา อิศนช</p> <p>ภาพที่ 5.13</p>
<p>มาตราส่วน:</p>		

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: ภูมิทัศน์บริเวณวัดเครื่องวัดถึงแนววัด
อรุณราชวราราม

สัญลักษณ์:

- 1. หน้าวัดเครื่องวัด มองเห็นแนวถนนที่กำลังก่อสร้าง
- ★ 2. ทางสัญจรยานวัดอรุณราชวราราม
- ★ 3. อาคารริมถนนพาดตรงข้ามวัดอรุณฯ

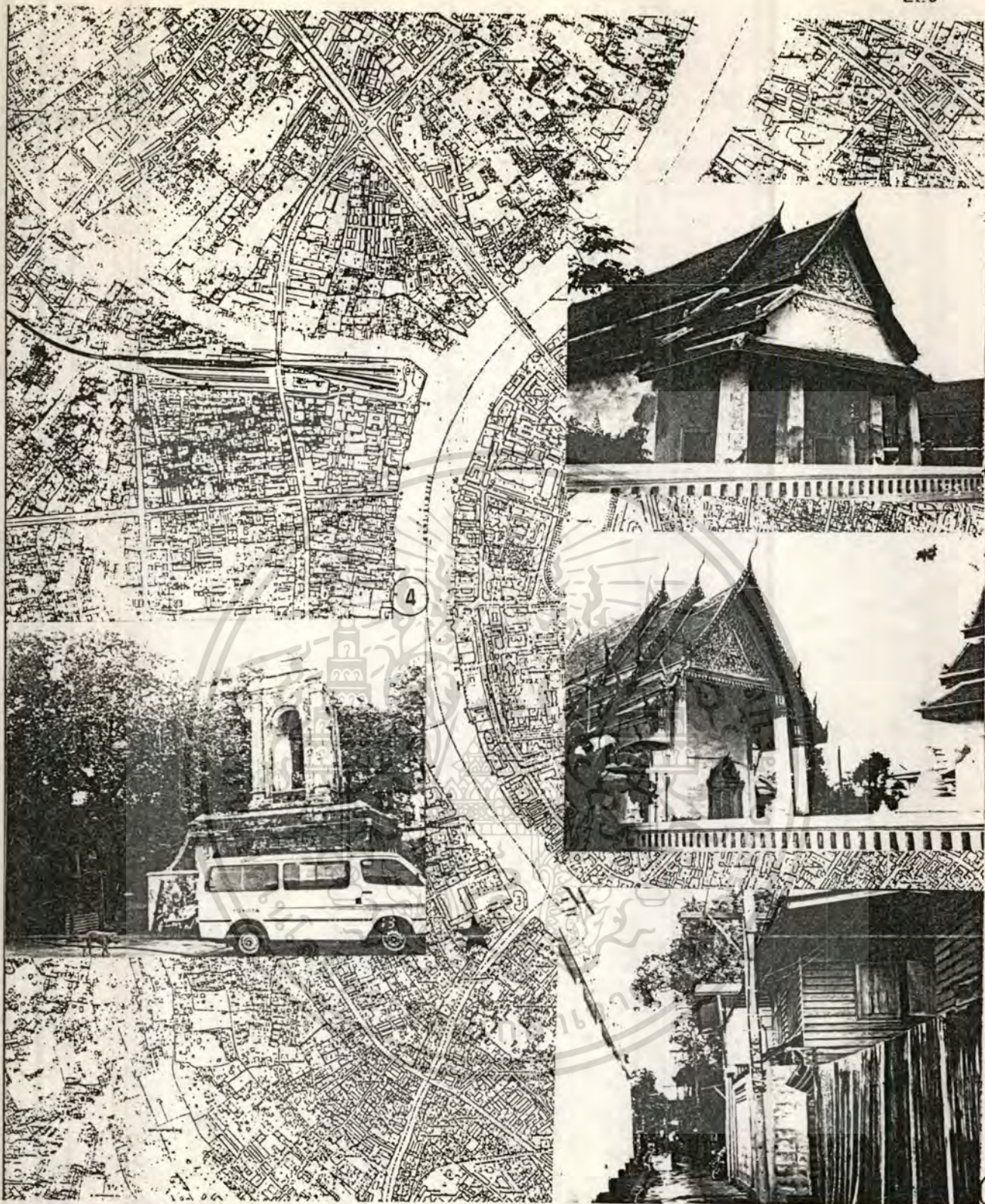
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: นส.อิษาภา อิศาศ

ภาพที่ 5.14

มาตราส่วน:

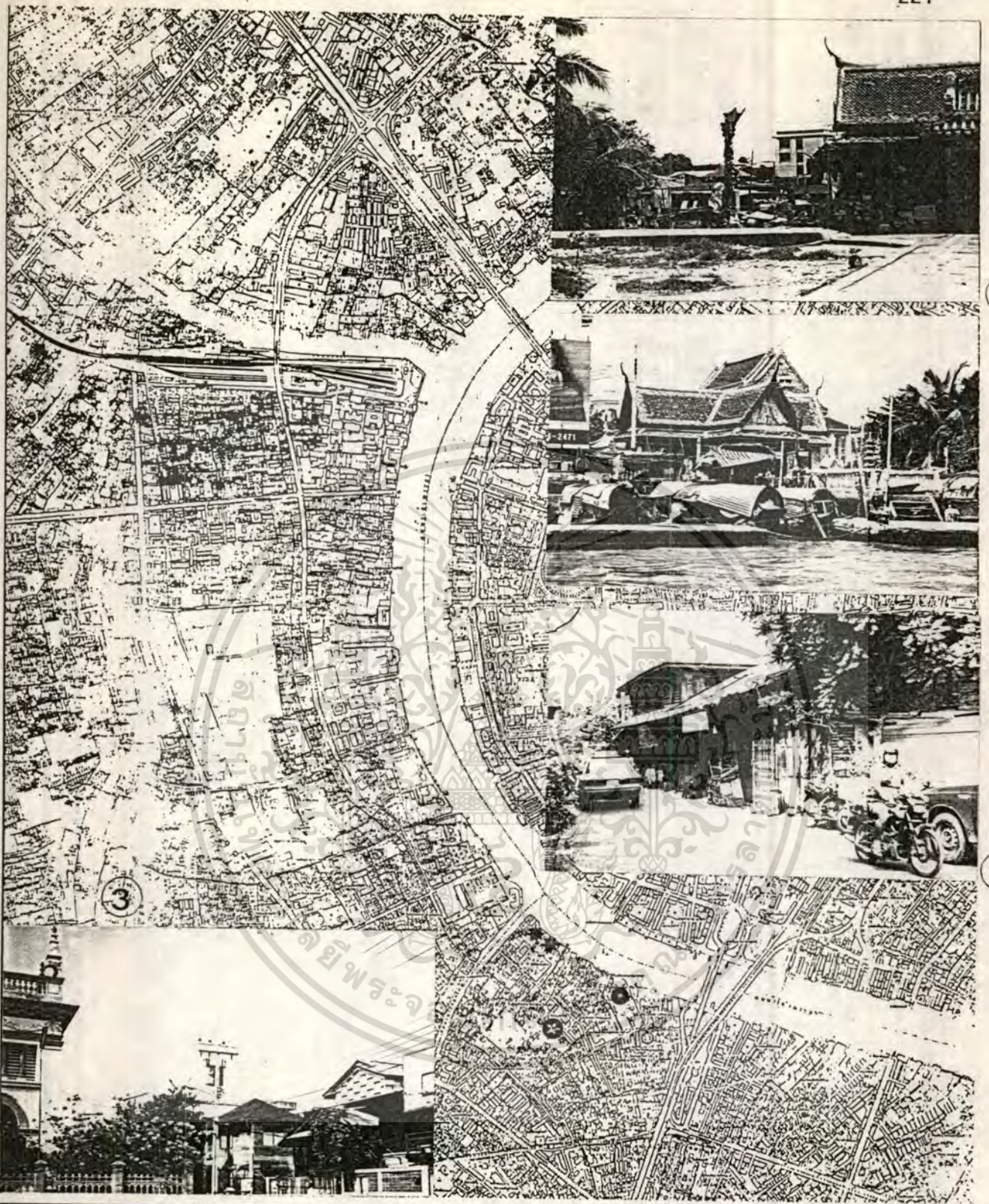
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น ถึงที่หาซื้อได้ต้องปลงใจด้วยตนเองและต้องแจ้งเจ้าของ

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> <p>มาตราส่วน :</p>	<p>แสดง: บริเวณวัดโมลีโลกยาราม</p> <p>สัญลักษณ์: ★</p> <ol style="list-style-type: none"> โบสถ์ใหม่ โบสถ์เก่า สภาพทางเข้าวัด ส่วนหนึ่งของโบราณสถานในวัดที่ถูกรบกวน 	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p> <p>หน้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า</p> <p>จัดทำโดย: แสริตา อิวศ</p> <p>ภาพที่ 5.15</p>
--	--	---

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการในช่วงเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางออก

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: ชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี

สัญลักษณ์:

- * 1. สถาปัตยกรรม
- ★ 2. การรื้อถอนที่วัดบูรณาราม
- 3. โบสถ์ข้างศาลาครุฑที่รายรอบไปด้วยสถานศึกษา

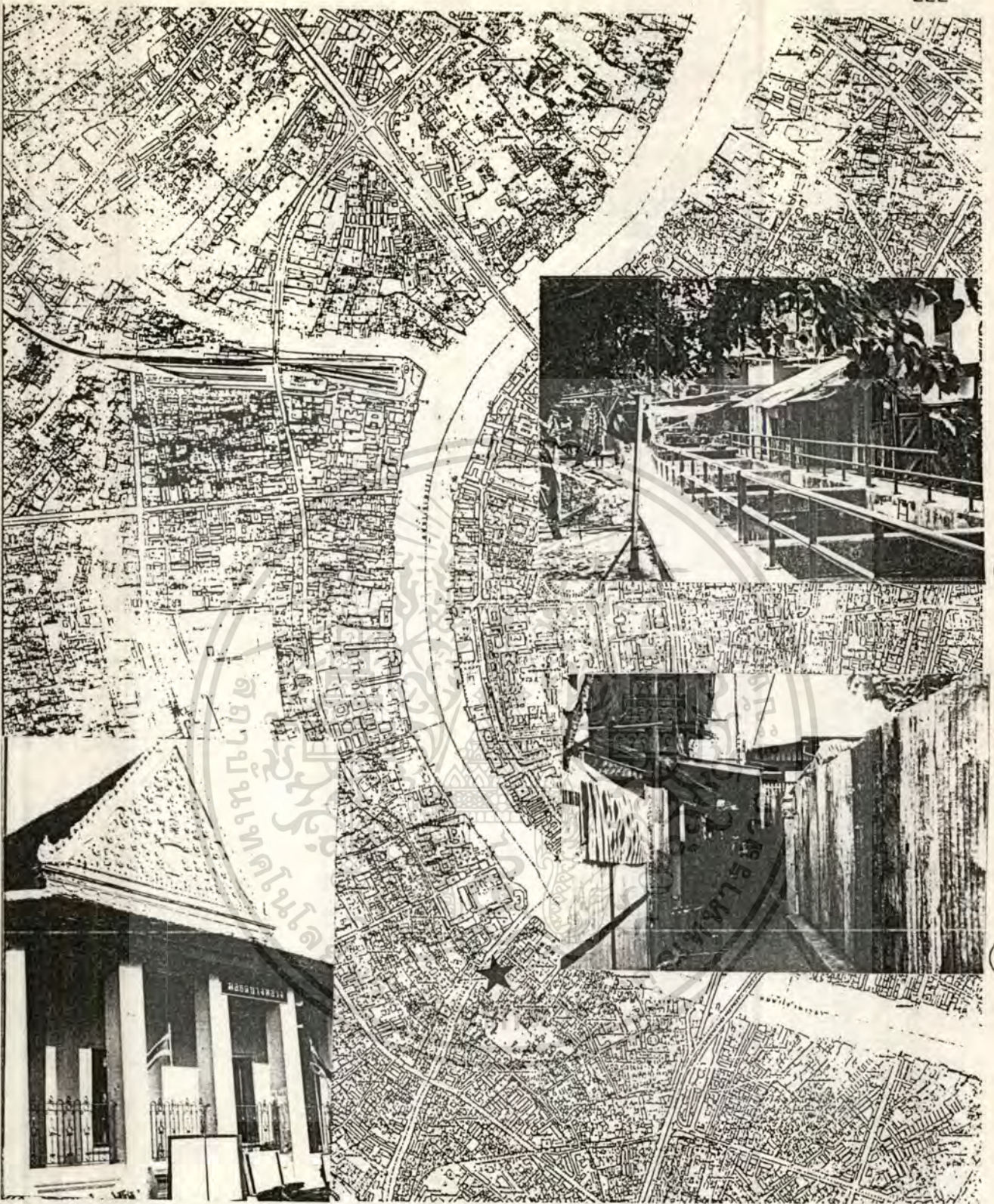
ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ

จัดทำโดย: นส.วิภา วิชาญ

ภาพที่ 5.16

มาตราส่วน :

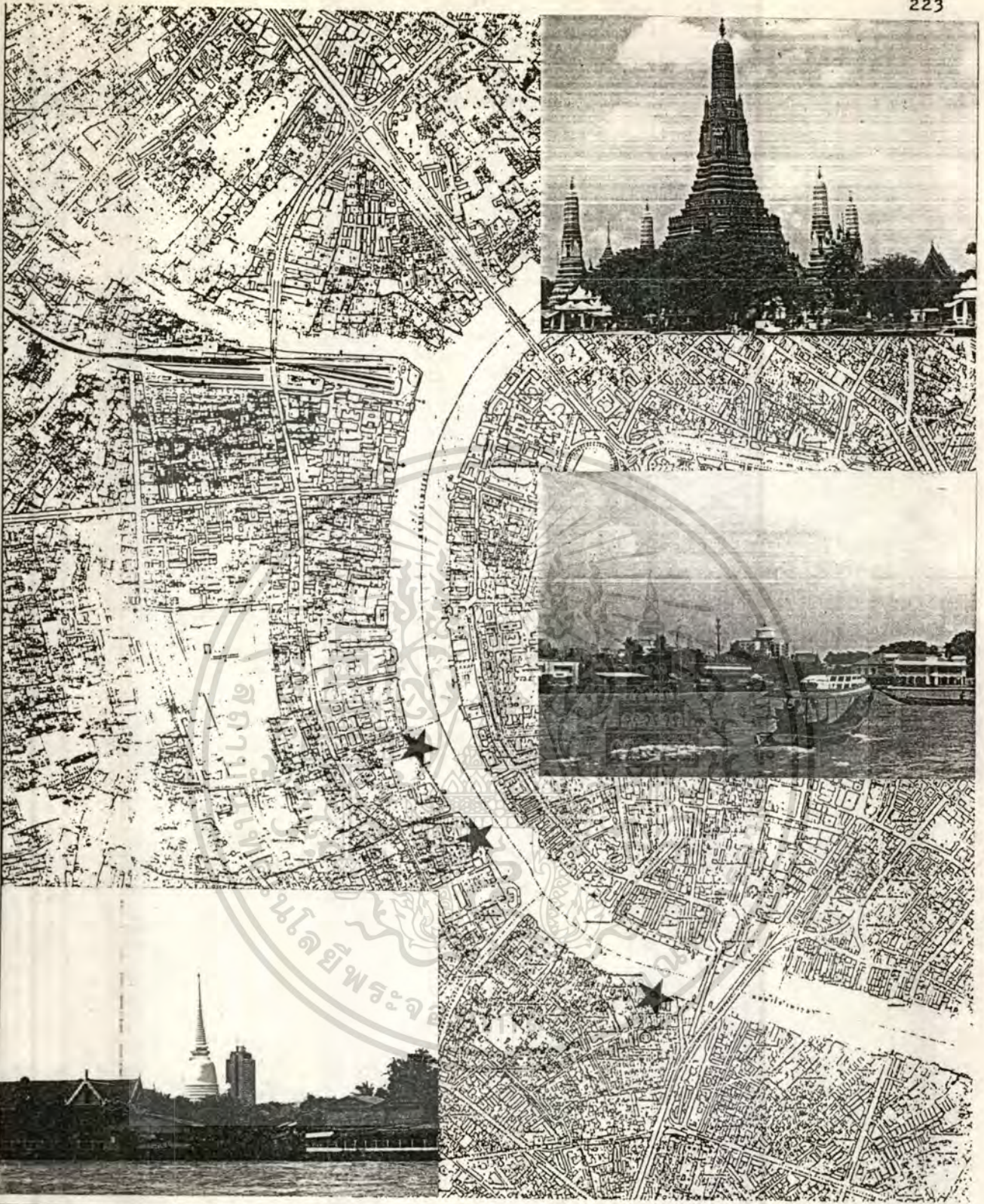
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แสดง: สภาพบริเวณผังสัณฐาน</p>	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p>
<p>มาตราส่วน :</p>	<p>สัญลักษณ์: ★</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนที่อยู่รายรอบมัสยิด 2. ทางเข้าออกมัสยิด 	<p>จัดทำโดย: แสชาติดา ฮิวดช</p>
		<p>ภาพที่ 5-17</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าในรูปแบบใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แสดง: ทิวทัศน์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา</p> <p>สัญลักษณ์: ★</p>	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p>
<p>มาตราส่วน:</p>	<p>เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของ</p>	<p>จัดทำโดย: น.เสวิตา อิศนช</p> <p>ภาพที่ 5.18</p>

รับการบำรุงดูแล หรือมีสภาพเนาหมื่น และแหล่งเสื่อมโทรมบริเวณริมคลอง ทำให้เกิดปัญหาทางทัศนียภาพ ได้แก่ วัดจตุรมิตรประดิษฐาราม ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองบางยี่ขัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโบราณสถานกับการใช้ที่ดินปัจจุบัน พบว่าโบราณสถานที่ได้รับการดูแล เอาใจใส่ มีสภาพดี จะเป็นโบราณสถานที่ตั้งอยู่ในสถานที่ราชการ ส่วนโบราณสถานที่ตั้งอยู่กระจายตัวในพื้นที่ศึกษาบางแห่ง แม้จะมีสภาพที่ดี แต่ปัจจุบันกำลังประสบปัญหาในเรื่อง การรुकล้ำชุมชนประเภทย่านพักอาศัย พาณิชยกรรม ตลอดจนปัญหาในเรื่องความคงทนต่อสภาพแวดล้อมโดยรอบ

5.2.2 การวิเคราะห์คุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

1) องค์ประกอบของเมืองทางด้านกายภาพ

ก) สภาพภูมิทัศน์โดยทั่วไป

ปัจจุบันพื้นที่ศึกษาบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ มีลักษณะพิเศษอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเมืองเก่าที่มีความสำคัญควบคู่กับบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ โบราณสถานอันทรงคุณค่า คลอง คูเมือง ตั้งเกาะกลุ่มและกระจายอยู่ในพื้นที่นี้ สภาพและลักษณะพิเศษเหล่านี้ได้ถูกความเจริญและสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ เข้ามาปะปน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนรुकล้ำเข้าไปในพื้นที่โบราณสถาน สร้างคร่อมซากโบราณสถาน หรือก่อสร้างอาคารชิดเขตโบราณสถาน ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดการบดบังทัศนียภาพและลดความสำคัญของโบราณสถานจนด้อยคุณค่าลงไป

สภาพของพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีลักษณะย่านประวัติศาสตร์ ปัจจุบันมีสภาพที่ขาดความชัดเจน (LEGIBILITY) ความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (UNITY) ขององค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งทางด้านรูปทรง (FORM) สี (COLOUR) และขนาด (SIZE) ตลอดจนขาดความสะอาดตามที่ต่าง ๆ ทั่วไป โดยเฉพาะตามทางน้ำสาธารณะ อาทิ คลอง นอกจากนี้ ยังเกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งที่อยู่อาศัย จนกลายเป็นชุมชนแออัดหรือสลัมภายในพื้นที่ศึกษา

เมื่อพิจารณาในด้านความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ศึกษา จะพบเห็นสิ่งก่อสร้าง อาคารบ้านเรือนที่ก่อสร้างไม่ถูกสุขลักษณะ บางแห่งสร้างเพียงเพื่ออยู่อาศัย สภาพตึกแถวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ขาดคุณค่าความงามทางด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม การก่อสร้างขาดความงามทางด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม การก่อสร้างขาดการควบคุมให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ ขนาดและความสูงเป็นไปตามความพอใจของผู้สร้าง มีการต่อเติมหน้าร้านให้ยื่นเข้ามาบนทางเท้าสาธารณะ ทำให้ทางเท้ามีระดับไม่เท่ากัน เกิดปัญหาในการสัญจรไปมา และลักษณะของทางเท้า ส่วนใหญ่จะมีขนาดค่อนข้างแคบ เพราะมีตึกแถวมาอยู่ชิดเกินไป ทำให้พื้นที่บริเวณ

ทางทำให้ไม่สามารถปลูกต้นไม้ใหญ่ได้ เพราะจะไปติดกับกันเสาของตึกแถว ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นผลทำให้ถนนบางสายขาดความร่มรื่นของต้นไม้ นอกจากนี้พื้นที่ตลอดแนวริมแม่น้ำเจ้าพระยาบางส่วนของบริเวณพื้นที่ศึกษา ยังถูกปิดล้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่ทำลายบรรยากาศ และมุมมองที่สวยงาม ทำให้กลายเป็นพื้นที่ปิด และไม่ได้รับการฟื้นฟูให้อยู่ในลักษณะที่เข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้จากการสอบถามผู้คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา ทำให้ทราบว่า ส่วนใหญ่บรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางมาชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว อาทิ พิพิธภัณฑ์เรือพระราชพิธี วัดอรุณราชวราราม วัดระฆังโฆสิตาราม มักจะเดินทางมาโดยทางเรือ เนื่องจากจะได้ทัศนวิสัยมุมมองที่เปิดกว้างมากกว่าและสะดวกกว่าทางบกที่มีถนนลักษณะเป็นแบบชอกเล็ก ซอยน้อย ยากต่อการหาสถานที่พบ

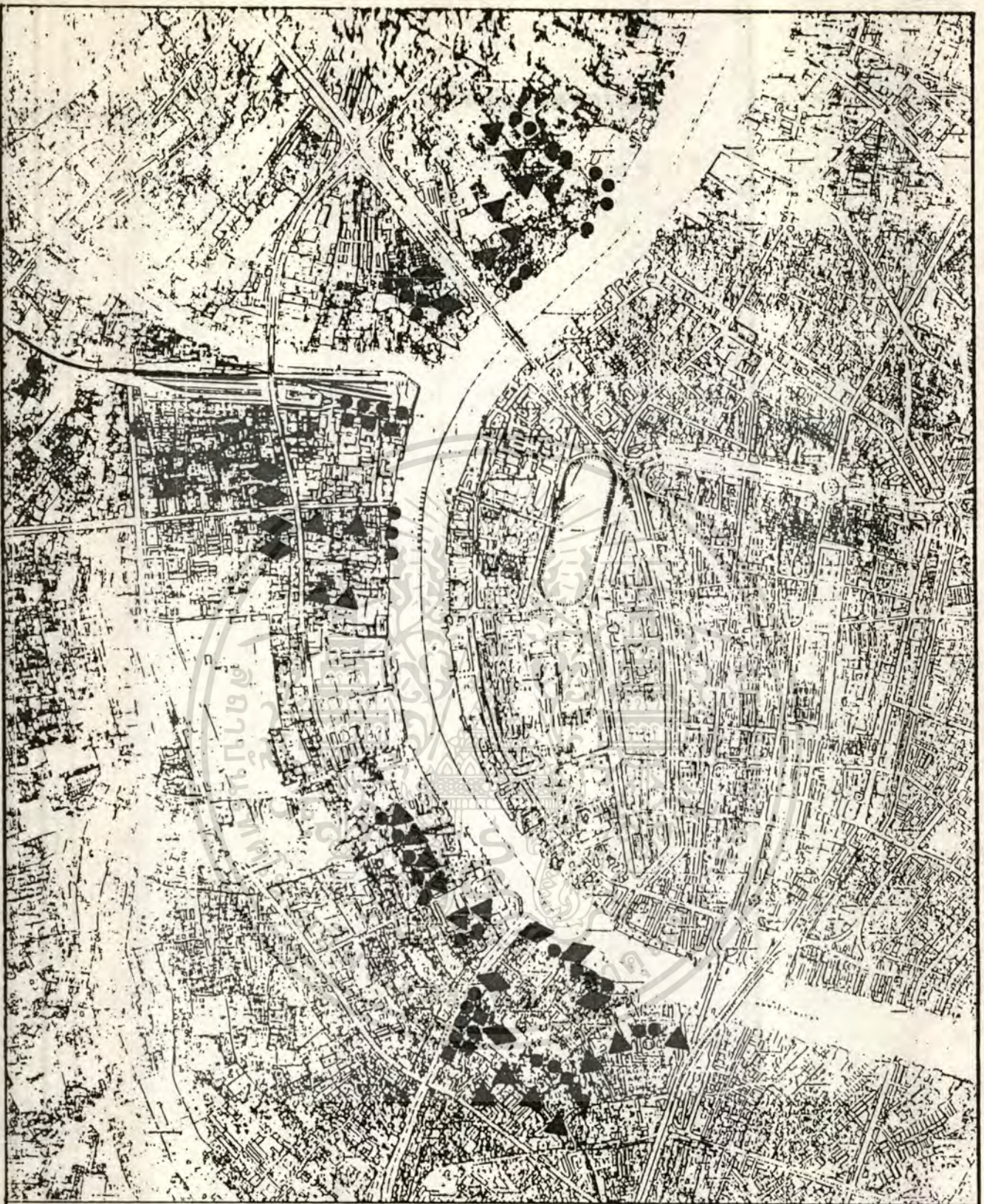
อนึ่งพื้นที่บางส่วนของบริเวณพื้นที่ศึกษา ส่วนที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา คือ รัตนโกสินทร์วิว แมนชั่น ได้ก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อมุมมองที่แปลกแยก และบดบังทัศนียภาพ ส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์ รวมทั้งพื้นที่ฝั่งธนบุรี ที่อยู่ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ด้วย เนื่องจากเป็นคอนโดมิเนียม มีความสูงเกินข้อกำหนดของกรุงเทพมหานคร

การออกแบบสิ่งประกอบต่าง ๆ ของเมือง (STREET FURNITURES) ยังขาดหลักการที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรูปร่าง ลักษณะและสีสันทัน ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบ ไม่ได้มีการพิจารณาถึงรูปแบบโดยรวมของสิ่งประกอบเหล่านี้ แต่จะออกแบบและตั้งวางเป็นแต่ละประเภทไป โดยไม่ได้คำนึงตำแหน่งที่ตั้ง หรือออกแบบวางผังรวมทั้งหมด ดังนั้นผลที่ออกมาทำให้พบเห็นป้ายถนน เสาไฟ โคมไฟ หรือถังขยะ สิ่งของที่ไม่ใช่แล้วของผู้คนในชุมชนโดยรอบโบราณสถาน อาทิ เครื่องเรือนเก่า รถยนต์ที่หมดสภาพแล้ว ฯลฯ ตั้งกองเกะกะไม่เป็นระเบียบอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ รูปร่างหรือสีสันทันของสิ่งประกอบยังขาดความกลมกลืน ซึ่งทำให้ความสวยงามในการที่จะส่งเสริมทัศนียภาพโดยรวมของเมืองขาดหายไป และประการสำคัญคือ สิ่งประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงต่อตัวโบราณสถาน ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของเมืองบริเวณพื้นที่ศึกษาอันเป็นย่านประวัติศาสตร์

ข) สภาพภูมิทัศน์บริเวณโบราณสถาน

สภาพภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถานในพื้นที่ศึกษา มีลักษณะเป็นแบบย่านชุมชนเมือง (URBAN LANDSCAPE) โบราณสถานตั้งอยู่ท่ามกลางตัวเมืองที่เจริญซ้อนขึ้นมาในภายหลัง แม้จะว่าความเจริญในบริเวณพื้นที่ศึกษายังมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับเขตอื่น ๆ ภาพที่มองเห็นโดยทั่วไปจะเป็นลักษณะของซากโบราณสถานล้อมรอบด้วยอาคารบ้านเรือนและถนน พื้นที่บางแห่งมีอาคารและสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำขอบเขตโบราณสถาน ทำให้ไม่สามารถกำหนดขอบเขตของโบราณสถานได้แน่ชัด โบราณสถานหลายแห่งถูกบุกกรุกและทำลายจนไม่มีหลักฐานหลงเหลืออยู่ นอกจากเศษอิฐและเศษปูน ซึ่งบางครั้งผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวเองก็อาจไม่ทราบว่าพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่นั้น ตั้งอยู่บนซากโบราณสถาน

เมื่อพิจารณาเป็นเอกสารที่ส่งงานให้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด กรุณาแจ้งให้ทราบ

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แผนที่ : คำแหน่งและบริเวณที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชน</p> <p>สัญลักษณ์ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ปัญหาด้านสิ่งก่อสร้าง ปัญหาด้านการสัญจร ปัญหาด้านสาธารณูปโภค ปัญหาด้านสิ่งประกอบภูมิทัศน์ 	<p>ที่มาของข้อมูล : จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย : แสวธิตา อิศข</p>
<p>มาตราส่วน :</p>		<p>แผนที่ : E 2</p>

เมื่อพิจารณาในด้านทัศนคุณภาพ(VISUAL QUALITY) ของมุมมองไปยังโบราณสถานพบว่า มุมมองส่วนใหญ่ขาดความงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความกลมกลืนที่จะส่งเสริมคุณค่าของโบราณสถาน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหามลภาวะทางทัศนภาพ(VISUAL POLLUTION) ของเมืองที่เกิดขึ้นเสมอ ในกรณีที่เมืองเจริญเติบโตโดยขาดการควบคุม และผลจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ความรักและความหวงแหนในตัวโบราณสถาน จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจในอันที่จะช่วยดูแลรักษาโบราณสถาน

ค) ปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ชุมชน

จากการศึกษาทางด้านภูมิทัศน์ชุมชน ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบ และปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ของชุมชนบริเวณพื้นที่ศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะแบ่งลักษณะของสภาพปัญหาได้ดังนี้ (แผนที่ 5.3)

(1) ปัญหาด้านสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

เช่น อาคาร บ้านเรือน ตึกแถว เพิงค้าขาย ตลาดนัดที่มีลักษณะเป็นแผงค้าขาย ฯลฯ โดยเฉพาะตึกแถวหรืออาคารพาณิชย์ สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ขาดคุณค่าและความงามทางสถาปัตยกรรม รวมทั้งขาดความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งสี รูปทรง และขนาด อีกทั้งยังมีความสูง และมีรูปทรงที่เกิดการชิงเด่นและบดบังทัศนภาพอันสวยงามของโบราณสถาน รวมทั้งโบราณสถานในเขตวัดที่มีการต่อเติมหรือการสร้างโบสถ์วิหารใหม่ที่ไม่มีความงามทางสถาปัตยกรรมและความกลมกลืน

(2) ปัญหาด้านสิ่งประกอบทางภูมิทัศน์

เช่น ป้ายชนิดต่าง ๆ โคมไฟ ม้านั่ง ถังขยะ ฯลฯ ขาดการออกแบบเป็นลักษณะเดียวกัน และก็ขาดความงาม ความกลมกลืนกับเมืองและโบราณสถาน

(3) ปัญหาด้านสาธารณูปโภค

เช่น สายไฟ เสาไฟฟ้า ระบบระบายน้ำ ฯลฯ สายไฟฟ้าและเสาไฟฟ้า ขาดความเป็นระเบียบ ติดตั้งเกะกะรุงรัง บางแห่งพันกันยุ่งเหยิง เสริมสร้างความไม่น่าดูให้แก่เมืองมากยิ่งขึ้น ท่อระบายน้ำขาดการจัดระบบที่ถูกต้องและเป็นระเบียบ ทำให้แนวท่อและฝาเกิดขึ้นปะประไปทั่วถนน และทางเท้ารวมทั้งฝาปิดท่อก็มีหลายแบบ ขาดความกลมกลืน ทางเท้าที่แคบ และข้างใต้ก็มีท่อระบายน้ำอีก จึงไม่สามารถปลุกต้นไม้ใหญ่ได้

(4) ปัญหาด้านการสัญจร

-ถนน เป็นตัวนำมลภาวะหลายชนิดเข้ามาสู่เมือง เช่น เสียง ควัน กลิ่น และโดยเฉพาะมลภาวะทางสายตา (VISUAL POLLUTION) จากภาพของรถยนต์ที่วิ่งกันขวักไขว่ไปมาและจากภาพของรถติดท่ามกลางไอร้อนของเปลวแดด

โบราณสถานหลายแห่งในพื้นที่ศึกษามีบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ฝั่งธนบุรี ถูกถนนตัดผ่านหรือตัดเฉียดแนวเขตรั้ว บางแห่งถนนก็โอบล้อมโบราณสถาน

หรือตัดทับไปบนซากโบราณสถาน ประกอบกับถนนมีลักษณะแคบยากต่อการขยายและเข้าถึง ถนนเหล่านี้เสมือนเป็นตัวกั้นแบ่งแยกโบราณสถานออกจากความสนใจของคน และทำให้การเข้าไปชมโบราณสถานไม่สะดวกเท่าที่ควร

-ทางเท้า ทางเท้าที่มีอยู่แคบเกินไปสำหรับปริมาณคนภายในเมืองใหญ่เช่นนี้ ทำให้ปลูกต้นไม้ใหญ่บนทางเท้าไม่ได้ เพราะนอกจากทางเท้าบางแห่งจะแคบแล้ว ยังมีท่อระบายน้ำใต้ทางเท้าอีก

พื้นผิวทางเท้าในบางจุด เป็นผิวตะปุมตะป้า ไม่ราบเรียบเสมอกัน บางแห่งปูพื้นมาชนกันไม่พอดี ก็ใช้วิธีเทคอนกรีตปิดช่องว่าง ทำให้ลวดลายของพื้นผิวความต่อเนื่องกับรูปทรงขนาด และพื้นที่เว้นว่าง

-ทางน้ำคูคลองโบราณสถานต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ ดินเงินรกรุงรังไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ขยะมูลฝอย ก่อให้เกิดปัญหา น้ำเน่า ส่งกลิ่นเหม็น

2) องค์ประกอบของเมืองด้านจินตภาพ

ก) การวิเคราะห์จินตภาพ

บริเวณที่ศึกษา ถึงแม้ว่า จะเป็นย่านที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่จากสภาพของเมืองปัจจุบันซึ่งขาดความสวยงาม และการเน้นให้เห็นถึงลักษณะเด่นและความสำคัญของโบราณสถาน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความงามน่าจดจำของเมือง

การศึกษาองค์ประกอบทางด้านจินตภาพของเมืองจะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบที่ส่งผลต่อทัศนคุณค่าที่มีต่อโบราณสถาน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงต่อเนืองของสถานที่ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อผู้พบเห็น ตลอดจนเสริมสร้างและปรับปรุง เสนอภาพความเป็นย่านประวัติศาสตร์ให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น

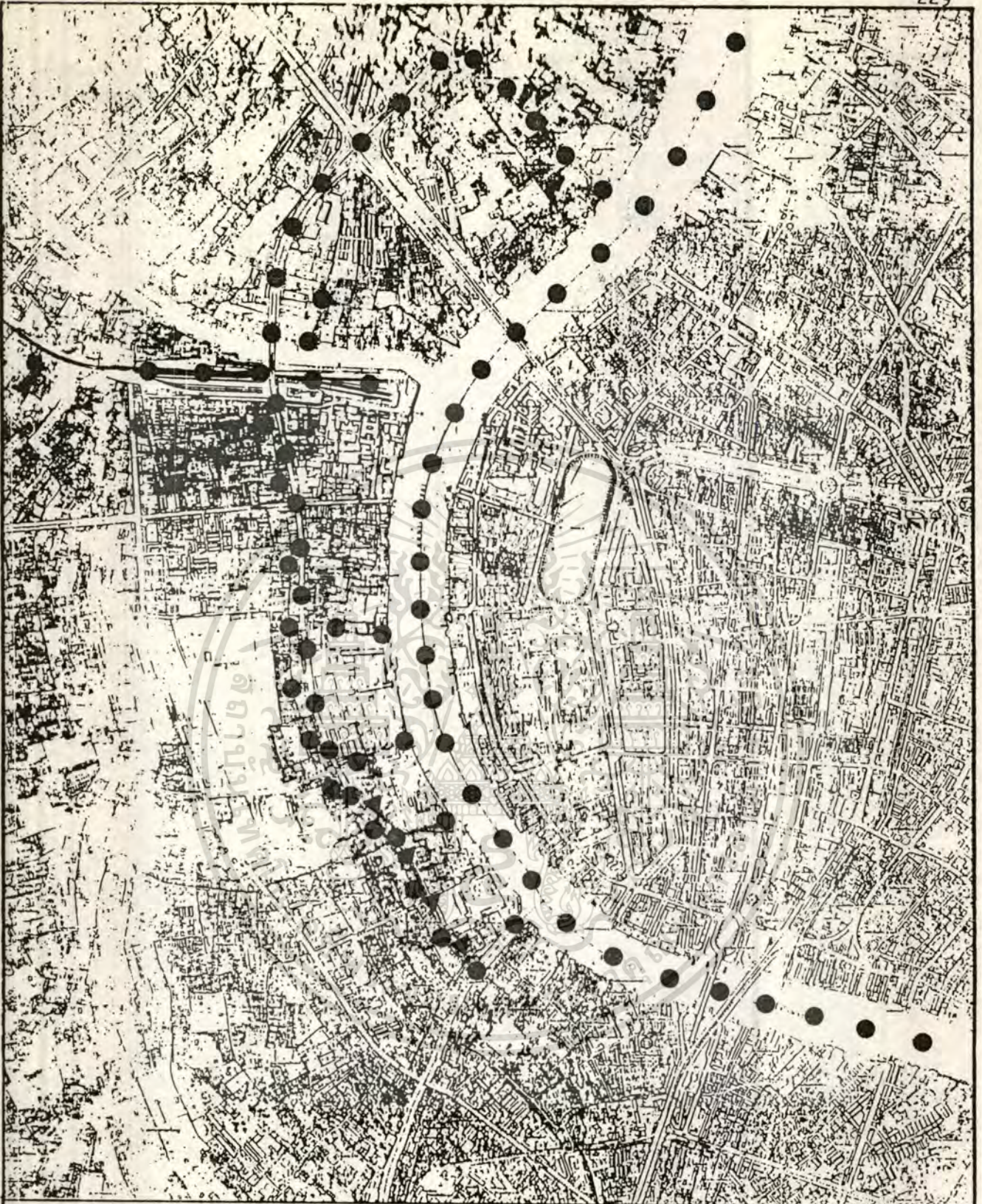
องค์ประกอบทางด้านจินตภาพของพื้นที่ศึกษามี ดังนี้

(1) ช่องทาง (PATH) (แผนที่ 5.4)

ช่องทางที่เด่นชัดที่สุดของพื้นที่ศึกษามีบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ คือ ถนนอรุณอมรินทร์ คลองคูเมืองตะวันตก ฝั่งธนบุรี ทำให้บริเวณพื้นที่ศึกษามีลำดับการเข้าถึง (SEQUENCE) ที่น่าสนใจและมีความสง่างาม

ในบริเวณเมืองเก่า สภาพช่องทางหรือถนนที่มีอยู่ยังไม่ส่งผลต่อทัศนียภาพที่ดี ในมุมมองไปยังโบราณสถาน ในการที่จะนำหรือสร้างความสำคัญในการเข้าถึงโบราณสถาน โดยจะพบได้ที่บริเวณ วัดอรุณราชวรารามและพระปรางค์ โบราณสถานที่อยู่ริมคลอง แต่ในขณะที่ งานการค้า

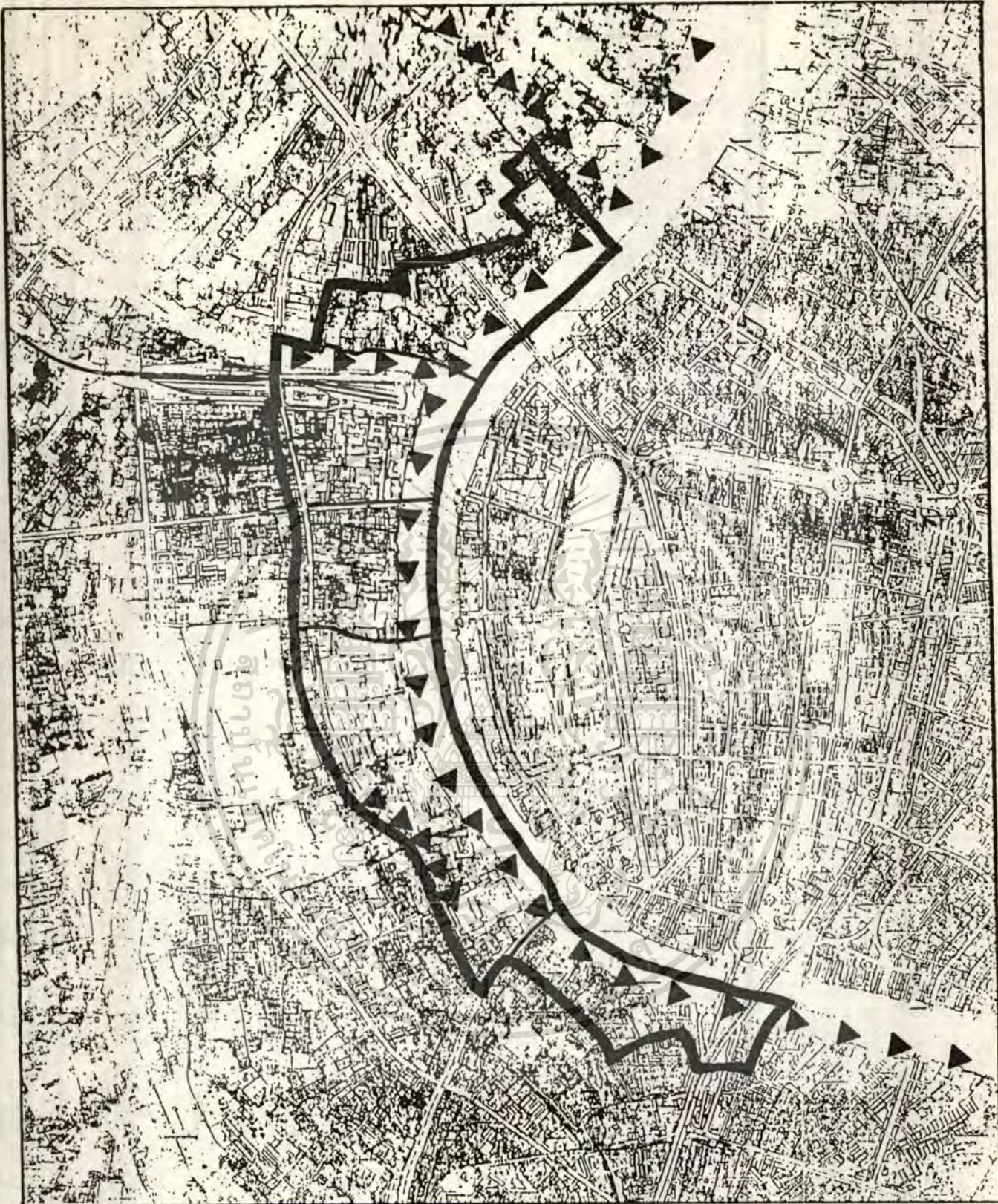
ไม่วางกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ทางข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แนวทาง: ลักษณะองค์ประกอบด้านจินตภาพของเมือง</p> <p>สัญลักษณ์:</p> <ul style="list-style-type: none"> ช่องทาง (PATH) มีความชัดเจน มีปัญหาควรปรับปรุง 	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย: แสธิตา อิศข</p>
<p>มาตราส่วน:</p>		<p>แผนที่ที่: 5/1</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเฉพาะกิจของท่าน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงแก้ไขและแจกจ่ายหรือถึงเจ้าของเอกสารโดยตรงทุกกรณี

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ทางข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p>	<p>แหล่ง: ลักษณะองค์ประกอบด้านจินตภาพของเมือง</p>	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p>
	<p>สัญลักษณ์:</p> <p>▲</p> <p>แนวขอบ (EDGE)</p>	<p>จัดทำโดย: นส.ธิดา อิศนช</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กันเราสามารถกำหนดทิศทางที่จะไป จากการมองเห็นได้ง่ายขึ้นโดยทำให้ช่องทางเปิดโล่ง ซึ่งจะส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว

เส้นทางรถไฟและสถานีรถไฟบางกอกน้อยที่ผ่านตัวบริเวณพื้นที่ศึกษา เป็นช่องทางที่สำคัญรองลงมา สำหรับผู้ที่นั่งอยู่บนรถไฟจะมองเห็นแนวแม่น้ำเจ้าพระยา โบราณสถาน อาทิ วัดอมรินทราราม และที่บริเวณพื้นที่เปิดโล่งของสถานีบางกอกน้อย (OPEN SPACE) ซึ่งเป็นจุดที่สำคัญและถือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองที่ทุกคนรู้จัก ในปัจจุบันช่องทางที่เปิดสู่บริเวณดังกล่าวยังขาดการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญเท่าที่ควร

ช่องทางที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง คือ แม่น้ำเจ้าพระยา เป็นช่องทางที่ให้ความประทับใจในมุมมองมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของสองฝั่งแม่น้ำ และจากการเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวในตัวเอง และชีวิตสองฟากแม่น้ำ ตลอดจนความสามารถในการสะท้อน (REFLECTION) สิ่งต่าง ๆ ทำให้บริเวณริมแม่น้ำมักเป็นสถานที่ที่คนจะมานั่งพักผ่อนหย่อนใจ การปรับปรุงบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโดยการรื้อถอนสิ่งที่ยับยั้งและเกาะกีดขวางทัศนียภาพอันมีคุณค่าและความสวยงาม จะช่วยสร้างขอบของช่องทางนี้ให้เด่นชัดขึ้น

สำหรับปัญหาในเรื่องของช่องทางภายในเมือง ซึ่งมีสภาพของปัญหาลักษณะเดียวกัน ก็สามารถแก้ไขได้เช่นเดียวกัน

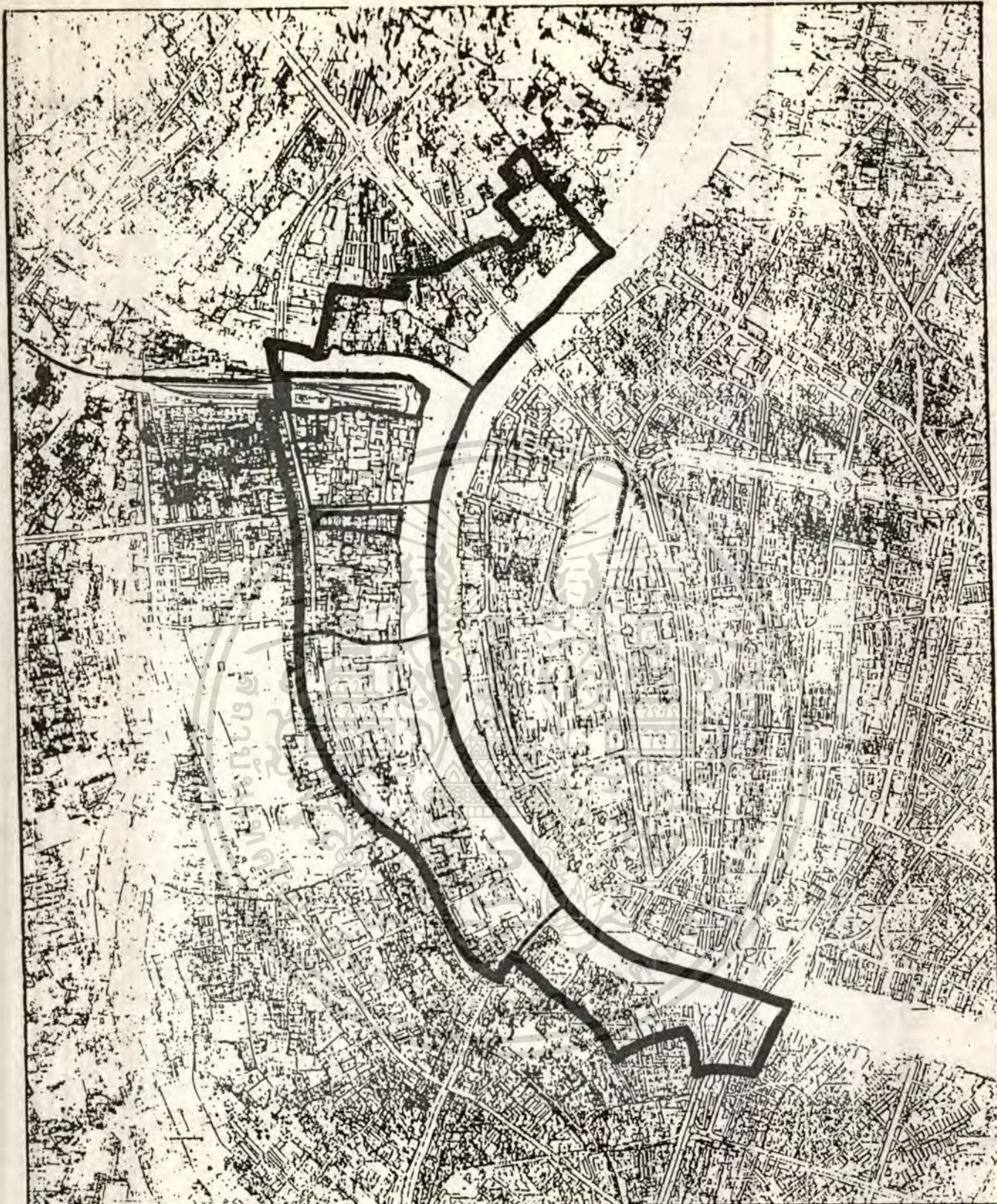
(2) แนวขอบ (EDGE) (แผนที่ 5.5)

ในเรื่องของช่องทาง เราพบว่าปัญหาของช่องทางที่ขาดความชัดเจนนั้น สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดแนวขอบที่แน่นอน และบางบริเวณก็ขาดแนวขอบที่เหมาะสมและส่งเสริมช่องทางนั้น ๆ เช่น ขอบของดึกแถวที่นำสายคาไปสู่โบราณสถาน เส้นขอบที่ไม่มีระเบียบของดึกแถวที่อยู่ด้านหลังของโบราณสถาน ทำให้โบราณสถานดูค้อยคุณค่า แต่ถ้าหากต้นไม้มาเสริมด้านหลังโบราณสถาน ขอบสีเขียวจากธรรมชาติจะช่วยเน้นขอบเบื้องล่างของโบราณสถานให้ดูเด่นชัดและมีคุณค่ามากขึ้น

บริเวณช่องทางแม่น้ำเจ้าพระยา ลักษณะของแนวขอบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้จะมีความชัดเจน และความต่อเนื่องกลมกลืนกันทั้งสี รูปทรง ระหว่างฝั่งกับแม่น้ำอยู่บ้าง การรुक้าพื้นที่ริมน้ำ โดยการก่อสร้างบ้านเรือนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้เกิดความสกปรกกรงรังไม่หน้าดู โดยเฉพาะมุมมองที่มองเห็นโบราณสถานริมแม่น้ำได้ ถูกบดบังโดยขอบที่ขาดความสวยงามและไร้คุณค่าเสียสิ้น หากมีการเปิดมุมมองโดยการรื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่ขาดความสวยงามดังกล่าว เพื่อให้เห็นขอบระหว่างโบราณสถานกับริมแม่น้ำอย่างเด่นชัด แล้วทัศนียภาพที่เห็นจะมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

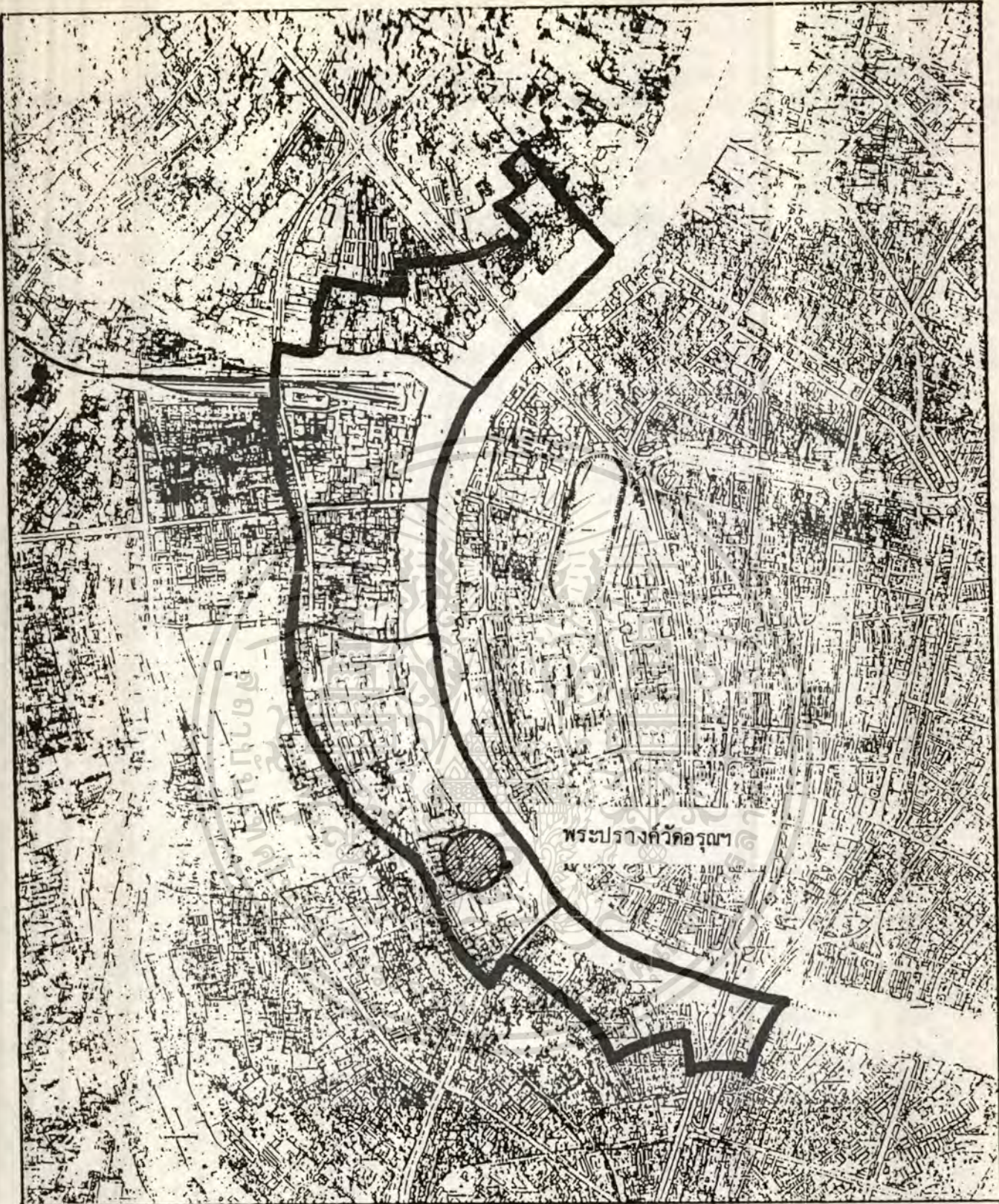
ปัญหาสำคัญในเรื่องของแนวขอบที่ควรต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะพื้นที่พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ทางข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แหล่ง: ลักษณะองค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง</p>	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p>
<p>มาตราส่วน:</p>	<p>สัญลักษณ์:</p> <div style="border: 1px solid black; width: 50px; height: 20px; display: inline-block; margin-right: 10px;"></div> <p>ทิว (NODE)</p>	<p>จัดทำโดย: นส.ธิดา อิศนช</p>
<p>เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร</p>		<p>แผ่นที่ที่: 5-7</p>

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p> 	<p>แหล่ง : ลักษณะองค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง</p> <p>สัญลักษณ์ :</p> <p>จุดสังเกต (LANDMARK)</p>	<p>ที่มาของข้อมูล : จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย : มีมนต์สวิชาชีวะ ชินคช</p> <p>แผ่นที่ที่ : 5.8</p>
<p>มาตราส่วน :</p>	<p>เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสาร</p>	

จะต้องพิจารณาลักษณะของขอบที่มีอยู่แล้วถึงคุณค่าความสวยงาม และความเป็นตัวของตัวเอง ในบางบริเวณหากขอบที่เกิดขึ้นแม้จะไม่มีความเป็นระเบียบ แต่หากมีคุณค่าและมีลักษณะพิเศษ (UNIQUE) ที่น่าสนใจในตัวเองแล้ว ก็ไม่ควรเปลี่ยนแปลง

(3) ย่าน (DISTRICT) (แผนที่ 5.6)

ย่านที่มีลักษณะเฉพาะเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในเขตพื้นที่ศึกษาบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ บริเวณย่านการค้า และพาณิชย์กรรม กับบริเวณย่านโบราณสถานที่มีขนาดใหญ่ และมีความสำคัญ

ย่านการค้าและพาณิชย์กรรมได้แก่ ย่านถนนอรุณอมรินทร์ตัดกับถนนปิ่นเกล้า ย่านโรงพยาบาล และท่าหน้าศิริราช ย่านเหล่านี้เป็นย่านพาณิชย์ที่มีความเจริญแบบใหม่ คือเป็นอาคารตึกแถว ที่ประกอบกิจการประเภทบริษัท ภัตตาคาร นวดแผนโบราณ และย่านที่เป็นศูนย์รวมของสินค้าบริโภคโดยทั่วไป

ย่านโบราณสถาน ได้แก่ บริเวณกลุ่มศาสนสถาน กลุ่มแขวงบางยี่ขัน บริเวณวัดระฆังโฆสิตาราม กลุ่มวัดอรุณราชวราราม วัดหงส์รัตนาราม วัดโมลีโลกยาราม กลุ่มศาสนสถานวัดบุปผาราม วัดกัลยาณมิตร วัดและโบสถ์ข้างตากรุส ตลอดจนวัดประยุรวงศาวาส ซึ่งมีบริเวณที่กว้างใหญ่เป็นย่านที่คนรู้จักกันทั่วไปในแง่ของกลุ่มโบราณสถานสำคัญ และมักใช้อ้างอิงในการเดินทาง

(4) ที่รวม (NODE) (แผนที่ 5.7)

ที่รวมหรือจุดชุมชนในบริเวณพื้นที่ศึกษา พิจารณาโดยรวมแล้ว บริเวณที่เด่นชัดที่จะเป็นจุดชุมชนได้ นั่นคือ บริเวณปากทางเข้า สถานีรถไฟบางกอกน้อย บริเวณท่าหน้าศิริราช ซึ่งเป็นจุดที่รวมของท่าเรือ ตลาด รวมทั้งมีหาบเร่ รถเข็น แผงลอย ร้านค้าขายสินค้านานาประเภท และรถตุ๊กๆ ที่วิ่งรับส่งผู้โดยสารในย่านใกล้เคียง นับเป็นย่านการค้าเก่าแก่ ที่ยังคงความคึกคักไว้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

(5) จุดสังเกต (LANDMARK) (แผนที่ 5.8)

จุดสังเกตแรกเมื่อเข้าถึงตัวบริเวณพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีความเด่นชัด และถือเป็น LANDMARK ที่สำคัญมาก มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีของพื้นที่จนถึงระดับประเทศ ได้แก่ พระปรางค์ในบริเวณวัดอรุณราชวราราม

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น เพื่อดำเนินงานอนุรักษ์พื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ทั้งชั้นในและชั้นนอก เนื่องจากได้เล็งเห็นถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ตลอดจนโบราณวัตถุสถานและศิลปกรรมกรุงรัตนโกสินทร์ได้เพิ่มมากขึ้น เพราะถูกบุกรุกทำลายจากการกระทำของมนุษย์ ธรรมชาติ และกาลเวลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและอนุรักษ์สิ่งก่อสร้าง บริเวณที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ สถาปัตยกรรม รวมถึงบริเวณสนามหลวง ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม และเพื่อกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินและอาคารให้เหมาะสม ปรับปรุงระบบการจราจรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากโครงการดังกล่าวนี้ เพื่อให้เกิดความคิดที่จะหันมาพิจารณาพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ กับพื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ในฐานะที่เป็นที่ตั้งพระราชวังหลวง และราชธานี ในสมัยกรุงธนบุรีก่อนที่จะมีการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นในฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำเจ้าพระยา

พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์หรือพื้นที่ศึกษานี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นย่านประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่น่าสนใจอยู่เป็นจำนวนมาก ถ้าปล่อยหรือละเลยเสียก็จะก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม และผังเมือง บดบังทัศนียภาพที่สวยงามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งจะมีผลกระทบไปถึงพื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์อย่างเลี่ยงไม่ได้ ด้วยมีพื้นที่อยู่ตรงข้ามในแนวเดียวกัน ดังที่ข้อคิดของคณะกรรมการอนุรักษ์ปรับปรุงและบูรณะโบราณสถานเกาะรัตนโกสินทร์ ให้มีการขยายขอบเขตการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถาน ไปจนถึงเขตภายในกำแพงเมืองกรุงรัตนโกสินทร์ จรดแนวคลองรอบกรุง และข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น วัดอรุณราชวราราม วัดระฆังโฆสิตาราม โดยยึดแนวคลองนครบาล หรือคลองคูเมืองเดิมครั้งกรุงธนบุรี ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ เป็นสาเหตุให้พื้นที่ศึกษานี้ เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจต่อการหยิบยกนำมาศึกษาโดยละเอียด เพื่อนำเสนอผลการศึกษา และกำหนดมาตรการ ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ในอนาคต

จากการศึกษาพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งแบ่งตามการศึกษาออกเป็น 5 บริเวณ บริเวณที่มีโบราณสถานสำคัญที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มากที่สุด และมีจำนวนมากสมควรที่จะอนุรักษ์ให้คงคุณค่าเดิม พร้อมทั้งบูรณะฟื้นฟูส่วนที่ทรุดโทรม

เมื่อกฎหมายใด ๆ ที่ขึ้น มีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสื่อมโทรมในส่วนตัวโบราณสถานและสภาพแวดล้อมรอบบริเวณให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิม ได้แก่ บริเวณที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยโบราณสถาน ดังนี้ พระราชวังเดิม วัดอรุณราชวราราม วัดโมลีโลกยาราม วัดเครือวัลย์ มัสยิดต้นสน ป้อมวิไชยประสิทธิ์ กรมอู่ทหารเรือ คลองคูเมือง และวัดหงส์รัตนาราม ประกอบด้วยบริเวณที่ 3 ได้แก่ วัดระฆังโฆสิตาราม และบริเวณที่ 2 ซึ่งมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระราชวังหลัง(หรือโรงพยาบาลศิริราช วัดอมรินทราราม เนื่องจากอยู่ในรัศมีตรงข้ามกับเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นในมากที่สุด

ส่วนบริเวณที่สมควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหามากที่สุด คือ บริเวณที่ 4 ซึ่งมีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดดาวดึงษาราม วัดบางยี่ขัน วัดจตุรมิตรประดิษฐานาราม วัดคูสีดาราม ตลอดจนบริเวณที่ 5 ซึ่งมีโบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เกาะกลุ่มค่อนข้างหนาแน่น ได้แก่ วัดบุปผาราม มัสยิดต้นสน วัดกัลยาณมิตร วัดและโบสถ์ข้างตากрут วัดประยูรวงศาวาส เนื่องจากการกระจุกตัวของวัดค่อนข้างติดกันเกินไป สภาพวัดถูกปิดล้อมบดบังด้วยชุมชนที่พักอาศัย ร้านค้า อาคารพักอาศัยทั้งประเภทคอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ ทำให้บดบังทัศนียภาพและคุณค่าของโบราณสถานอย่างน่าเสียดาย ประกอบกับคลองที่มีสภาพเน่าเหม็น และมีชุมชนเสื่อมโทรมอยู่ริมคลอง ก่อให้เกิดทัศนะไม่น่าดู

การวิเคราะห์คุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

สภาพภูมิทัศน์ชุมชนของบริเวณพื้นที่ศึกษาริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ มีลักษณะคือ โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ โดยเฉพาะแถบริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมคลอง โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ถูกห้อมล้อมและรุกรานโดยชุมชนพักอาศัย และชุมชนพาณิชยกรรม

บริเวณที่ 1 นับเป็นบริเวณที่มีโบราณสถานอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ วัดเครือวัลย์ กรมอู่ทหารเรือและกรมยุทธศึกษาทหารเรือ (พระนิเวศน์เดิม) วัดอรุณราชวราราม กองทัพเรือ (พระราชวังเดิม) ป้อมวิไชยประสิทธิ์ วัดโมลีโลกยาราม มัสยิดต้นสน วัดหงส์รัตนาราม คลองคูเมือง (คลองบ้านขมิ้น)

โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในกลุ่มนี้อยู่ในส่วนราชการไม่มีปัญหา นำเป็นห่วง เนื่องจากได้รับการอนุรักษ์ และบูรณะฟื้นฟูตัวโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบอยู่แล้ว จากส่วนราชการนั้น ๆ ปัญหาของโบราณสถานกลุ่มนี้คือ ถูกทำลายโดยอาคารและทางคมนาคม ทำให้สูญเสียความสง่างาม ความเด่นชัดอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะวัดอรุณราชวราราม และองค์พระปรารักษ์ ซึ่งเป็น LANDMARK สำคัญที่สุดของพื้นที่ เนื่องจากถนนที่ตั้งแคบเล็ก ประกอบกับถูกปิดล้อมโดยชุมชนพักอาศัยและชุมชนพาณิชยกรรมอีกฟากหนึ่งของถนนก็กลายเป็นมุมอับทำให้ไม่อาจชมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงแนวทางในการอนุรักษ์ บรูณะ พื้นฟู และส่งเสริมคุณค่าพื้นที่

บริเวณที่ 1

- ☆ บัณฑิตด้านสิ่งก่อสร้าง วัตถุประสงค์และองค์ประกอบถูกปิดล้อมด้วยชุมชนพักอาศัย อาคารพาณิชย์ การมีพื้นที่ว่างที่บริเวณสถานบางสวน ในกรณีวัดโสมนัส วัตถุประสงค์อื่น ความถี่หรือเพื่อเป็นชุมชนอนุรักษ์ ปรับปรุงอาคารเก่าที่โอบล้อม
- ⊕ บัณฑิตด้านการสัญจร ความรีบปรุ้งเร่งรีบ ทางสัญจรไม่มีความปลอดภัยตลอดสาย โดยเฉพาะช่วงตั้งแต่บริเวณวัดศรีอยุธยา ไปจนถึงบริเวณท่าเรือ เพื่อความสะดวกยิ่งขึ้น
- ✱ บัณฑิตด้านสาธารณสุขโลก ความรีบปรุ้ง รวดเร็วจนทำให้สุขภาพ และปราศจากการพักผ่อน
- บัณฑิตด้านสิ่งประกอบภูมิทัศน์ ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้กลมกลืน สวยงาม และน่ารื่นรมย์ หรือจัดกิจกรรมสำหรับชุมชนสถานที่

บริเวณที่ 2

- ☆ บัณฑิตด้านสิ่งก่อสร้าง ปรับปรุงโดยการรื้อถอน ยกเลิกเชิงพาณิชย์ ตลอดแนวถนนทางภาคใต้รถไฟ จัดระเบียบให้สะอาด
- ⊕ บัณฑิตด้านการสัญจร ขุดทางรถไฟประชิดแนวบริเวณสถานวัดอมรินทรารามเป็นข้อจำกัดที่เปลี่ยนแปลงยาก
- ✱ บัณฑิตด้านสาธารณสุขโลก ปรับปรุง รวดเร็วจนทำให้สุขภาพ (คลองบ้านหมื่น)

บริเวณที่ 3

- ⊕ บัณฑิตด้านการสัญจร ทางเข้าออกโดยรอบวัดพระนั่งดินโดยชุมชน ความถี่ต่อเนื่องสร้าง เมืองนครอุตสาหกรรม หรือ ถูกไฟไหม้ และจัดระเบียบการสัญจร รวดเร็วจนทำให้สุขภาพ
- บัณฑิตด้านสิ่งประกอบภูมิทัศน์ จัดภูมิทัศน์บริเวณท่าเรือที่บริเวณริมฝั่งพระนคร ให้เป็นระเบียบ ความกลมกลืนกับป้ายโฆษณา

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

<p>เหนือ</p> <p>แนวทิวสวน :</p>	<p>แสดง : แนวทาง ในการอนุรักษ์ บรูณะ พื้นฟู และส่งเสริมคุณค่าพื้นที่ 1 2 3</p> <p>สัญลักษณ์ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ☆ บัณฑิตด้านสิ่งก่อสร้าง ⊕ บัณฑิตด้านการสัญจร ✱ บัณฑิตด้านสาธารณสุขโลก ● บัณฑิตด้านสิ่งประกอบภูมิทัศน์ 	<p>ที่มาของข้อมูล : จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย : นส.อริสา อิศนช</p> <p>แผนที่ที่ : 6.1</p>
---------------------------------	---	---

ขากระยะห่างของพื้นที่ที่จะชมพระปราสาทและไม้เอื้อต่อการเดินทางที่ชมสถานที่เที่ยวทางรถยนต์ ส่วนวัดโมลีโลกยาราม มัสยิดคันสน และวัดหงส์รัตนาราม ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งยากต่อการเข้าถึง และถูกปิดล้อมด้วยชุมชนพักอาศัย อีกทั้งมีการรุกล้ำพื้นที่โบราณสถานบางส่วนจากสิ่งก่อสร้างตลอดจนสิ่งของที่เหลือใช้หรือหมดสภาพ อาทิ รถยนต์ ทำให้ภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถานถูกทำลายและบั่นทอนความงาม คลองคูเมืองบางจุดมีสภาพต้นเงินจากขยะสิ่งปฏิกูล

บริเวณที่ 2 มีโบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ ได้แก่ วัดอมรินทราราม โรงพยาบาลศิริราช (พระราชวังหลัง) มีปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ กล่าวคือ ตลอดสองฟากถนนทางเข้าสู่สถานีรถไฟบางกอกน้อยหรือด้านข้างโรงพยาบาลศิริราชเต็มไปด้วยเพิงขายของ เป็นสภาพที่ทำลายความงามของพื้นที่ หรือที่เรียกว่าทัศนยะจาต ส่วนบริเวณทางเข้าวัดอมรินทราราม ซึ่งต่อเนื่องกับพื้นที่ดังกล่าว มีอาคารประเภทตลาดสดตั้งประชิดอยู่เป็นแนวยาว บดบังมุมมองอย่างน่าเสียดาย (แผนที่ 6.1)

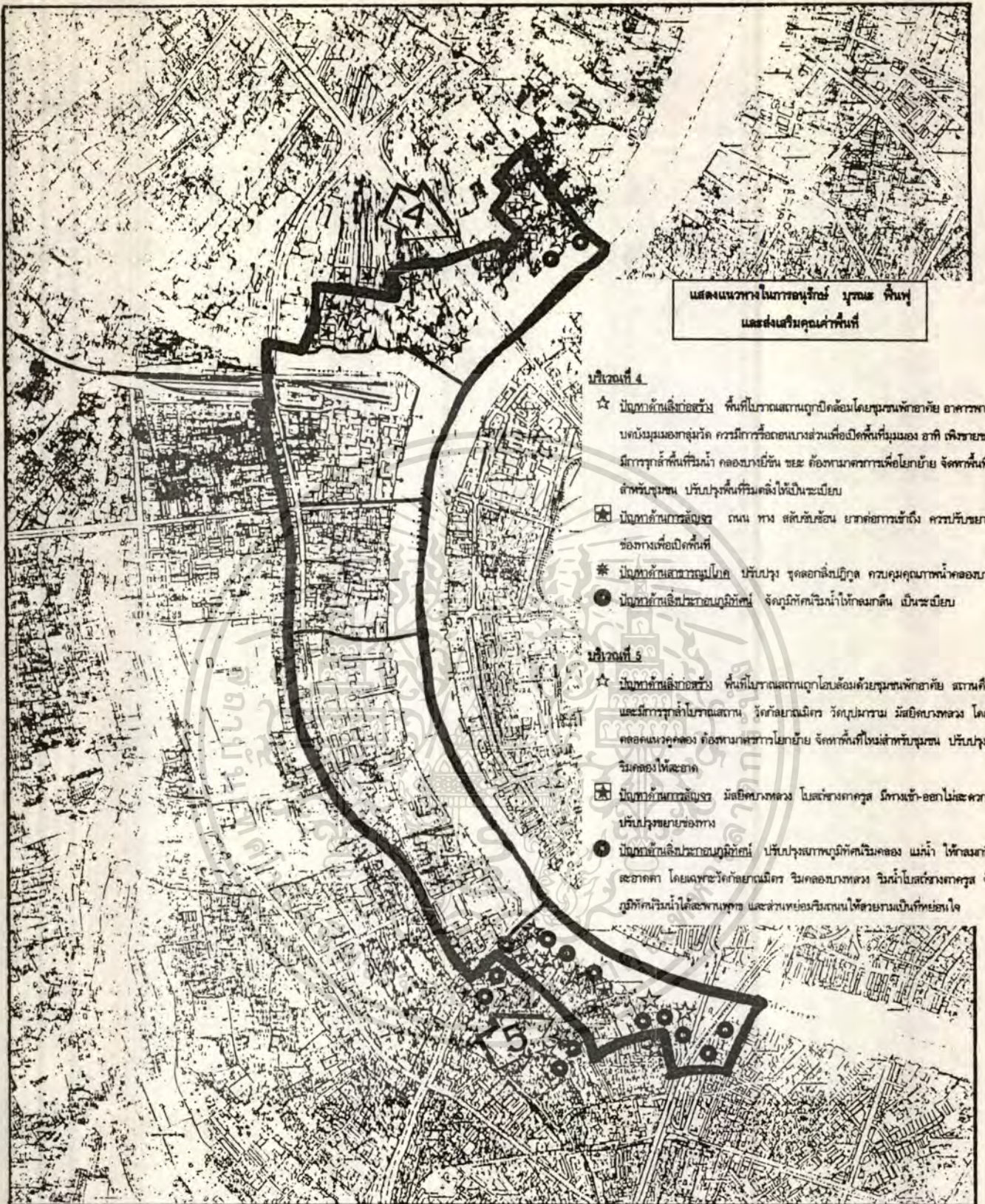
บริเวณที่ 3 โบราณสถานในพื้นที่นี้ ได้แก่ วัดระฆังโฆสิตาราม มีปัญหาถูกห้อมล้อมด้วยชุมชนที่พักอาศัย พาณิชยกรรม และสถานศึกษา เช่นกัน ทางสัญจรเข้าถึงค่อนข้างแคบ นอกจากนี้บางส่วนของบริเวณวัดมีทัศนียภาพที่ไม่งามจากกองขยะและสิ่งของเหลือใช้ต่าง ๆ ที่กองสุมอยู่ริ้วราด คลองคูเมือง(คลองบ้านขมิ้น) ช่วงนี้มีสภาพต้นเงินจากขยะสิ่งปฏิกูล

บริเวณที่ 4 โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในบริเวณนี้ประกอบด้วย วัดดาวดึงษาราม วัดจตุรมิตรประดิษฐานาราม วัดบางยี่ขัน และวัดคูสิดาราม ประสบปัญหาด้านภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก เนื่องจากถูกปิดล้อมด้วยชุมชนพักอาศัย และพาณิชยกรรม ประกอบกับทางสัญจรเข้าออกโบราณสถานค่อนข้างแคบและซับซ้อนไม่สะดวกต่อการเข้าถึง จุดที่น่าสนใจของบริเวณนี้ ได้แก่ ปากทางเข้าวัดจตุรมิตรประดิษฐานารามเต็มไปด้วยแผงลอยขายสินค้าบริโภค นอกจากนี้ริมคลองบางยี่ขัน ซึ่งกั้นระหว่างวัดจตุรมิตรฯ กับวัดพระยาศิริฯ มีเรือนไม้เสื่อมโทรมปลูกสร้างแออัดไปตลอดแนว น้ำในคลองสกปรก เน่าเหม็น เต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูล ทำลายทัศนียภาพอย่างสิ้นเชิง วัดบางยี่ขันบริเวณถูกถนนตัดผ่าน และด้านข้างอุโบสถเก่าซึ่งมีสภาพทรุดโทรมมาก เต็มไปด้วยเพิงขายอาหาร ส่วนวัดคูสิดารามพื้นที่บางส่วนของบริเวณวัดถูกบุกรุกด้วยแผงลอยขายอาหารและบ้านเรือนที่ห้อมล้อมอยู่โดยทั่วไป นอกจากนี้พิพิธภัณฑสถานเรือพระราชพิธีซึ่งเป็นสถานที่สำคัญและน่าสนใจแห่งหนึ่งถูกปิดล้อมด้วยชุมชนพักอาศัยที่รายรอบอยู่บริเวณริมน้ำ ไม่สะดวกต่อการสัญจรเข้าออก เพราะมีลักษณะทางเข้าแคบและซับซ้อน

บริเวณที่ 5 โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่นี้ได้แก่ วัดกัลยาณมิตร วัดบุปผาราม วัดและโบสถ์ซางตาครุส มัสยิดบางหลวง และวัดประยุรวงศาวาส มีสภาพถูกโอบล้อมด้วยชุมชนพักอาศัย พาณิชยกรรม ตลอดจนสถานศึกษา โดยเฉพาะบริเวณแนว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยืมได้เห็นว่าเอกสารชิ้นนี้เป็นการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงแนวทางในการอนุรักษ์ บวรและพื้นที่
และส่งเสริมคุณค่าพื้นที่

บริเวณที่ 4

- ☆ บัณฑิตสิ่งก่อสร้าง พื้นที่โบราณสถานถูกปิดล้อมโดยชุมชนพักอาศัย อาคารพาณิชย์ บันไดมืองอกามวัด ควรมีการรื้อถอนบางส่วนเพื่อเปิดพื้นที่มืองอก อากิ เจริญของ มีการปลูกพื้นที่ร่มเงา คลองบางยี่ขัน ชะยะ ต้องทบทวนการเพื่อโยกย้าย จัดพื้นที่ใหม่ สำหรับชุมชน ปรับปรุงพื้นที่ริมคลองให้เป็นระเบียบ
- ☒ บัณฑิตการสัญจร ถนน ทาง สลับบริเวณ ย้ายอาคารพาณิชย์ ความรีบขยายช่องทางเพื่อเปิดพื้นที่
- * บัณฑิตสาธารณูปโภค ปรับปรุง ซุดลอกสิ่งปฏิกูล ควบคุมคุณภาพน้ำคลองบางยี่ขัน
- บัณฑิตสิ่งประกอบภูมิทัศน์ จัดภูมิทัศน์ริมน้ำให้กลมกลืน เป็นระเบียบ

บริเวณที่ 5

- ☆ บัณฑิตสิ่งก่อสร้าง พื้นที่โบราณสถานถูกโอบล้อมด้วยชุมชนพักอาศัย สถานศึกษา และมีการปลูกไม้โบราณสถาน วัดกัลยาณมิตร วัดบุญมาวัน มีสื่อทางหลวง โดยแผนคลองแนวคลอง ต้องทบทวนการโยกย้าย จัดพื้นที่ใหม่สำหรับชุมชน ปรับปรุงพื้นที่ริมคลองให้สะอาด
- ☒ บัณฑิตการสัญจร มีสื่อทางหลวง โอบล้อมทางคูส มีการเข้า-ออกไม่สะดวก ความรีบขยายช่องทาง
- บัณฑิตสิ่งประกอบภูมิทัศน์ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ริมคลอง แม่น้ำ ให้กลมกลืน สะอาดตา โดยเฉพาะวัดกัลยาณมิตร ริมคลองบางหลวง ริมน้ำโอบล้อมทางคูส จัดภูมิทัศน์ริมน้ำให้สะอาด และสร้างแหล่งเรียนรู้ทาง ใ้สามารถเป็นที่ยอมรับ

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p>	<p>แสดง: แนวทางในการอนุรักษ์ บวรและพื้นที่ และส่งเสริมคุณค่าพื้นที่ 4 5</p> <p>สัญลักษณ์:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☆ บัณฑิตสิ่งก่อสร้าง ☒ บัณฑิตการสัญจร * บัณฑิตสาธารณูปโภค ● บัณฑิตสิ่งประกอบภูมิทัศน์ 	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการสำรวจ</p> <p>จัดทำโดย: แสริดา อิมชย</p>
--------------	--	--

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้... ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า... ไม่ควรแก้ไขหรือดัดแปลง... หากต้องการแจ้งเรื่องเจ้าของเอกสาร... โปรดติดต่อ...

กำแพงวัดบูรพศารามมีบ้านเรือนไม้ปลูกแซมบางช่วง นอกจากนี้บริเวณมัธยมปลายบางหลวง กลายเป็นชุมชนพักอาศัยแออัด และปลูกสร้างอาคารรुकกล้าแนวคลอง ข้อค้อยของบริเวณนี้ยังมีอีกคือ ทางสัญจรเข้าออกน่าจะได้รับการขยาย ส่วนพื้นที่ริมแม่น้ำข้างวัดประยุรวงศาวาส ได้สะพานพระพุทธยอดฟ้าไปจนถึงซอยอุทัย ควรจะได้มีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เพื่อให้เกิดความงาม (แผนที่ 6.2)

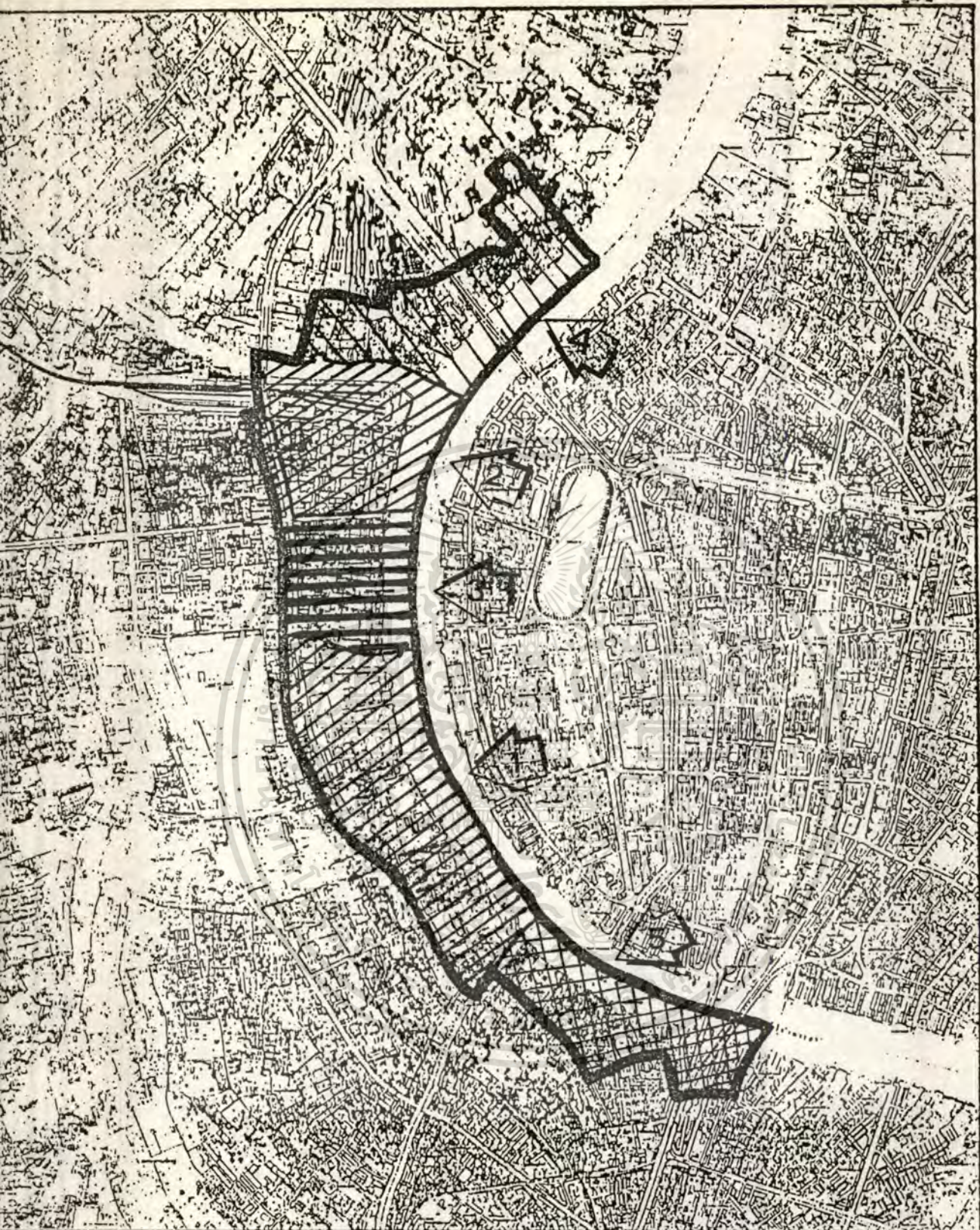
การวิเคราะห์องค์ประกอบของเมืองด้านจินตภาพ

องค์ประกอบด้านจินตภาพที่เป็นปัญหา และน่าสนใจของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ช่องทาง (PATH) เช่น ถนนอรุณอมรินทร์ นับเป็นช่องทางที่สำคัญเนื่องจากเป็นถนนสายยาว ที่เปิดให้เห็นความสว่างของโบราณสถานหลายแห่งของพื้นที่ศึกษาบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ หากแต่ถนนช่วงปลายบริเวณตั้งแต่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ วัดอรุณราชวราราม ไปจนถึงกองทัพเรือ ถนนเริ่มบีบแคบเล็กลง จนขาดความสมดุล ทำให้การสัญจรไปมาขาดความสะดวกคล่องตัว แม่น้ำเจ้าพระยา และคลองคูเมืองต่าง ๆ โดยรอบพื้นที่ นับเป็นแนวขอบเขต(EDGE) ที่เด่นชัด เพราะสามารถมองเห็นทัศนียภาพทั้งดงามของพื้นที่ศึกษาได้ตลอดแนวแม่น้ำ ถ้าคลอง แต่ในบางจุดก็มีปัญหาอาคารพักอาศัย และอาคารพาณิชย์กรรม รุกกล้าพื้นที่ชายฝั่ง ไม่เป็นระเบียบแก่สายตา ทำน้ำศิริราช และสถานีรถไฟบางกอกน้อย เป็นที่ชุมนุม(NODE) ของผู้คน สมควรได้รับการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้เกิดความเป็นระเบียบ ส่วนจุดเด่นของพื้นที่ศึกษา (LANDMARK) ที่มีปัญหาคือพระปรางค์วัดอรุณราชวรารามเสียมุมมองจากพื้นที่ศึกษา เพราะแนวถนนแคบ และมีกลุ่มอาคารพักอาศัย และพาณิชย์กรรมโดยประชิดอยู่อีกฝั่งหนึ่งของถนน จำเป็นต้องแก้ไขเช่นกัน

แนวความคิดสำหรับการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา

จากสรุปผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ แนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ นั้นมุ่งอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าของโบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการที่เสนอแนะตามผลของการศึกษาคุณค่าของโบราณสถานทีกล่างมาข้างต้น โดยเน้นการสงวนรักษาคุณค่าของโบราณสถานให้คงไว้ พร้อมกับส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวตามทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ศึกษา กำหนดแนวทางให้ชุมชนปัจจุบันและโบราณสถานอยู่ร่วมกัน โดยไม่รุกกล้าทำลาย ทั้งนี้จะต้องเร่งสร้างสำนึกให้คนในชุมชนเข้าใจคุณค่า และร่วมกันรักษาโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

<p>เหนือ</p>	<p>แสดง: การกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> 1-2 การใช้ที่ดิน ลักษณะที่รื้อถอน ผังอาศัย 4 3 การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผังอาศัย 4 4 การใช้ที่ดินเพื่อพักผ่อน ผังอาศัย 4 	<p>ที่มาของข้อมูล:</p> <p>จากการศึกษาวิเคราะห์</p> <p>จัดทำโดย: นส.ธิดา อังคช</p>
--------------	---	---

ทั้งนี้ได้กำหนดรูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษาดังนี้ (แผนที่ 6.3)

กำหนดให้พื้นที่ทั้งห้าบริเวณ ที่มีโบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่เป็นเขตอนุรักษ์โบราณสถาน

- บริเวณที่ 1 และ 2 เป็นการใช้ที่ดินสำหรับสถานที่ราชการ และเป็นพื้นที่อยู่อาศัยพาณิชยกรรมหนาแน่น เบาบาง

- บริเวณที่ 3 เป็นเขตการใช้ที่ดินเพื่อการศึกษา ตลอดจนที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมที่มีความหนาแน่นต่ำ

- บริเวณที่ 4 เป็นเขตการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ที่มีความหนาแน่นปานกลาง

- บริเวณที่ 5 เป็นพื้นที่สำหรับสถานศึกษา ตลอดจนที่อยู่อาศัย และพาณิชยกรรมที่มีความหนาแน่นปานกลาง

และมีรูปแบบการคมนาคม ดังนี้

ปรับปรุงถนนสำคัญที่เชื่อมระหว่างโบราณสถานที่มีความสำคัญสูงสุด ซึ่งต้องการการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน ได้แก่

- ถนนอรุณอัมรินทร์ บริเวณตั้งแต่ วัดเครือวัลย์ กองทัพเรือ วัดอรุณราชวราราม ไปจนจรดคลองบางกอกใหญ่ (คลองบางหลวง) เพราะเป็นช่องทางที่แคบสุดของพื้นที่ศึกษาและเปิดมุมมองแก่โบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ตลอดแนว โดยเฉพาะพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม ซึ่งเป็นLANDMARK ของพื้นที่ศึกษา แต่มีปัญหาเนื่องจากมีอาคารไม้พักอาศัยและพาณิชยกรรม ตั้งประชิดตลอดแนวถนนฝั่งตรงข้าม อีกทั้งถนนเดิมมีลักษณะไม่สะดวกต่อการสัญจรของยานพาหนะและปราศจากไหล่ทาง ทำให้พื้นที่อยู่ในมุมอับ

- ควรเปิดถนนเชื่อมต่อกับถนนอรุณอัมรินทร์ บริเวณปลายสุดที่หมีกระยะแก่ซอยจรูญสนิทวงศ์ 40 ขนานไปกับถนนจรูญสนิทวงศ์ เพื่อขยายเส้นทางสัญจร และเป็นการเปิดพื้นที่ให้มองเห็นช่องทางที่เด่นชัด

จากลักษณะการแบ่งบริเวณพื้นที่ศึกษาปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ชุมชน ปัญหาด้านจินตภาพ ตลอดจนคุณค่าของโบราณสถานภายในเขตพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ทำให้สามารถเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ บูรณะฟื้นฟูและเสริมคุณค่าของพื้นที่ในจุดที่ควรจะได้รับการแก้ไข โดยมีการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ให้ดูมีคุณค่าและสวยงามยิ่งขึ้น มีเส้นทางสัญจรที่ขยาย และง่ายต่อการเข้าถึง มีทางเดินเท้าร่มรื่น มีที่นั่งพักผ่อน นอกจากนี้เส้นทางแกนสำคัญ(AXIS) บริเวณแม่น้ำ ถนน

สายสำคัญ ตลอดจนคลองคูเมือง ควรได้รับการปรับปรุงให้ดูเปิดโล่ง กลมกลืน เป็นระเบียบแก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับการแข่งขันเพื่อโครงการที่ขอเสนอ เมื่อผู้ผู้ให้เห็นชอบหรือชนะการแข่งขันด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สายตา เพื่อสร้างทัศนียภาพให้แก่พื้นที่ศึกษายิ่งขึ้น และสำหรับการท่องเที่ยว ควรมีการจัดเตรียมที่จอดรถบัส และรถยนต์ส่วนบุคคลไว้บางจุดของพื้นที่ศึกษา อนึ่งควรมีการย้ายกิจกรรมที่รบกวน และมีผลกระทบต่อโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา ทั้งนี้หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการอนุรักษ์ และดูแลพื้นที่ คือ กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร สมควรที่จะเพิ่มบทบาทในการดำเนินงาน และเป็นศูนย์กลาง ในการขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ในเรื่องของมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ศึกษาให้แก่เยาวชน และบุคคลอื่นๆ ทั่วไป ให้เข้าใจคุณค่า ความสำคัญของโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

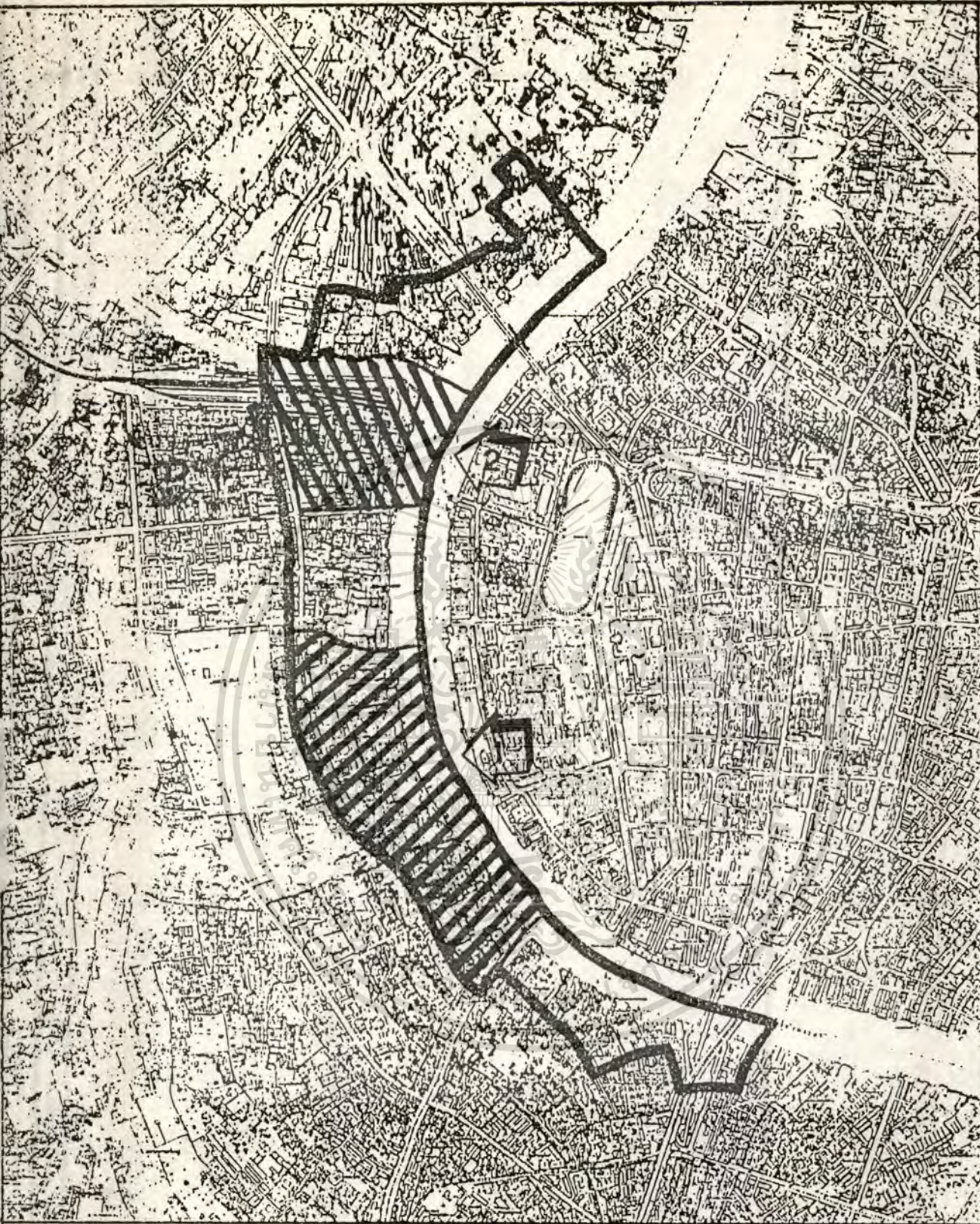
เมื่อคำนึงถึงปัญหาและความจำเป็นต่อพื้นที่ศึกษาดังกล่าวแล้ว จึงสมควรที่จะได้มีการจัดทำแผนแม่บท และการใช้ที่ดิน โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด กล่าวคือ

การวางแผนแม่บทและการใช้ที่ดินริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

1. ในบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ห้ามมิให้มีการประกอบอุตสาหกรรม สำหรับการหัตถกรรมและโรงงานทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายด้านอัคคีภัยและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ควรอนุญาตให้อยู่ในบริเวณนี้
2. การพาณิชยกรรมในบริเวณพื้นที่จะต้องอยู่ในจำนวนจำกัดเพียงเพื่อที่จะบริการชุมชนในบริเวณดังกล่าวเท่านั้น
- 3 ห้ามมิให้มีการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยทุกประเภท ทั้งในภาคของรัฐบาลและภาคเอกชน
4. อาคารเดิมที่มีอยู่แล้วในสมัยรัชกาลที่ 5 ขึ้นไป ให้ปรับปรุงได้ในสภาพเดิม ถ้าจะรื้อสร้างใหม่ให้สร้างได้ในรูปลักษณะเดิมและความสูงเท่าเดิม ส่วนอาคารที่จะปลูกสร้างขึ้นใหม่ให้สร้างมีความสูงได้ไม่เกินอาคารในสมัยรัชกาลที่ 5 ขึ้นไป และไม่สูงเกิน 8 เมตรในบริเวณที่ 1, 2 และ 3 และให้กำหนดอัตราส่วนของพื้นที่ของอาคารต่อพื้นที่ดิน ซึ่งอาคารนั้นตั้งอยู่และกำหนดที่ว่างโดยให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ดิน โดยบังคับให้เป็นพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของที่ว่าง
5. ให้มีการควบคุมและการจัดระเบียบอาคารริมน้ำ รวมทั้งท่าเทียบเรือและที่จอดเรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารราชการเสียใหม่เพื่อลดความหนาแน่นของการจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

เหนือ

แสดง : การกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์
พื้นที่ศึกษา บริเวณที่ 1 และ 2

1. กำหนดเป็นพื้นที่สงวนรักษา
และพื้นที่ที่สงวนสำหรับอนุรักษ์

2. กำหนดให้เป็นพื้นที่สงวนรักษา

ที่มาของข้อมูล :

จากการศึกษาวิเคราะห์

จัดทำโดย : นสวิชา อินช

บริเวณอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมให้มีการจัดถนนบางสายเป็นทางเดิน

7. ให้มีการควบคุมและจัดระเบียบป้ายโฆษณาทุกชนิด
8. ให้มีการป้องกันและควบคุมสิ่งที่จะทำลายทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการรักษาบรรยากาศในบริเวณนี้ให้มีความสะอาดและความสงบ
9. ส่งเสริมให้มีบริเวณที่ว่างและร่มรื่น โดยเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา
10. ส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
11. ส่งเสริมให้มีการจัดการใช้ที่ดินสำหรับกิจการซึ่งสนับสนุนวัฒนธรรมและประเพณีไทย

การกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์พื้นที่ศึกษา

แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ ได้กำหนดมาตรการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการใช้ที่ดินกำหนดในผังเมืองรวมในอนาคตของกรุงเทพมหานคร จึงได้นำเอานโยบายข้อกำหนดของผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2544 (ฉบับร่าง) และข้อมูลจากการศึกษาวิจัยมาใช้ประกอบการพิจารณาร่างมาตรการในการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ดังต่อไปนี้

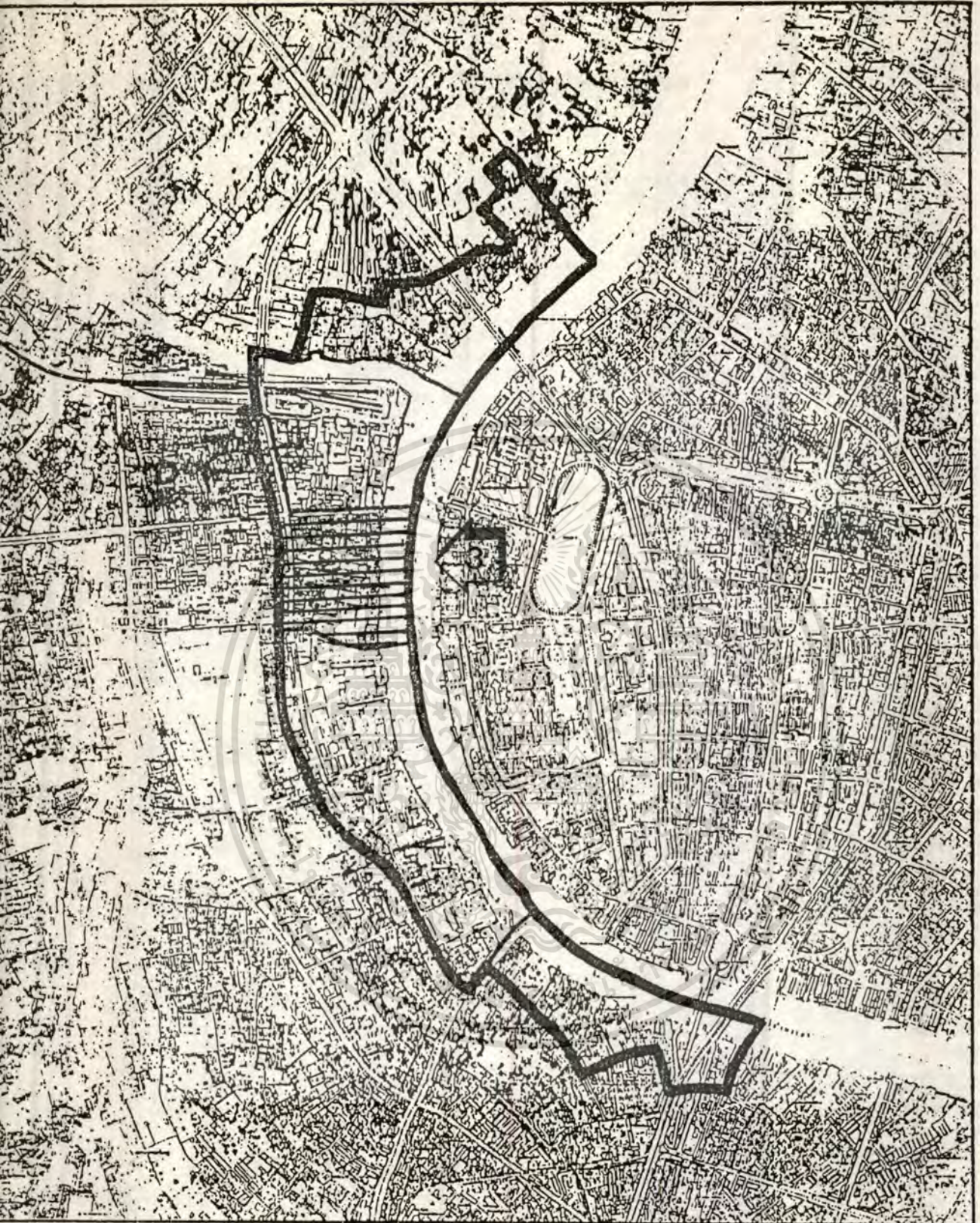
บริเวณที่ 1 และ 2 (แผนที่ 6.4)

มีมาตรการในการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางประเภท หรือบางชนิดให้สอดคล้องกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ดังนี้

มาตรการ

1. ห้ามบุคคลใดก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคาร หอแถว ตึกแถว โรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน อาคารพาณิชย์ อาคารสาธารณะ หรืออาคารชนิดใดหรือประเภทใด เว้นแต่ อาคารทางศาสนา อาคารที่ทำการของทางราชการ อาคารที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยว โดยให้มีความสูงได้ไม่เกินความสูงของอาคารเดิม
2. ภายในรัศมี 200 เมตรจากโบราณสถาน อาคารที่สร้างใหม่ต้องสูงไม่เกิน 2 ชั้น หรือ 8 เมตร ส่วนอาคารที่อยู่บนอรัศมีสูงได้ไม่เกิน 3 ชั้น หรือ 12 เมตร
3. กำหนดสีของอาคารมิให้ใช้สีฉูดฉาด
4. กำหนดป้ายโฆษณาให้มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 1.50 ตารางเมตร ห้ามมิให้ติดตั้งหรือยื่นล้ำออกมาในที่สาธารณะ และไม่สูงเกินความสูงของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์

<p>เหนือ</p>	<p>แสดง: การกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา บริเวณที่ 4 และ 5</p> <p>3. กำหนดนิคมในเขตพื้นที่ศึกษา</p> <p>แหล่งข้อมูลกรมแผนที่ทหาร</p>	<p>ที่มาของข้อมูล: จากการศึกษาวิเคราะห์</p> <p>จัดทำโดย: แฉวิธา อิศข</p>
--------------	--	--

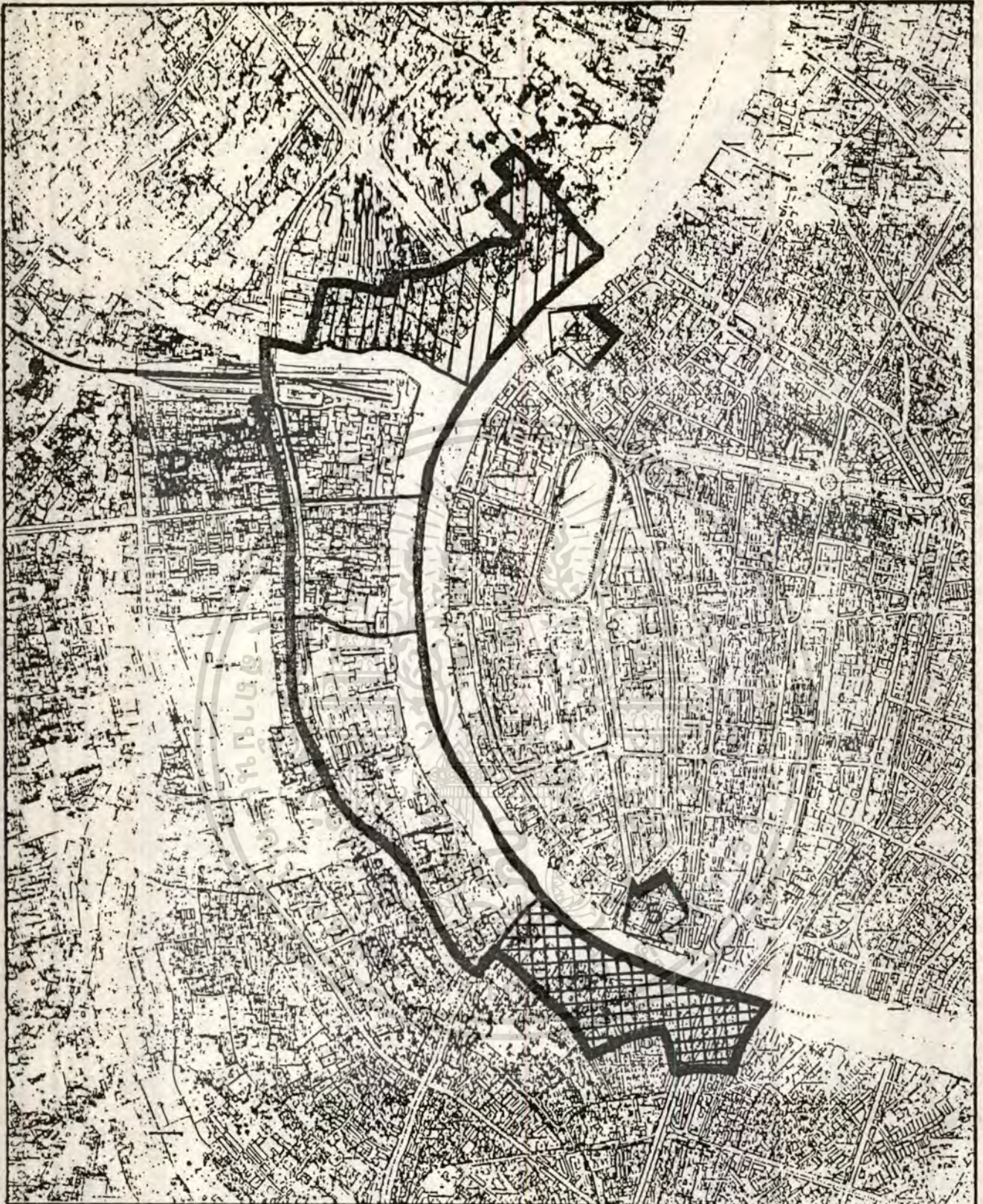
เหตุผล

1. เป็นพื้นที่ริมน้ำที่เป็นที่ตั้งของโบราณสถานที่อยู่ตรงข้ามกับกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และสถานที่ราชการเป็นส่วนใหญ่
2. ปัจจุบันพื้นที่นี้มีความแออัดและหนาแน่นสูงอยู่แล้ว จึงไม่ควรจะมีการส่งเสริมหรือขยายการปลูกสร้างอาคารอีก
3. ใช้ผังเมืองรวมกำหนดให้พื้นที่บริเวณที่ 1 เป็นการใช้ที่ดินเพื่อศาสนสถาน และพื้นที่พิเศษ ส่วนบริเวณที่ 2 เป็นสถานที่ราชการ

บริเวณที่ 3 (แผนที่ 6.5)**มาตรการ**

ห้ามก่อสร้าง คัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร

1. โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
 2. อาคารที่ใช้ประกอบการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข
 3. สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายโรงงาน
 4. โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
 5. โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยอันตราย อันเกิดจากการเล่นมหรสพที่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ
 6. สถานที่เก็บสินค้า
 7. ภัตตาคารเว้นแต่การก่อสร้าง หรือคัดแปลง เพื่อทดแทนอาคารเดิม
 8. หอประชุม เว้นแต่หอประชุมของทางราชการ โรงเรียน มหาวิทยาลัย
 9. ห้องแถว ตึกแถว
 10. ฌาปนสถาน
 11. สถานที่เก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง
 12. สถานกีฬา
 13. ป้าย เว้นแต่ป้ายชื่อถนน ตรอก ซอย ป้ายทางราชการ ป้ายเพื่อการเลือกตั้ง หรือป้ายชื่อสถานประกอบกิจการที่มีพื้นที่รวมกันไม่เกิน 5 ตารางเมตร
 14. ภายในรัศมี 200 เมตรจากโบราณสถาน อาคารที่สร้างใหม่ต้องสูงไม่เกิน 2 ชั้น หรือ 8 เมตร ส่วนอาคารที่อยู่นอกรัศมีสูงได้ไม่เกิน 3 ชั้น หรือ 12 เมตร
- ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์**

เหนือ

แสดง: การกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา บริเวณที่ 4 และ 5

4. กำหนดให้เป็นเขตพื้นที่พักอาศัยขนาดเล็ก

5. กำหนดให้เป็นเขตพื้นที่สันทนาการ

ที่มาของข้อมูล:

จากการศึกษาวิเคราะห์

จัดทำโดย: แสฮิธา ฮินคช

15. กำหนดสีของอาคาร มิให้ใช้สีฉูดฉาด

16. กำหนดป้ายโฆษณาให้มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 1.50 ตารางเมตร ห้ามมิให้ติดตั้งหรือยื่นล้ำออกมาในที่สาธารณะและไม่สูงเกินความสูงอาคาร

เหตุผล

1. เป็นพื้นที่ที่อยู่ตรงข้ามกับกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและเป็นเขตราชธานีในสมัยกรุงธนบุรี ตั้งอยู่ใกล้โบราณสถานที่สำคัญ เช่น วัดระฆังโฆสิตาราม จึงต้องมีการควบคุมการใช้ที่ดินที่จะก่อผลกระทบต่อสถานที่สำคัญตัวอย่างเช่น โรงงาน สถานบริการ โกดัง ป้ายโฆษณาอาคารอาคารสูง เป็นต้น

2. เนื่องจากบริเวณนี้มีที่ดินของเอกชนอยู่ด้วย จึงไม่ควบคุมการใช้ที่ดินบางชนิดที่ไม่ขัดต่อการอนุรักษ์ เพื่อไม่ให้เอกชนเดือดร้อน เช่น อาคารพาณิชย์ อาคารที่อยู่อาศัย

3. สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของบริเวณนี้ ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยค่อนข้างหนาแน่น จึงควบคุมการใช้ที่ดินบางประเภทที่จะก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ย่านที่พักอาศัย

4. ร่างผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครกำหนดให้บริเวณนี้ เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

บริเวณที่ 4.5 (แผนที่ 6.6)

มาตรการ

ห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร

1. โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

2. อาคารที่ใช้ประกอบการค้าซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข เว้นแต่การประกอบการ ดังต่อไปนี้

2.1 การพิมพ์หนังสือด้วยเครื่องจักร

2.2 การซ่อมเครื่องอิเล็กทรอนิกส์

2.3 การล้างฟิล์มถ่ายรูปและฟิล์มภาพยนตร์

2.4 การเจียรนัยเพชรพลอย หินกระจก/วัสดุที่คล้ายคลึง

2.5 การซักกรีด อัดกลีบ กัดสีผ้า โดยใช้เครื่องจักร

2.6 การพิมพ์แบบพิมพ์เขียว

3. สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

4. โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยอันตรายอันเกิดจากการเล่นมหรสพ ซึ่งเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ
6. สถานที่เก็บสินค้าที่มีพื้นที่เกิน 80 ตารางเมตร
7. ภัตตาคารที่มีพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะอาหารเกิน 400 ตารางเมตร
8. ตลาดตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข
9. หอประชุมเอกชนที่มีพื้นที่ทุกชั้นรวมกันเกิน 300 ตารางเมตร
10. ห้องแถว ตึกแถว เว้นแต่การก่อสร้างหรือตัดแปลงเพื่อทดแทนอาคาร ห้องแถว ตึกแถว เดิมที่มีสภาพชำรุด หรือถูกเพลิงไหม้ ให้ดำเนินการก่อสร้างหรือตัดแปลงได้ตามแบบแปลน แผนผัง และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่กรุงเทพมหานครประกาศกำหนดสำหรับห้องแถว ตึกแถวที่ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ต้องก่อสร้างหรือตัดแปลงในตำแหน่งอันเป็นที่ตั้งของอาคารเดิม โดยไม่ต้องรื้อแนวอาคาร และต้องมีขนาด รูปแบบ เหมือนอาคารเดิม
11. ฌาปนสถาน
12. ห้างสรรพสินค้าที่มีพื้นที่ทุกชั้นรวมกันเกิน 300 ตารางเมตร
13. สถานที่เก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง
14. สนามกีฬา
15. ป้าย เว้นแต่ป้ายชื่อ ถนน ตรอก ซอย ป้ายทางราชการ ป้ายเพื่อการเลือกตั้ง หรือป้ายชื่อสถานประกอบการที่มีพื้นที่รวมกันไม่เกิน 5 ตารางเมตร
16. อาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร โดยวัดจากระดับถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

เหตุผล

1. เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับกรุงรัตนโกสินทร์ การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมจะกระทบต่อนโยบายการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์ จึงต้องควบคุมการใช้ที่ดินบางประเภทเพื่อมิให้บดบังและทำลายคุณค่าของกรุงรัตนโกสินทร์
2. ภายในบริเวณพื้นที่มีสถานที่สำคัญหลายแห่ง เช่น วัดประยุรวงศาวาส วัดอนงคาราม วัดพิชยญาติการาม วัดกัลยาณมิตร
3. สภาพปัจจุบันบริเวณนี้มีการจราจรติดขัดทั้งวัน จึงควบคุมการใช้ที่ดินที่ก่อปัญหาการจราจร เช่น อาคารสูง ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่
4. ร่างผังเมืองรวมกำหนดให้บริเวณนี้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

การกำหนดมาตรการจึงได้รับการผ่อนปรน แต่ควบคุมเฉพาะประเภทที่ก่อปัญหาสภาพแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นประโยชน์สมควรดำเนินการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และจำกัดขนาดกิจกรรม และความสูงของอาคารเป็นหลัก

5. ศักยภาพของการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ไม่สูงนัก การควบคุมดังกล่าวจึงไม่กระทบต่อเอกชนเกินไป

มาตรการทางด้านกฎหมาย คือ การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน พร้อมทั้งขึ้นทะเบียนให้แนวถนนซึ่งเป็นที่ตั้งของโบราณสถานสำคัญเป็นเขตของโบราณสถานด้วย ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หมวด 1 โบราณสถานมาตรา 7 และเมื่ออาคารพาณิชย์ตามแนวถนนดังกล่าวหมดสัญญาลง ให้รื้อทำลาย และห้ามปลูกสร้างอาคารอีก ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 308 เกี่ยวกับกรมศิลปากร พ.ศ. 2523 มาตรา 7 ทวิ โดยเฉพาะในกรณีที่ดินประชิดโบราณสถานอยู่แล้ว

ส่วนถนนที่ไม่ได้อยู่ประชิดโบราณสถาน อนุญาตให้สร้างอาคารพาณิชย์ขึ้นอีกได้ แต่จะต้องเว้นระยะห่างจากตัวซากของโบราณสถานหรือบริเวณโบราณสถานซึ่งได้กำหนดไว้ในประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เป็นระยะไม่น้อยกว่า 20 เมตร ตามระเบียบของกรมศิลปากร พ.ศ. 2523 ข้อ 3 ซึ่งได้กำหนดต่อไปว่า อาคารที่จะสร้างขึ้นต้องไม่ทำให้เสียหายความงามหรือทำลายคุณค่าของโบราณสถาน และต้องอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม โดยไม่ทำลายสภาวะแวดล้อม

การปรับปรุงในลักษณะอื่น คือ ปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ ของถนน เช่น ป้ายสัญญาณถึงขยะ รวมทั้งภูมิสถาปัตยกรรมของถนน และพื้นที่โดยรอบ

โบราณสถานที่มีความสำคัญน้อย แต่ถูกอาคาร สิ่งปลูกสร้างต่างๆ รุกล้ำ และบริเวณริมคลองสายต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งถูกชุมชนพักอาศัยแออัด ปลูกอาคารล้ำพื้นที่ เช่น ริมคลองบางขี้ขันธ์ บริเวณวัดจตุรมิตร ควรใช้มาตรการปรับปรุงโดยให้ทำการแก้ไขส่วนที่สร้างรุกล้ำพื้นที่ และก่อให้เกิดทัศนสะอูจาต โดยปลูกสร้างขึ้นใหม่ในระยะไม่ต่ำกว่า 20 เมตร ตามอำนาจกฎหมายดังกล่าว แต่ใช้วิธีค่อยเป็นค่อยไป ผ่อนผันเวลาให้นานขึ้น ขณะเดียวกันก็ต้องเตรียมที่ดินให้คนเหล่านั้นปลูกที่อยู่อาศัยใหม่ด้วย

ปรับปรุงภูมิทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นช่องทางที่เปิดมุมมองไปสู่ทัศนียภาพที่สวยงามของพื้นที่ศึกษา วิธีการคือ ปรับปรุงขุดลอกแนวคลอง บางส่วนที่ตื้นเขิน สกปรก และปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรมชายฝั่ง ทั้งนี้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 หมวด 5 มาตรา 28 ผังเมืองเฉพาะ ที่อนุญาตให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตก่อสร้าง คัดแปลง ต่อเติม ซ่อมแซมอาคาร ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมก่อสร้างอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป

จากการศึกษาพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามเกาะรัตนโกสินทร์ มีจุดที่สมควรที่จะทำการอนุรักษ์ พื้นที่โบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว พร้อมเร่งบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บางจุด ดังพอที่จะแจกแจงเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. อนุรักษ์โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะศาสนสถาน ได้แก่ วัดดาวดึงษาราม วัดบางยี่ขัน วัดจตุรมิตรประดิษฐาราม วัดโมลีโลกยาราม วัดหงส์รัตนาราม วัดสุทธินาราม วัดบุปผาราม ฯลฯ รวมทั้งสิ่งสำคัญภายในโบราณสถานนั้นให้คงอยู่อย่างมีคุณค่าตลอดไป
2. บูรณะฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และชุมชนที่อยู่รายรอบโบราณสถานนั้นๆ ให้มีความกลมกลืนทางทัศนียภาพที่สวยงามซึ่งกันและกัน ไม่มีทัศนยะจาด
3. เปิดพื้นที่โล่ง (OPEN SPACE) ที่อยู่เรียงรายตามบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อสร้างมุมมองที่สวยงามแก่พื้นที่ศึกษา
4. บูรณะขุดลอกคลองให้มีสภาพที่สะอาด กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้ทางเดินน้ำไหลสะดวก โดยเฉพาะคลองบ้านขมิ้น
5. ขยายและปรับปรุงสภาพพื้นผิวถนนให้สะดวกต่อการเข้าถึง เพื่อเปิดพื้นที่มิให้เป็นพื้นที่อับ โดยเฉพาะช่วงบริเวณตั้งแต่กรมอุทยานเรือ พระราชวังเดิม วัดอรุณราชวราราม
6. ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ที่มีลักษณะจาด ไม่ส่งเสริมให้โบราณสถานเกิดมุมมองที่งาม ได้แก่ บริเวณสองฟากถนนเข้าสู่สถานีรถไฟบางกอกน้อย หรือด้านข้างของโรงพยาบาลศิริราชซึ่งเป็นตลาดและแผงขายของ และพื้นที่ปากทางเข้าวัดอมรินทรารามที่มีตลาดขายของสร้างเป็นอาคารตั้งประชิดอยู่ ตลอดจนปากประตูทางเข้าวัดจตุรมิตรประดิษฐาราม ต่อกับวัดดาวดึงษาราม ซึ่งมีเพิงขายของขนานอยู่ทั้งสองฟากประตูวัด
7. กรมศิลปากร สมควรเร่งดำเนินการขึ้นทะเบียนโบราณสถานในส่วนที่ยังมิได้กระทำ โดยเร่งด่วนเพื่อควบคุมการบูรณการทำลายโบราณสถานอันทรงคุณค่า
8. เร่งปลูกจิตสำนึกประชาชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นสมบัติของทุกคนในชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกพร แก้วกั้งवाल . " แนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่บริเวณ บางกระเจ้า
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ . " วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

กรุงเทพมหานคร, สำนักนโยบาย . สถิติ รายปี 2527-2535. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

กรุงเทพมหานคร, สำนักนโยบายและแผน . แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร(พ.ศ. 2535-2539).
ม.ป.ท. , ม.ป.ป.

การศาสนา ,กรม. กองพุทธศาสนสถาน . ประวัติวัดที่วราชอาณาจักร เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา , 2525.

การศาสนา ,กรม. กองพุทธศาสนสถาน . ประวัติวัดที่วราชอาณาจักร เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา , 2526.

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ , สำนักงาน . การพัฒนากอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ,
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2530 .

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ , สำนักงาน . โครงการกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : บริษัท
วิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด , 2526 .

จารุณี ศิริมังคะลา . " การศึกษาจินตภาพกรุงรัตนโกสินทร์เพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนา . "
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2531 .

ชินทรอน แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด , บริษัท . การศึกษาแนวทางเพื่อการพัฒนาเกาะรัตน
โกสินทร์. ม.ป.ท. , 2525. (เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
เนื่องในโอกาสร่วมฉลองครบรอบกรุงรัตนโกสินทร์ 200ปี ของการก่อตั้ง).

เดชา บุญค้ำ . เอกสารประกอบการบรรยายวิชาภูมิทัศน์ชุมชน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529. (อัครสำเนา)

ทางพิเศษแห่งประเทศไทย,การ. กองวิชาการและวางแผน. โครงการฯทางพิเศษแห่ง
ประเทศไทย. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

ทางหลวงแห่งประเทศไทย, สมาคม. "ทางด่วน มาแล้วจ้า." จดหมายเหตุสมาคมทางหลวง
ฉบับถนนหนทาง. ปีที่ 16, ฉบับที่ 35 (119), หน้า 28-30.

ธนบุรี , วิทยาลัยครู . ธนบุรีถิ่นของเรา . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2522 .

ธีรชัย ธนาเศรษฐ . เปิดวังสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธีรกิจ , ม.ป.ป.

นิจ หิณชิระนันท์ . " เกาะรัตนโกสินทร์" . อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 17 ฉบับที่ 9 (เมษายน 2520) : 22-25 , 73-77 .

เนตรนภิส นาควัชระ, ปิยนาด บุนนาค และจุลทัศน์ พยาฆรานนท์ . วัดในกรุงเทพมหานคร . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . 2525. (รายงานผลการวิจัยเงินทุน เพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200ปี).

แม่งน้อย ศักดิ์ศรี , ม.ร.ว. และคนอื่นๆ . พระราชวังและวังในกรุงเทพฯ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525.

----- . องค์ประกอบทางกายภาพกรุงรัตนโกสินทร์ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534. (จัดพิมพ์โดยเงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเฉลิมฉลอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ปีพุทธศักราช 2534) .

นโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร , สำนัก . สถิติรายปีกรุงเทพมหานคร 2536 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537 .

บัณฑิต จุลาสัย . " การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน : เหตุและผล และข้อพิจารณา ." เอกสารประกอบการอบรมทางวิชาการเรื่อง แนวทางและเทคนิคในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เสนอที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3-4 ธันวาคม 2528. (อัดสำเนา)

ประนอม ดันสุขานันท์ . " การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนอนุรักษ์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2530.

ประเสริฐ เต็มมาศ . " การศึกษาใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในเขตหนองแขม ." วิทยานิพนธ์ปริญญา การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง , 2537 .

ปิยนาด บุนนาค , ดวงพร นพคุณ และสุวัฒนา ชาติานิติ . คลองในกรุงเทพฯ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525.

ผังเมือง , กอง . สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร . มาตรการทางผังเมืองของกรุงเทพมหานครและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง . กรุงเทพฯ : งานผลิตสื่อการเรียนการสอน , ม.ป.ป.

ผังเมือง , สำนัก . ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2535 . กรุงเทพฯ : กองผังเมืองรวม , 2535 .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัทธา สายหู . "การศึกษากับการอนุรักษ์ศิลปกรรม." เอกสารในการสัมมนาเรื่องการอนุรักษ์สิ่ง
 แวดล้อมด้านศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม เสนอที่จังหวัดกำแพงเพชร วันที่
 24-25 มิถุนายน 2523. (เอกสารพิมพ์เผยแพร่)

พิชิต แรกชำนาญ . "การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 และจังหวัดใกล้เคียง ." วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
 ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522

ไฟล์เดนม ,เบอร์นาร์ด. ข้อมูลเบื้องต้นในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แปลโดยกรมศิลปากร.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สัมพันธ์กราฟฟิค, 2531.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. เที่ยวเมืองพระร่วง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์,
 2526.

มานพ พงศทัต. รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้ที่ดิน ระบบโครงสร้าง และการสัญจร
กรุงเทพมหานคร 2544. ม.ป.ท., 2527.

ยุทธศึกษาทหารเรือ,กรม. พระราชวังเดิม กรุงเทพมหานคร. นครหลวงกรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 กรมสารบรรณทหารเรือ, 2516.

รัชวดี สังขคุลย์. "แนวทางเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
 กำแพงเพชร สุโขทัย พิจิตร และพิษณุโลก." วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ราชบัณฑิตยสถาน,สำนัก. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ:
 อักษรเจริญทัศน์, 2525.

รุ่งนภา บุญดีสมโชค. "ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร สิ่งกำหนดทิศทางการพัฒนา."
 และ "การใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามข้อกำหนดผังเมืองรวม กทม."
จดหมายเหตุสมาคมทางหลวงฉบับ ถนนหนทาง ปีที่ 16,
ฉบับที่ 35 (119):18-24 ,28-30.

วีระ โรจน์พจนรัตน์ . "การวางแผนอนุรักษ์โบราณสถาน." รายงานการสัมมนา
 เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานสุโขทัย ณ อุทยานประวัติศาสตร์
 สุโขทัย 17-21 มกราคม 2528.

ศิลปากร, กรม. คู่มือกฎหมายโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ พ.ศ. 2504. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
 แห่งประเทศไทย จำกัด. 2534.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปากร, กรม. ทะเบียนโบราณวัตถุสถานทั่วราชอาณาจักร. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516.

----- . แผนแม่บทโครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์พิมพ์เนส ,2521.

----- . อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ไทย อักษร ฉ ช ซ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

คุรุสภา, 2536.

----- . กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. จดหมายเหตุการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ:

สหประชาชาติ, 2525. (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200ปี จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200ปี พุทธศักราช 2525).

----- . กองโบราณคดี. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์สถานและแหล่งโบราณคดี.

กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยุพัฒน์, 2533.

----- . ทะเบียน โบราณสถานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ :

ไอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, 2535.

----- . นำชมกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2525.

(จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200ปี).

----- . กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์. วัตถุประสงค์กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น , 2525. (จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี).

----- . กองสถาปัตยกรรม. สมุดภาพสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ :

กราฟฟิคอาร์ต , 2525.

----- . อนุรักษ์มรดกไทย. กรุงเทพฯ:อมรินทร์การพิมพ์,2529. (กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่อง

ในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2 เม.ย. 2529).

ศิลปากร, มหาวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. สมุดภาพสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์.

กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต, 2525. (พิมพ์เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี).

สตรีวัตรระฆัง, โรงเรียน. เวียงวังฝั่งธนฯ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2533.

สาทิส ชูแสง."การอนุรักษ์ศิลปกรรมสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมในยุโรป." เอกสารประกอบ

การจัดสัมมนาเรื่องเอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมในประเทศไทย โดยคณะอนุกรรมการ

ส่งเสริมสถาบันชาติ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เสนอที่มหาวิทยาลัยศิลปากร

16-17 สิงหาคม 2527.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุจิตต์ วงษ์เทศ. "ลมหายใจของแม่น้ำเจ้าพระยา." ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 10, เล่ม 8 (มิถุนายน 2532) : 10,71-82.
- สุธรรม ภัทรทวิวุฒิ. "การศึกษาการใช้ที่ดินเพื่ออาศัยในเขตธนบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2535.
- สุรพันธ์ กลิ่นขจร. " การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในชุมชนผสมระหว่างโบราณกับการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุวัฒน์ คู่่มวงษ์. "การศึกษาบริเวณโบราณสถานเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเมือง: เทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา." วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- เสถียร วิชัยลักษณ์ , ร.ต.ท. และ สืบวงศ์ วิชัยลักษณ์ , พ.ต.อ. พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. กรุงเทพฯ: นิติเวช , 2526.
- หนังสือที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลแพ่งธนบุรี และศาลแขวงธนบุรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2525.
- อภิชาติ ศรีอรุณ. "แนวทางการพัฒนาเมืองเก่าของเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2520.
- อัยฎางค์ โปราณานนท์ . "การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมโดยการวางผังเมืองกรณีศึกษาพื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2520 .

ภาษาอังกฤษ

FEIDEN , BERNARD M. CONSERVATION OF HISTORIC BUILDINGS.

LONDON : BUTTERWORTHS , 1982.

INSTALL , DONALD W. AND ASSOCIATES. CHESTER: A STUDY

IN CONSERVATION. LONDON : HERMAJESTY ' S
STATIONERY OFFICE , 1968.

LYNCH , KEVIN . THE IMAGE OF THE CITY. USA : THE MIT .

PRESS , 1960.

WORKETT , ROY . THE CHARACTER OF TOWN. LONDON : THE

ARCHITECTURAL PRESS , 1969 .

ภาคผนวก ก.

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

1. ความเป็นมา กรุงเทพมหานคร ได้เคยมีการวางผังเมืองรวมมาแล้วทั้งสิ้น 4 ครั้ง
 - ครั้งที่ 1 ผังลิทซ์ฟีลด์ ดำเนินการวางผัง พ.ศ. 2501-2502
 - ครั้งที่ 2 ผังนครหลวง เป็นการปรับปรุงผังลิทซ์ฟีลด์ ดำเนินการระหว่าง ปี พ.ศ. 2513-2515
 - ครั้งที่ 3 ผังนครหลวง 2543 ดำเนินการระหว่างปีพ.ศ. 2519-2520
 - ครั้งที่ 4 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ดำเนินการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2526-ปัจจุบัน
2. การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

สำนักผังเมืองได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการวางและจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร โดยสรุปดังนี้

 1. กรุงเทพมหานคร แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวม (คำสั่ง กทม.ที่ 267/2529) เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2529
 2. เขตวางผังทั้งหมด ประมาณ 1,568.7 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ปกครองของกรุงเทพมหานครทั้งหมด
 3. เริ่มประกาศเขตวางผังโดย
 - โฆษณาเรื่องการวางผังและจัดทำผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร ทางวิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์ เป็นเวลา 7 วัน เมื่อวันที่ 2-8 เมษายน พ.ศ. 2519
 - ปิดประกาศแผนที่แสดงท้องที่ที่จะวางและจัดทำผังเมืองรวม เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2519
 4. ประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2519
 5. ปิดประกาศผังเมืองรวม และข้อกำหนดเพื่อประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2519
 6. ประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519
 7. ประชุมคณะกรรมการผังเมืองเห็นชอบผังเมืองรวมและข้อกำหนด เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2520
 8. นำร่างผังเมืองรวมพร้อมข้อกำหนดไปปิดประกาศ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจสอบเป็นเวลา 60 วัน ตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม - 19 กันยายน พ.ศ. 2521
 9. คณะกรรมการผังเมืองมีมติให้ถอนผังเมืองรวมเพื่อปรับปรุงใหม่ เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2525
 10. กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งคณะกรรมการประสานแผนการวางผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 219/2517) เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2527

11. ประชุมคณะกรรมการประสานแผน การวางผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร เห็นชอบผังเมืองรวมและข้อกำหนด เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2528

12. ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณา ประสานงานและจัดทำผังเมืองรวม เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2529

13. ประชุมคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวม ครั้งที่ 3 รวมทั้งสิ้น 37 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2529

ครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2530

14. ปิดประกาศผังเมืองรวม และข้อกำหนดเพื่อประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2531

15. ประชุมรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2531

16. ประชุมคณะกรรมการผังเมือง รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2532

● 17. ปิดประกาศแผนผัง พร้อมข้อกำหนดเชิญชวนผู้มีส่วนได้เสียตรวจสอบ เป็นเวลา 90 วัน ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่ามีผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำร้องขอคิดเห็นขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร และข้อกำหนดทั้งหมด 141 ฉบับ จำนวน 1,112 ราย คณะกรรมการผังเมืองชี้ขาดคำร้อง 4 ครั้ง มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2532 โดยมีการปรับปรุงผังซึ่งสำนักผังเมืองได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมติแล้ว

18. การร่างกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม

- เสนอคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย พิจารณาเห็นชอบ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2533

- เสนอที่ประชุมกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นชอบ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2533

- คณะรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของฯพลฯ นายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2533

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตรวจสอบพิจารณาตั้งแต่วันที่ 6 สิงหาคม 2533 ถึงวันที่ 22 กรกฎาคม 2534 รวม 6 ครั้ง ตรวจสอบพิจารณาเสร็จเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2535

- เสนอคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงนามในกฎกระทรวง วันที่ 19 มีนาคม 2535

- ประกาศในราชกิจจานุเบกษามีผลบังคับใช้เป็นเวลา 5 ปี วันที่ 6 กรกฎาคม 2535

3. สารสำคัญของผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

การวางและจัดทำผังเมืองรวมนี้ ได้มีการจัดทำผังภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑลขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาและจัดทำผังเมืองรวมต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยได้วางโครงการและเป้าหมายของผังฯ และผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครไว้ถึงปีพ.ศ. 2544 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

ประกอบด้วยผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผังโครงการคมนาคมและขนส่ง และข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครนี้จะใช้บังคับโดยประกาศเป็นกฎกระทรวงและมีอายุการใช้บังคับ 5 ปี

เป้าหมายและแนวความคิดที่สำคัญของผังฯ คือ ส่งเสริมการพัฒนากรุงเทพฯ ให้มีการเจริญแบบเมืองหลายศูนย์กลาง กระจายกิจการอุตสาหกรรมให้ออกไปอยู่ในพื้นที่ปริมณฑล เพื่อลดปัญหาการจราจรและความแออัดภายในเมือง และส่งเสริมให้มีการพัฒนาในบริเวณที่เหมาะสม การวางผังฯ ได้มีการคาดประมาณจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 5.2 ล้านคนในปีพ.ศ. 2526 เป็น 7.6 ล้านคนในปีพ.ศ. 2544 และในผังการใช้ประโยชน์ที่ดินได้กำหนดพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นเมืองเพิ่มขึ้นจาก 446 ตารางกิโลเมตร ในปีพ.ศ. 2526 เป็น 932 ตารางกิโลเมตร ในปีพ.ศ.2544 โดยแบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 14 ประเภท ดังนี้

1. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
2. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
3. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
4. ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
5. ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
6. ที่ดินประเภทคลังสินค้า
7. ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
8. ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
9. ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
10. ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
11. ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม
12. ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
13. ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขการ

กฎกระทรวง

ฉบับที่ 116 (พ.ศ. 2535)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง

พ.ศ. 2518

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และมาตรา 26 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการผังเมืองฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับได้มีกำหนด 5 ปี

ข้อ 2 ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมในท้องที่กรุงเทพมหานคร ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวง

ข้อ 3 กฎกระทรวงนี้มิให้ใช้บังคับกับพื้นที่ที่ได้ใช้ หรือสงวนไว้ใช้เพื่อประโยชน์ในราชการทหาร

ข้อ 4 การวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การดำรงรักษาเมือง และบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตตามข้อ 2 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเมืองในภาคต่าง ๆ และในเขตปริมณฑลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ข้อ 5 ผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ และโครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางด้านวัฒนธรรม การบริหาร และการบริการที่สำคัญที่สุดของประเทศ

(2) พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณสุข โภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

(3) ส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาในบริเวณที่อยู่อาศัยให้เป็นชุมชนที่สมบูรณ์ โดยมีศูนย์กลางชุมชนเพื่อให้บริการต่าง ๆ ที่จำเป็น

(4) จัดระบบการขยายตัวของอุตสาหกรรมการผลิตโดยทั่วไป และเน้นเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องใช้แรงงานระดับฝีมือและเทคโนโลยีขั้นสูงเท่านั้น

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(5) ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีคุณค่าทางศาสนา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เพื่อดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของ กรุงเทพมหานครและของชาติ

(6) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่า

(7) ควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

(8) เป็นแนวทางสำหรับการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะโครงการพัฒนา

ต่าง ๆ และมาตรการส่งเสริมการพัฒนาเมือง

ข้อ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม ให้เป็นไปตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง และรายการประกอบแผนผังท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 7 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวงให้เป็นอย่างต่อไปนี้

(1) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 1.1 ถึงหมายเลข 1.54 ที่กำหนดไว้เป็นสีเหลือง ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย

(2) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 2.1 ถึงหมายเลข 2.49 ที่กำหนดไว้เป็นสีส้ม ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง

(3) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 3.1 ถึงหมายเลข 3.45 ที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำตาล ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

(4) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 4.1 ถึงหมายเลข 4.42 ที่กำหนดไว้เป็นสีแดง ให้เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

(5) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 5.1 ถึงหมายเลข 5.1 ถึงหมายเลข 5.9 ที่กำหนดไว้เป็นสีม่วง ให้เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

(6) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 6.1 ถึงหมายเลข 6.7 ที่กำหนดไว้เป็นสีเมืงระวาง ให้เป็นที่ดินประเภทคลังสินค้า

(7) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 7.1 ถึงหมายเลข 7.6 ที่กำหนดไว้เป็นสีม่วงอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

(8) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 8.1 ถึงหมายเลข 8.21 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียว ให้เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม

(9) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 9.1 ถึงหมายเลข 9.19 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(10) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 10.1 ถึงหมายเลข 10.34 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียว หมายเหตุ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ผู้ใดเห็นใบเขียวระวางด้านการค้า มงกอก ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา

เมื่อการดำเนินงาน ออกพิมพ์ใหม่ให้ตัดแบบลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(11) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 11.1 ถึงหมายเลข 11.10 ที่กำหนดไว้เป็นสีขาวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม

(12) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 12.1 ถึงหมายเลข 12.10 ที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำตาลอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

(13) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 13.1 ถึงหมายเลข 13.6 ที่กำหนดไว้เป็นสีเทาอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันศาสนา

(14) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 14.1 ถึงหมายเลข 14.43 ที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำเงิน ให้เป็นที่ดินประเภทราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ข้อ 8 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย ซึ่งมีใช้อาคารขนาดใหญ่ สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

(1) การประกอบพาณิชย์กรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่

(2) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัว โรงงานที่ประกอบกิจการโดยการเพิ่มพื้นที่โรงงานหรือก่อสร้างโรงงานเพิ่มขึ้นใหม่ เพื่อประโยชน์แก่กิจการของโรงงานเดิมโดยตรงในที่ดินแปลงเดียวกันกับแปลงที่ดินที่เป็นที่ตั้งของโรงงานเดิมและเจ้าของโรงงานเดิมนั้นต้องเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ โดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

(3) คลังสินค้า

(4) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

(5) สถานที่บรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซ

ปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการและร้านจำหน่ายก๊าซ

(6) คลังวัตถุระเบิดหรือวัตถุมีพิษ

(7) เลียงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภูเขา กระจับปี่ หรือสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

ข้อ 9 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยซึ่งมีใช้อาคารขนาดใหญ่ สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรม

บริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่ เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

- (2) คลังสินค้า
- (3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซ

ปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการและร้านจำหน่ายก๊าซ

- (5) คลังวัตถุระเบิดหรือวัตถุมีพิษ
- (6) เลียงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ งามู จระเข้ หรือสัตว์ป่าตาม

กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

- (7) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร
- (8) สุสานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม
- (9) กำจัดขยะมูลฝอย
- (10) สวนสนุก
- (11) ซื่อขายเศษวัสดุ

ข้อ 10 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้เป็นประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการใช้พื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ ในแต่ละบริเวณที่ดินนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามกำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรม

บริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่ เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

- (2) คลังสินค้า
- (3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซ

ปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ

- (5) คลังวัตถุระเบิดหรือวัตถุมีพิษ
- (6) เลียงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ งามู จระเข้ หรือสัตว์ป่าตาม

กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

- (7) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร
- (8) สุสานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม
- (9) กำจัดขยะมูลฝอย
- (10) สวนสนุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(11) ซื่อขายเศษวัสดุ

ข้อ 11 ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อพาณิชยกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อ กิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรม บริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่ เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

(2) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

(3) สถานที่บรรจุก๊าซและสถานที่เก็บก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซ พิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ

(4) คลังวัตถุระเบิดหรือวัตถุมีพิษ

(5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ฝูง จระเข้ หรือสัตว์ป่าตาม กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

(6) สุสานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม

(7) กำจัดมูลฝอย

ข้อ 12 ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมและ คลังสินค้า สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่ เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีก ไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

(1) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา

(2) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ฝูง จระเข้ หรือสัตว์ป่าตาม กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

(3) สุสานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม

(4) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

ข้อ 13 ที่ดินประเภทคลังสินค้า ให้ใช้ประโยชน์เพื่อคลังสินค้า อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการ บรรจุน้ำมันในภาชนะโดยไม่มีการผลิต อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ โดย ไม่มีการผลิตและอุตสาหกรรมบริการ ที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่ เป็นมลพิษต่อ ชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละ บริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรม

บริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

(2) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา

(3) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก

(4) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภูเขา จระเข้ หรือสัตว์ป่าตาม

กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

(5) สถานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม

(6) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

ข้อ 14 ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมในครอบครัว สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นให้ใช้เพิ่มเติมได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรม

บริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

(2) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา

(3) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก

(4) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภูเขา จระเข้ หรือสัตว์ป่าตาม

กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

(5) สุสานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม

(6) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

ข้อ 15 ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

(1) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบการพาณิชย์หรือประกอบอุตสาหกรรม

(2) การอยู่อาศัยและหรือการประกอบพาณิชยกรรมประเภทห้องแถวหรือตึกแถว

(3) การอยู่อาศัยประเภทห้องชุด อาคารชุด หรือหอพัก

(4) การอยู่อาศัยและหรือการประกอบพาณิชยกรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่

(5) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรม

บริการ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมหัตถกรรม โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยว

กับอุตสาหกรรมการเกษตร และโรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญหรือไม่เป็นมลพิษ

ต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

เมื่อการนี้แต่ทั้งสาม อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ 16 ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 17 ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 18 ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการในพื้นที่เพื่อกิจการอื่นในบริเวณหมายเลข 11.11 ถึงหมายเลข 11.6 ให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 5 และในบริเวณหมายเลข 11.7 ถึงหมายเลข 11.10 ให้ใช้เพิ่มได้อีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบการพาณิชย์หรือประกอบอุตสาหกรรม
- (2) การอยู่อาศัยและหรือการประกอบพาณิชย์กรรมประเภทห้องแถวหรือตึกแถว
- (3) การอยู่อาศัยประเภทห้องชุด อาคารชุด หรือหอพัก
- (4) การอยู่อาศัยและหรือการประกอบพาณิชย์กรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่
- (5) โรงงานทุกประเภท

ข้อ 19 ที่ดินประเภทอนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในบริเวณหมายเลข 12.1 ถึงหมายเลข 12.2 หมายเลข 12.4 หมายเลข 12.6 หมายเลข 12.7 หมายเลข 12.9 และหมายเลข 12.10 ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น อุตสาหกรรมหัตถกรรม การท่องเที่ยว พาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) การประกอบกิจการประเภทอาคารขนาดใหญ่
- (2) โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (3) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (4) โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- (5) คลังสินค้า
- (6) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขนส่ง
- (7) สถานที่ยับยั้งและสถานที่ยึดกุม ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซ

ปิโตรเลียมเหลว

- (8) คลังวัตถุระเบิดหรือวัตถุพิษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(9) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภูเขา กระจก หรือสัตว์ป่าตาม กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือโดยก่อเหตุรำคาญ

(10) ไซโลเก็บผลิตผลการเกษตร

(11) สุสานหรือฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม

(12) กำจัดมูลฝอย

(13) ซ็อบขายเศษวัสดุ

ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ในบริเวณหมายเลข 12.4 หมายเลข 12.5 และหมายเลข 12.8 ให้ใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเท่านั้น

ข้อ 20 ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับการ ศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเท่านั้น

ข้อ 21 ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้ใช้ ประโยชน์เพื่อการรัฐ กิจการเกี่ยวกับการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการหรือสาธารณูปโภค เท่านั้น

ข้อ 22 ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตก่อสร้างอาคาร หรือประกอบกิจการในเขตผัง เมืองรวมปฏิบัติการให้เป็นไปตามกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2535

พลเอก

(อิสระพงศ์ หนุนภักดี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการกรุงรัตนโกสินทร์

ความเป็นมา

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นบริเวณแรกของกรุงเทพมหานครเมื่อแรกตั้งราชธานี เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ เป็นศูนย์กลางกิจกรรมด้านพาณิชยกรรมทุกชนิด และศูนย์กลางการบริหารงานของประเทศ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณนี้อย่างจริงจัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2478 รัฐบาลได้ริเริ่มทำการอนุรักษ์โบราณสถานต่างๆ โดยทำการบูรณะพระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพน พระราชวังบวรสถานมงคล หลังจากนั้นก็มีกรขึ้นทะเบียนคลองตลอดคลองเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร พ.ศ. 2516 สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่ควรจะมีโครงการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์ขึ้น โดยมีเหตุผลว่าหากปล่อยให้มีการพัฒนาบริเวณนี้โดยไม่มีกรควบคุมหรือไม่มีระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม จะทำให้มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติได้ จึงได้เสนอโครงการต่อรัฐบาลและได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปดำเนินการโดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง คือ คณะกรรมการอนุรักษ์ปรับปรุงและบูรณะโบราณสถานบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ มีหน้าที่พิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์

ต่อมา กรุงเทพมหานครสนใจที่จะบูรณะโบราณสถานต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง คือ คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมภายในกรุงเทพมหานคร โดยมีหน้าที่อนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าเช่นเดียวกับคณะกรรมการชุดแรก แต่มีขอบเขตกว้างขวางกว่า คือ ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด

ต่อมา คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด ดังกล่าว ซ้ำซ้อนกัน และมุ่งแต่เฉพาะการอนุรักษ์ ยังขาดการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นต้องพิจารณาการอนุรักษ์กับการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย ควรขยายขอบเขตของการพิจารณาโครงการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์ให้รวมถึงการพัฒนาด้วย จึงได้เสนอโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ต่อคณะรัฐมนตรีโดยมีวัตถุประสงค์คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งาน เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
1. เพื่อปรับปรุงพื้นที่บางส่วนให้เป็นที่ว่างและเป็นสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อน
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หย่อนใจ

2. เพื่ออนุรักษ์อาคารสถานที่และบริเวณบางส่วนที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์
3. เพื่อจำแนกและกำหนดประเภทการใช้ที่ดินให้เป็นสัดส่วนและให้ประสานกับระบบถนนแผนจราจร และระบบสาธารณูปโภคของเมือง

ทั้งนี้โดยให้แต่งตั้งกรรมการระดับชาติขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาถึงความสำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพแวดล้อมจึงมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นการรวบรวมคณะกรรมการเดิม 2 คณะ เข้าด้วยกัน เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2521 และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการประสานงานให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

องค์ประกอบคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย

1. รองนายกรัฐมนตรี(ประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ) ประธานกรรมการ
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองประธานกรรมการ
3. ปลัดกระทรวงการคลัง กรรมการ
4. ปลัดกระทรวงกลาโหม กรรมการ
5. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรรมการ
6. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรรมการ
7. เลขาธิการพระราชวัง กรรมการ
8. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ กรรมการ
9. อธิบดีกรมโยธาธิการ กรรมการ
10. อธิบดีกรมศิลปากร กรรมการ
11. อำนวยการสำนักผังเมือง กรรมการ
12. อำนวยการสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กรรมการ
13. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรรมการ
14. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร กรรมการ
15. ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรรมการ
16. นายกษมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม กรรมการ
17. ผู้อำนวยการกองผังเมือง กรุงเทพมหานคร กรรมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
18. นายอดุล วิเชียรเจริญ กรรมการ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

19. นายวาทัญญู ณ ถลาง	กรรมการ
20. เลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	กรรมการและเลขานุการ
21. นายสันทัต สมชีวิตา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

1. กำหนดนโยบายและแผนในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
2. จัดทำแผนงานโครงการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
3. กำหนดหลักเกณฑ์การก่อสร้างอาคารทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนให้สอดคล้องกับนโยบายในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
4. กำหนดบริการพื้นฐานทั้งในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น
5. กำหนดหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณสำหรับโครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์และพัฒนาให้ดำเนินงานตามแผน
6. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเฉพาะเรื่อง
7. ควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย

ขอบเขตของโครงการกรุงรัตนโกสินทร์

กรุงรัตนโกสินทร์มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4.1 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน คือ บริเวณที่อยู่ภายในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านพระบรมมหาราชวังไปจนถึงคลองคูเมือง (คลองหลอดเดิม) มีเนื้อที่ประมาณ 1.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,125 ไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร

บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก มีอาณาเขตจากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านพระบรมมหาราชวังไปจรดคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู-คลองโอ่งอ่างเดิม) มีเนื้อที่ประมาณ 2.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,413 ไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดยอด แขวงบวรนิเวศ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ และแขวงบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร

คณะกรรมการในคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์

เพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 4 คณะ คือ

1. คณะอนุกรรมการวางแผนแม่บทและการใช้ที่ดิน
- ไม่
1. คณะอนุกรรมการวางแผนแม่บทและการใช้ที่ดิน

2. คณะอนุกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมการก่อสร้างอาคาร
3. คณะอนุกรรมการอนุรักษ์ และปรับปรุงโบราณสถาน ประวัติศาสตร์สถาน ศิลปวัฒนธรรม
4. คณะอนุกรรมการจัดทำเอกสารเผยแพร่โครงการกรุงรัตนโกสินทร์

การดำเนินงานของคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์

1. การกำหนดนโยบายการใช้ที่ดิน

1.1 แผนนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในคณะกรรมการได้จัดทำแนวนโยบายดังกล่าวขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และเป็นแนวทางควบคุมการก่อสร้างและต่อเติมอาคารของภาครัฐและเอกชน เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งก่อสร้างและโบราณสถานในบริเวณ โครงการ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในควรห้ามมิให้มีการประกอบอุตสาหกรรม สำหรับการหัตถกรรม และโรงงานทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายด้านอัคคีภัย และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ควรอนุญาตให้อยู่ในบริเวณนี้

2. การพาณิชยกรรมในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในจะต้องอยู่ในจำนวนจำกัด เพียงเพื่อที่จะบริการชุมชนในบริเวณดังกล่าวเท่านั้น

3. ห้ามมิให้มีการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยทุกประเภท ทั้งในภาคของรัฐและภาคของเอกชน

4. อาคารเดิมที่มีอยู่แล้วในสมัยรัชการที่ 5 ขึ้นไปให้ปรับปรุงได้ในสภาพเดิม ถ้าจะรื้อหรือสร้างใหม่ ให้สร้างได้ในรูปลักษณะเดิมและความสูงเท่าเดิม ส่วนอาคารที่จะปลูกสร้างขึ้นใหม่ให้สร้างให้มีความสูงได้ไม่เกินอาคารในสมัยรัชกาลที่ 5 ขึ้นไป และสูงไม่เกิน 16.00 เมตร และให้กำหนดอัตราส่วนของพื้นที่ของอาคารต่อพื้นที่ดินซึ่งอาคารนั้นตั้งอยู่และกำหนดให้มีที่ว่างโดยให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ดิน โดยบังคับให้เป็นพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของที่ว่าง

5. ให้มีการควบคุมและการจัดระเบียบอาคารริมน้ำ รวมทั้งทำเทียบเรือและที่จอดเรือ

6. ให้จัดระบบการจราจรเสียใหม่เพื่อลดความหนาแน่นของจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมให้มีการจัดถนนบางสายเป็นทางเดิน

7. ให้มีการควบคุมและจัดระเบียบป้ายโฆษณาทุกชนิดในบริเวณกรุงรัตน-

8.ให้มีการป้องกันและควบคุมสิ่งที่จะทำลายทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการรักษาบรรยากาศในบริเวณนี้ให้มีความสะอาดและความสงบ

9.ส่งเสริมให้มีบริเวณที่ว่างและร่มรื่น โดยเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

10.ส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

11.ส่งเสริมให้มีการจัดการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรม ซึ่งสนับสนุนวัฒนธรรมและประเพณีไทย

12.แนวนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

เนื่องด้วยที่ดิน ทำเทียบเรือและที่จอดเรือริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ซึ่งอยู่นอกเขตโครงการกรุงรัตนโกสินทร์แต่เป็นบริเวณที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทัศนียภาพของบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในเป็นอย่างยิ่งจึงเห็นสมควรให้กรุงเทพมหานคร และกรมเจ้าท่าดำเนินการออกมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่ควบคุมการก่อสร้างและการจัดระเบียบอาคารริมน้ำให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อไป

แนวนโยบายฯ ดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2524 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามแนวนโยบายดังกล่าว ก็ให้พิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

2.การกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์

คณะกรรมการฯ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมการก่อสร้างอาคาร ร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเพื่อใช้เป็นกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และคณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการยกร่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่เนื่องจากกระบวนการในการออกกฎหมายล่าช้า คณะกรรมการฯ ต้องการเร่งรัดให้ออกบังคับใช้ทันการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี จึงมีมติให้ยกร่างเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยมีเนื้อหาเช่นเดียวกับข้อบัญญัติฯ ประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ได้ยกร่างมี 2 ฉบับ คือ ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใดภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใดภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ดังมีรายละเอียดดังนี้

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใดภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก อาศัยอำนาจตามความในมาตรา

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนแปลงใช้ อาคารชนิดใด หรือประเภทใดภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 18 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ชุมมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตกรุงเทพมหานครจึงประกาศกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ 1 ในประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้

(1) “ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างแนวกิ่งกลางคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอดเดิม) กับแนวกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา

(ก) “บริเวณที่ 1” หมายความว่าพื้นที่ในบริเวณระหว่างแนวกิ่งกลางคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอดเดิม) กับแนวกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ยกเว้นบริเวณที่ 2 และบริเวณที่ 3

(ข) “บริเวณที่ 2” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดถนนพระจันทร์ ทิศใต้จดถนนหน้าพระลาน ทิศตะวันออกจดถนนมหาธาตุ ทิศตะวันตกจดแนวกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา

(ค) “บริเวณที่ 3” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่าง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จดถนนมหาธาตุ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดถนนท้ายวัง ทิศตะวันตกเฉียงใต้จดแนวกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันออกเฉียงใต้จดซอยสหกรณ์ 4

ทั้งนี้ ตามแผนที่ท้ายประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้

(2) “สถานที่เก็บสินค้า” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารหรืออาคารที่มีลักษณะในทำนองเดียวกันที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บ พัก หรือขนถ่ายสินค้าหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ทางการค้า

(3) “สถานกีฬา” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารหรือสถานที่ใช้เป็นที่พักซ้อมแข่งขัน หรือชมกีฬา หรืออาคารที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน สำหรับให้บริการแก่ผู้เล่นหรือผู้ชม เพื่อประโยชน์ทางการค้า

(4) “ที่ว่าง” หมายความว่า พื้นดินอันปราศจากหลังคา หรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมและให้หมายความรวมถึงพื้นที่ไม่เกิน 1.20 เมตร และไม่มีหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมเหนือระดับนั้น เช่น สระว่ายน้ำ หรือที่จอดรถ

ข้อ 2 ภายในบริเวณที่ 1 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารห้องแถว ตึกแถว โรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน อาคารพาณิชย์ อาคารสาธารณะ หรืออาคารอื่นใด ยกเว้น อาคารทางศาสนา อาคารที่ทำการของทางราชการ โดยให้มีความสูงได้ไม่เกินความสูงของอาคารเดิม และเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะต้องไม่เกิน 16 เมตร ทั้งนี้ให้วัดจากระดับถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

ข้อ 8 ภายในบริเวณที่ 2 และที่ 3 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- (2) อาคารที่ใช้ประกอบการค้า ซึ่งเป็นที่รังเกียจ หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ ตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข
- (3) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (4) โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (5) โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ ซึ่ง

เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

- (6) สถานที่เก็บสินค้า
- (7) หอประชุม นอกจากหอประชุมที่สร้างทดแทนของเดิม
- (8) ห้องแถว ตึกแถว
- (9) ฌาปนสถาน
- (10) สถานที่เก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อ

เพลิง

- (11) สถานกีฬา
- (12) ป้าย เว้นแต่ป้ายชื่อ ถนน ตรอก ซอย ป้ายทางราชการหรือป้ายชื่อสถานประกอบกิจการที่มีพื้นที่รวมกันไม่เกิน 5 ตารางเมตร
- (13) อาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร โดยวัดจากระดับถนนหรือขอบเขตขอบทางเท้าที่

ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

ข้อ 4 ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารอื่นใด ดังต่อไปนี้

- (1) อาคารที่มีพื้นที่อาคารรวมทุกชั้นต่อเนื่องที่ดินเกิน อัตราส่วน 2 ต่อ 1
- (2) อาคารที่มีที่ว่างปราศจากหลังคาหรือสิ่งปกคลุมน้อยกว่า 30 ใน 100 ส่วน ของเนื้อที่ดินที่ปลูกสร้าง โดยแสดงขอบเขตที่ว่างให้ปรากฏและให้ใช้ที่ดินจำนวน 50 ใน 100 ส่วน ของที่ว่างดังกล่าวเป็นที่ดินสำหรับปลูกหญ้าหรือต้นไม้ ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคารทุกชนิดหรือทุกประเภทให้มีที่ว่างตาม (2) น้อยกว่า 30 ใน 100 ส่วนของเนื้อที่ดินปลูกสร้าง เว้นแต่จะมีที่ว่างใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มีความกว้างไม่น้อยกว่าความกว้างของอาคารและอยู่ติดต่อกับอาคารมาทดแทน และต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ข้อ 5 ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างหรือดัดแปลงเป็นอาคารประเภทไม่ควบคุมการใช้ ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดในอาคารนั้น เป็นอาคารประเภทควบคุมการใช้ ตามมาตรา 32 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้แก่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) คลังสินค้า โรงมหรสพ โรงแรม หรือสถานพยาบาล

(2) พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การศึกษา การสาธารณสุขหรือกิจการอื่น

ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ทั้งนี้เว้นแต่สถานพยาบาลที่ไม่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน หรือสถานศึกษาซึ่งมีระดับการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา

ข้อ 6 ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง หรือดัดแปลงเป็นอาคารประเภทควบคุมการใช้มาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารดังกล่าวเปลี่ยนการใช้อาคารให้ผิดไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาตให้ก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารนั้น

ข้อ 7 อาคารที่สร้างมาก่อนและขัดกับข้อ 2 หรือ ข้อ 3 แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ห้ามดัดแปลง เว้นแต่เป็นการซ่อมแซมหรือดัดแปลงภายใน

ข้อ 8 อาคารที่มีการใช้มาก่อนและขัดกับข้อ 5 หรือ ข้อ 6 แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ห้ามดัดแปลง เว้นแต่เป็นการซ่อมแซมหรือดัดแปลงภายใน และห้ามเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารเปลี่ยนการใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดเปลี่ยนการใช้อาคารนั้นยินยอมให้บุคคลใดเปลี่ยนการใช้อาคารนั้น อันเป็นการฝ่าฝืนข้อ 6 แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ โดยให้ถือเอาประเภทการใช้อาคารในวันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ใช้บังคับเป็นเกณฑ์

ข้อ 9 เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดฝ่าฝืนข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 หรือข้อ 7 แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ข้อ 10 ประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตกรุงเทพมหานคร จึงประกาศกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้

(1) “ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างแนวกึ่งกลางคลองเมืองเดิม (คลองหลอดเดิม) แนวกึ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา แนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองบางลำพูเดิม) แนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองโอรังอ่างเดิม) แนวกึ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา บรรจบกับแนวกึ่งกลางคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอดเดิม)

(ก) “บริเวณที่ 1” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จดแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองบางลำพูเดิม) และถนนพระสุเมรุ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดแนวกึ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศใต้จดถนนเจ้าฟ้า ยกเว้นบริเวณที่ 11

(ข) “บริเวณที่ 2” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดถนนบูรณศิริกับถนนราชดำเนินกลาง ทิศใต้จดแนวกึ่งกลางคลองวัดราชบพิธ ถนนพระพิทักษ์และถนนจักรเพชร ทิศตะวันออกจดแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองโอรังอ่างเดิม) ถนนมหาไชย ถนนอุณากรรณ ถนนเฟื่องนครต่อถนนบ้านหม้อ และถนนตรีเพชร ทิศตะวันตกจดถนนตะนาวและถนนอัมฤงค์

(ค) “บริเวณที่ 3” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดซอยประตูเหล็กต่อแนวเส้นขนาน ซึ่งห่างจากเขตทางของถนนพหลุรัด 90 เมตร ทิศใต้จดแนวกึ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันออกจดถนนจักรเพชร ไปตามถนนทรงวาดต่อแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองโอรังอ่างเดิม) ทิศตะวันตกจดถนนตรีเพชรและซอยสะพานพุทธ

(ง) “บริเวณที่ 4” หมายความว่า พื้นที่ในระหว่างทิศตะวันออกเฉียงเหนือจดแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองบางลำพูเดิม) ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จดถนนประชาธิปไตย ทิศตะวันตกเฉียงใต้จดถนนพระสุเมรุ ทิศใต้จดถนนราชดำเนินกลาง

(จ) “บริเวณที่ 5” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดถนนราชดำเนินกลาง ทิศใต้จดถนนบูรณศิริ ทิศตะวันออกจดถนนตะนาว ทิศตะวันตกจดถนนอัมฤงค์

(ฉ) “บริเวณที่ 6” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดแนวกึ่งกลางคลองวัดเทพธิดาและถนนบำรุงเมือง ทิศใต้จดแนวกึ่งกลางคลองวัดราชบพิธ ทิศตะวันออกจดแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองโอรังอ่างเดิม) ทิศตะวันตกจดถนนศิริพงษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(จ) “บริเวณที่ 7” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดแนวกึ่งกลางคลองวัดราชบพิธ ทิศใต้จดถนนเจริญกรุง ทิศตะวันออกจดถนนตีทอง ทิศตะวันตกจดถนนเฟื่องนคร

(ข) “บริเวณที่ 8” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่าง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จดถนนจักรเพชร ทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดถนนอัษฎางค์ ทิศตะวันออกจดซอยสะพานพุทธ ทิศใต้จดแนวกึ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา

(ค) “บริเวณที่ 9” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่าง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จดซอยวานิช ทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดถนนจักรเพชร ทิศใต้จดถนนทรงวาด ทิศตะวันออกจดแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองโอรังอ่างเค็ม)

(ง) “บริเวณที่ 10” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศเหนือจดแนวกึ่งกลางคลองวัดราชบพิธและถนนเจริญกรุง ทิศใต้จดซอยประตูเหล็กต่อแนวเส้นขนาน ซึ่งหากจากเขตทางของถนนพาหุรัด 90 เมตร ทิศตะวันออกจดแนวกึ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองโอรังอ่างเค็ม) และถนนจักรเพชร ทิศตะวันตกจดถนนตีทอง ถนนบ้านหม้อและถนนตรีเพชร

(ฉ) “บริเวณที่ 11” หมายความว่า พื้นที่ในบริเวณระหว่าง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จดถนนพระสุเมรุ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดถนนจักรพงษ์ ทิศตะวันออกเฉียงใต้จดเส้นขนาน ซึ่งห่างจากเขตทางของถนนสิบสามห้าง 50 เมตร ทิศตะวันตกเฉียงใต้จดถนนตานี

ทั้งนี้ตามแผนที่ท้ายประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้

(2) “สถานที่เก็บสินค้า” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารหรืออาคารที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บ พัก หรือขนถ่ายสินค้า หรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ทางการค้า

(3) “สถานกีฬา” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ฝึกซ้อม แข่งขัน หรือชมกีฬาหรืออาคารที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน สำหรับให้บริการแก่ผู้เล่น หรือผู้ชมเพื่อประโยชน์ทางการค้า

(4) “ที่ว่าง” หมายความว่า พื้นดินอันปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุม และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ของสิ่งก่อสร้าง หรืออาคารซึ่งสูงจากระดับพื้นดินไม่เกิน 1.20 เมตร และไม่มีหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมเหนือระดับนั้น เช่น สระว่ายน้ำหรือที่จอดรถ

ข้อ 2 ภายในบริเวณที่ 1 บริเวณที่ 2 และบริเวณที่ 3 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใด ดังต่อไปนี้

(1) โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อิเล็กทรอนิกส์ การล้างฟิล์มถ่ายรูปและฟิล์มภาพยนตร์ การเจียรนัยเพชร พลอย หิน กระจก หรือ วัตถุที่คล้ายคลึง การซักรีด อัดกลีบ กัดสีผ้า โดยใช้เครื่องจักร และการพิมพ์แบบ พิมพ์เขียว”

- (3) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (4) โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (5) โรงมหรสพตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ ซึ่ง

เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

- (6) สถานที่เก็บสินค้า
- (7) ภัตตาคารที่มีพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะอาหารเกิน 200 ตารางเมตร
- (8) ตลาด ตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข
- (9) หอประชุม เว้นแต่หอประชุมของทางราชการ โรงเรียน มหาวิทยาลัย
- (10) ห้องแถว ตึกแถว
- (11) ฌาปนสถาน
- (12) อาคารสำนักงานเอกชนที่มีพื้นที่ทุกชั้นรวมกันเกิน 300 เมตร
- (13) ห้างสรรพสินค้าที่มีพื้นที่ทุกชั้นรวมกันเกิน 200 ตารางเมตร
- (14) สถานที่เก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง
- (15) สถานกีฬา
- (16) ป้าย เว้นแต่ป้ายชื่อถนน ตรอก ซอย ป้ายทางราชการ ป้ายเพื่อการเลือกตั้ง หรือป้ายสถานประกอบกิจการที่มีพื้นที่รวมกันไม่เกิน 5 ตารางเมตร
- (17) อาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร โดยวัดจากระดับถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

ข้อ 3 ภายในบริเวณที่ 4 บริเวณที่ 5 บริเวณที่ 6 บริเวณที่ 7 บริเวณที่ 8 และบริเวณที่ 9 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้าง หรือตัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใดตามข้อ 2 เว้นแต่ภัตตาคารที่มีพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะอาหารไม่เกิน 300 ตารางเมตร หอประชุมเอกชนที่มีพื้นที่ทุกชั้นรวมกันไม่เกิน 300 ตารางเมตร และอาคารสำนักงาน

ข้อ 4 ภายในบริเวณที่ 10 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้าง หรือตัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใด ตามข้อ 3 เว้นแต่สถานเดินร่ำ รำวง หรือรองเง็ง สถานที่มีอาหาร สุรา น้ำชา เครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย หรือจัดให้มีการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง สถานกีฬา โรงมหรสพ ห้างสรรพสินค้า ป้าย และอาคารที่สูงเกิน 16 เมตร แต่ต้องไม่เกิน 37 เมตร

ข้อ 5 ภายในบริเวณที่ 11 ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารชนิดใดหรือประเภทใดตามข้อ 2 เว้นแต่อาคารสำนักงานห้างสรรพสินค้า ป้าย และอาคารที่สูงเกิน 16 เมตร แต่ต้องสูงไม่เกิน 25 เมตร

ที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ 6 ห้ามก่อสร้าง หรือคัดแปลงอาคารอื่นใด ดังต่อไปนี้

(1) อาคารที่มีพื้นที่อาคารรวมทุกชั้นต่อเนื่องที่ดินเกินอัตราส่วน 2 ต่อ 1 ภายในบริเวณที่ 1 บริเวณที่ 2 บริเวณที่ 3 บริเวณที่ 4 บริเวณที่ 5 บริเวณที่ 6 บริเวณที่ 7 บริเวณที่ 8 บริเวณที่ 9

(2) อาคารที่มีพื้นที่มีอาคารรวมทุกชั้นต่อเนื่องที่อาคารรวมทุกชั้นต่อเนื่องที่ดินเกินอัตราส่วน 4 ต่อ 1 ภายในบริเวณที่ 11

ข้อ 7 ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือคัดแปลงอาคารที่มีที่ว่างปราศจากหลังคาหรือสิ่งปกคลุมน้อยกว่า 30 ใน 100 ส่วน ของเนื้อที่ดินปลูกสร้าง โดยแสดงขอบเขตที่ว่างให้ปรากฏและให้ใช้ที่ดินจำนวน 50 ใน 100 ส่วนของที่ว่างดังกล่าวเป็นที่ดินสำหรับปลูกหญ้าหรือต้นไม้ ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างอาคารทุกชนิดหรือทุกประเภทให้มีที่ว่างตามวรรคหนึ่งน้อยกว่า 30 ใน 100 ส่วนของเนื้อที่ดินปลูกสร้าง เว้นแต่จะมีที่ว่างที่มีความกว้างไม่น้อยกว่าความกว้างของอาคารและอยู่ติดต่อกับอาคารมาทดแทน และต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ข้อ 8 ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างหรือคัดแปลงเป็นอาคารประเภทไม่ควบคุมการใช้ ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้อาคารนั้นเป็นอาคารประเภทควบคุมการใช้ตามมาตรา 32 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้แก่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจกรรมดังต่อไปนี้

(1) คลังสินค้า โรงมหรสพ โรงแรม หรือสถานพยาบาล

(2) พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การศึกษา การสาธารณสุขหรือกิจกรรมอื่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ทั้งนี้ เว้นแต่สถานพยาบาลที่ไม่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน หรือสถานศึกษาซึ่งมีระดับไม่เกินประถมศึกษา

ข้อ 9 ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก อาคารที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างหรือคัดแปลงเป็นอาคารประเภทควบคุมการใช้มาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารดังกล่าวเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารให้ผิดไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาตให้ก่อสร้างหรือคัดแปลงอาคารนั้น

ข้อ 10 อาคารที่สร้างมาก่อนและขัดกับ ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 หรือข้อ 7 แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ ห้ามคัดแปลง เว้นแต่เป็นการซ่อมแซมหรือตัดเลงภายใน

ข้อ 11 อาคารที่มีการใช้มาก่อนและขัดกับข้อ 8 หรือ ข้อ 9 แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ ห้ามคัดแปลง เว้นแต่เป็นการซ่อมแซม หรือคัดแปลงภายใน และห้ามเจ้าของหรือผู้ครอบครองดำเนินการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารเปลี่ยนการใช้ หรือยินยอมให้บุคคลใดเปลี่ยนการใช้อาคารนั้น อันเป็นการฝ่าฝืนข้อ 9 แห่งประกาศประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ โดยถือเอาประเภทการใช้อาคารในวันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ใช้บังคับเป็นเกณฑ์

ข้อ 12 เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดฝ่าฝืนข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 8 หรือข้อ 11 วรรคหนึ่ง แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

ข้อ 13 ประกาศกระทรวงมหาดไทยนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

8. การอนุรักษ์บริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน

3.1 คณะกรรมการฯ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการอนุรักษ์ และปรับปรุงโบราณสถาน-ประวัติศาสตร์สถาน ศิลปะ และวัฒนธรรม ดำเนินการพิจารณาจัดทำรายละเอียดแผนอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นซึ่งได้แยกประเภทสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปรับปรุงออกเป็น 11 ประเภท คือ

1. พระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังและวัดในอาณาเขต
2. ศาสนสถาน
3. ศาล
4. อนุสาวรีย์
5. ป้อมและกำแพงเมือง
6. อาคารของราชการและเอกชน
7. สวนสาธารณะ
8. อาคารร้านค้า
9. คลอง
10. สะพาน
11. ทำน้ำ

เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 121 รายการ งบประมาณ 365 ล้านบาท ซึ่งตามแผนอนุรักษ์ฯ นี้ คณะกรรมการฯ ได้ขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้สนับสนุนงบประมาณให้กับกรมศิลปากรในการบูรณะสิ่งก่อสร้าง ซึ่งจำเป็นต้องให้แล้วเสร็จก่อนปี พ.ศ. 2525 เพื่องานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 77.1 ล้านบาท ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบประมาณเรียบร้อยแล้ว

3.2 คณะกรรมการฯ ได้จัดทำแนวทางและวิธีการอนุรักษ์อาคารกรมไปรษณีย์ โทรเลขเดิม (เชิงสะพานพุทธยอดฟ้าฯ) โดยได้รับอนุมัติงบประมาณจากคณะรัฐมนตรีเป็นจำนวนเงิน 10 ล้านบาท เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การวางแผนทางการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

คณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยการสนับสนุนของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP/regional office) ได้จัดให้มีการประกวดผลงานด้านสถาปัตยกรรม การออกแบบผังเมืองเพื่อสภาพแวดล้อมที่พึงปรารถนาสำหรับกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น และจากข้อสรุปของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งประมวลแนวความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการและแนวทางแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อมของผู้ได้รับรางวัล 6 ราย รวมทั้งแนวนโยบายและแผนการดำเนินงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการฯ ได้นำข้อสรุปดังกล่าวมาพิจารณาเป็นแนวทางอนุรักษ์ และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้ 5 หัวข้อ คือ

1. การใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน
 2. การใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก
 3. การจัดระบบการจราจร
 4. การจัดระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
 5. การจัดภูมิสถาปัตยกรรม
- ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

1.1 ตลอดแนวริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอดเดิม)

ก. จัดทำสนามหญ้า ทำทางเดินและสวนสาธารณะให้ต่อเนื่องกันเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยรื้อถอนอาคารที่เสื่อมสภาพแล้วจัดทำเป็นสวนสาธารณะสำหรับชุมชนในเมือง หรือโดยกำหนดระยะร่นของแนวอาคารที่จะปลูกสร้างใหม่ริมแม่น้ำ ให้มีที่ว่างริมน้ำให้เหมาะสม

ข. ทำเขื่อนตลอดแนวฝั่งแม่น้ำและคลองคูเมืองเดิมทั้ง 2 ฝั่ง

1:2 บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาจากเชิงสะพานพระปิ่นเกล้าถึงท่าพระจันทร์

จัดทำลานเอนกประสงค์ เพื่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีและการพักผ่อนในบริเวณเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า

1.3 บริเวณระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับถนนมหาราช จากท่าพระจันทร์ถึงท่าช้างวังหลวง

ก. ปรับปรุงและจัดระเบียบท่าข้าม ท่าจอดเรือ อาคารพาณิชย์ ตามโครงการการปรับปรุงบริเวณท่าพระจันทร์ ของกรุงเทพมหานคร

ข. อนุรักษ์อาคาร หัวมถนอมมหาราชกับถนนหน้าพระลาน

ค. ปรับปรุงบริเวณที่เป็นสลัมบนถนนข้างมหาวิทยาลัยศิลปากร ปรับปรุงให้เป็น

ถนนโล่งสำหรับร้านค้าของที่ระลึกตลอดแนว เฉพาะเวลากลางวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

1.4 บริเวณระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับถนนมหาราช จากท่าช้างถึงท่าโรงไม้

ไม่วางกรณีเดาทั้งสองน อีกทั้งห้ามผู้ใดตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก. ส่งเสริมให้เปิดโล่ง จัดเป็นสวนสาธารณะตลอดแนวขนานกับพระบรมมหาราชวัง

ข. สนับสนุนให้ย้ายอาคารราชการออกไปตั้งนอกบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และสร้างเป็นสวนสาธารณะ

ค. ปรับปรุงท่าจอดเรือบริเวณท่าช้างและท่าโรงไม้

ง. ส่งเสริมให้มีการบูรณะและซ่อมแซมอาคารในบริเวณพระบรมมหาราชวัง

1.5 บริเวณระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับถนนมหาราช จากท่าโรงไม้ถึงคลองคูเมืองเดิม

ก. ย้ายกิจการค้าส่งและขนถ่ายสินค้ารวมทั้งตลาดสดออกไปบริเวณนี้ อนุรักษ์อาคารบางแห่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเรืออาคารที่มีสภาพทรุดโทรม แล้วจัดเป็นสวนสาธารณะ

ข. ปรับปรุงบริเวณท่าเตียน ตามโครงการของกรุงเทพมหานคร

2. การใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

2.1 บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองรอบกรุง (คลองบางลำพู และคลองโอรังอย่างเดิม)

ก. ทำเขื่อนตลอดแนวคลองและแม่น้ำเจ้าพระยาทั้ง 2 ฟัน

ข. จัดทำทางเดินริมน้ำ และสวนสาธารณะให้ต่อเนื่องกัน โดยกำหนดระยะระหว่างแนวอาคารที่จะปลูกสร้างใหม่ริมน้ำให้มีที่ว่างริมน้ำให้เหมาะสม

2.2 บริเวณระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับถนนพระอาทิตย์ จากคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู เดิม) ถึงเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า

ก. ปรับปรุงบริเวณโดยรอบป้อมพระสุเมรุ โครงการของกรุงเทพมหานคร

ข. จัดระเบียบและปรับปรุงบริเวณตั้งแต่ป้อมพระสุเมรุจนถึงสะพานพระปิ่นเกล้า

2.3 บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาจากปากคลองตลาดถึงสะพานคู่ขนานสะพานพุทธ

ก. ย้ายกิจการขายส่งจากบริเวณปากคลองตลาดและท่าเตียนออกไปตั้งในบริเวณที่เหมาะสม ในแผนระยะยาว ควรมีการวางข้อกำหนดในการใช้ที่ดินในบริเวณนี้

ข. อนุรักษ์อาคารเก่าในบริเวณนี้ทั้งหมด

ค. ปรับปรุงบริเวณนี้ให้เป็นบริเวณที่พักอาศัยกับพาณิชยกรรม โดยให้มีที่ว่างเปิดโล่งเพื่อส่งเสริมกิจการท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจ

2.4 บริเวณป้อมมหากาฬ ภูเขาทองและเฉลิมไทย

ก. ปรับปรุงบริเวณป้อมมหากาฬและกำแพงเมือง ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นี่สำหรับศึกษาหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ตามโครงการของกรุงเทพมหานคร

ข. รั้วห้องแถวหลังวัดสระเกศ และริมคลองมหานาค เพื่อเปิดเป็นลานโล่งเชื่อม

โยภูเขาทอง ป้อมมหากาฬ และวัดราชนัคดา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก. รื้อเฉลิมไทยเพื่อส่งเสริมทัศนียภาพของโลหะปราสาท อันเป็นสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์และจัดบริเวณเฉลิมไทยนี้ให้เป็นบริเวณเปิดโล่ง และสวนสาธารณะ

2.5 บริเวณริมถนนราชดำเนินกลางและหลังอาคารราชดำเนิน

- ก. ส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้บนทางเท้าริมถนนราชดำเนินกลางทั้ง 2 ฝั่ง
- ข. ปรับปรุงและจัดระบบที่อยู่อาศัยบริเวณหลังอาคารราชดำเนินกลางให้มี

ความหนาแน่นปานกลาง

ค. ถ้าจะมีการปรับปรุงอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง ต้องกำหนดขนาดระยะรั้วและความสูงของอาคารด้วย โดยยึดแนวของอาคารเดิมเป็นหลัก

2.6 บริเวณลานหน้าวัดสุทัศน์

- ก. ปรับปรุงลานเสาชิงช้าและลานกรุงเทพมหานคร ให้เป็นลานเอนกประสงค์ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อพิธีการต่าง ๆ
- ข. ย้ายทัศนสถานคลองเปรมออกไปตั้งบริเวณชานเมือง และปรับปรุงอาคารทัศนสถานบางส่วนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ ส่วนบริเวณอื่นปรับปรุงให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะที่แสดงสินค้าราชทัณฑ์และสินค้าพื้นเมือง

3. การจัดระบบการจราจร

3.1 ส่งเสริมให้มีการจราจรในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ให้เบาบางที่สุด โดยการควบคุมจำนวน ชนิด ขนาดของรถ และควบคุมการจอดรถในบริเวณดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณใกล้โบราณสถาน

3.2 ส่งเสริมให้มีทางเดินเท้าในบริเวณดังกล่าวให้มากที่สุด

4. การจัดระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

- 4.1 ขุดลอกคลองทั้งหมดในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ พร้อมทั้งปรับปรุงเขื่อนริมน้ำ
- 4.2 กำหนดมาตรการที่จะควบคุมน้ำเสียจากที่พักอาศัย ร้านค้า ที่ทำการราชการและเอกชน ไม่ให้ไหลลงสู่คลองทั้งสอง
- 4.3 จัดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 4.4 ปรับปรุงระบบระบายน้ำในบริเวณนี้
- 4.5 ปรับปรุงการเก็บขยะ การประปา การไฟฟ้า โทรศัพท์ ให้มีประสิทธิภาพในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์

4.6 ควบคุมกิจการรรมที่ทำให้เกิดขยะมากลงในแหล่งน้ำสาธารณะ เช่น บริเวณสะพานหัน บางลำพู

5. การจัดภูมิสถาปัตยกรรม

ยกเลิกบริเวณอื่นอีกสำหรับให้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1 เน้นเอกลักษณ์ของกรุงรัตนโกสินทร์ให้เด่นชัด ในการจัดทำอุปกรณ์สาธารณะริมถนน (Street Furniture) ได้แก่ สี วัสดุ และลักษณะให้แตกต่างจากบริเวณอื่น ๆ

5.2 ปรับปรุงบริเวณที่แสดงอาณาเขตของกรุงรัตนโกสินทร์ให้ชัดเจน เช่น ป้อม พระสุเมรุ ป้อมมหากาฬ คลองคูเมือง และสะพานพุทธฯ

5.3 จัดสวนสาธารณะเพิ่ม ในบริเวณป้อมพระสุเมรุ ป้อมมหากาฬ เจลิมไทย ลานเสาชิงช้า ภูเขาทอง ท่าราชวรดิษฐ์ ลานหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ถนนสีปายสามห้าง แนวริมคลองคูเมืองทั้งสอง ทำเรือริมน้ำ

5.4 จัดระเบียบในบริเวณวัดให้มีที่พักรถซ้อนรอยันให้ประชาชนสนใจ ห้ามทำการค้าขาย และประกอบธุรกิจในเขตพุทธาวาส

5. การควบคุมให้เป็นไปตามแนวนโยบายและแนวทางที่ได้กำหนดไว้

5.1 ตามที่คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการกำหนดแนวนโยบายและหลักเกณฑ์การก่อสร้างอาคารเพื่อใช้ควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการออกเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครอยู่นั้น แต่เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการก่อสร้างอาคารทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นจำนวนมากในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีผลกระทบต่อโบราณสถานและสภาพแวดล้อม ดังนั้น ในระหว่างที่กรุงเทพมหานครกำลังตราเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนั้น คณะกรรมการฯ ได้เร่งรัดข้อกำหนดนี้ให้มีผลบังคับใช้เร็วยิ่งขึ้น โดยขอให้กระทรวงมหาดไทยออกเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยไว้ชั่วคราว จนกว่าการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจะดำเนินการเสร็จแล้ว

5.1.1 เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อ

โบราณสถานและสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ ในช่วงระหว่างรอการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2521 ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งมีโครงการก่อสร้างอาคารภายในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ส่งโครงการมาให้คณะกรรมการฯ พิจารณา ซึ่งในการพิจารณานี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. อัตราส่วนของพื้นที่อาคารต่อเนื้อที่ดินซึ่งอาคารนั้นตั้งอยู่
2. ที่ว่าง
3. พื้นที่สีเขียว
4. ชนิดและประเภทของอาคาร
5. ความสูงของอาคาร
6. ขนาดของอาคาร
7. ผลกระทบต่อการใช้ที่ดิน

ดังรายละเอียดปรากฏในร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยทั้ง 2 ฉบับที่กล่าวมาแล้ว ประโยชน์ด้านการค้า

5.1.2 อาคารของหน่วยราชการที่ได้นำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการฯ มีดังนี้ซึ่งที่มีการนำไปใช้

1. อาคารกองช่างตวงวัด กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์
2. เคหะสงเคราะห์ข้าราชการตำรวจนครบาลขณะสงคราม
3. อาคารกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
4. อาคารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
5. อาคารกรมที่ดิน
6. อาคารเรียนคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. อาคารเรียนและวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
8. อาคารศูนย์กีฬา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. อาคารสโมสรนายทหารชั้นประทวน กรมสวัสดิการทหารเรือ
10. อาคารเรียนบนดาดฟ้า คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
11. อาคารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวี
12. ศูนย์การค้าตลาดมิ่งเมือง
13. อาคารที่พักนายทหารนักเรียนและนายสิบนักเรียน โรงเรียนช่างทหารบก
14. อาคารโรงเลี้ยงทหาร กองพันรักษาดินแดน และที่พักชั่วคราวของ

ข้าราชการกรมการรักษาดินแดน

สร้างได้ ได้แก่

15. อาคารกองอำนวยการ โรงงานสุราบางยี่ขัน
16. อาคารราชนาวีสโมสรซึ่งอาคารที่คณะกรรมการฯ ได้อนุมัติให้ทำการก่อสร้างได้ ได้แก่

1. อาคารกองช่างตวงวัด กรมทะเบียนการค้า
2. เคหะสงเคราะห์ข้าราชการตำรวจนครบาลขณะสงคราม
3. อาคารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
4. อาคารเรียนคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. อาคารศูนย์กีฬา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. อาคารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวี
7. ศูนย์การค้าตลาดมิ่งเมือง
8. อาคารที่พักนายทหารนักเรียนและนายสิบนักเรียน โรงเรียนช่างทหารบก
9. อาคารโรงเลี้ยงทหาร กองพันรักษาดินแดน และที่พักชั่วคราวของ

ข้าราชการกรมการรักษาดินแดน

10. อาคารกองอำนวยการ โรงงานสุราบางยี่ขัน
11. อาคารราชนาวีสโมสร

นอกจากจะพิจารณาการก่อสร้างอาคารแล้ว คณะกรรมการฯ ยังได้พิจารณาพัฒนาพื้นที่

เฉพาะในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ด้วย ได้แก่

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การสร้างสะพานคู่ขนานสะพานพุทธ
2. การสร้างลานจอดรถ ณ บริเวณสนามไชย
3. โครงการปรับปรุงสภาพตลาดปากคลองตลาด
4. การวางท่อส่งน้ำและติดตั้งหัวฉีดน้ำ บริเวณสนามหลวง
5. โครงการรื้อฟื้นหอกลองประจำเมือง และพระที่นั่งภูวดลทัศน์ (หอนาฬิกา

ร. 4 เดิม)

5.2 จากแผนอนุรักษ์และปรับปรุงสิ่งก่อสร้างบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร และกรมศิลปากร ได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์อาคารสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้

5.2.1 โครงการของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จ ได้แก่

- 1) โครงการอนุรักษ์ป้อมมหากาฬและปรับปรุงบริเวณโดยรอบ
- 2) โครงการอนุรักษ์ป้อมพระสุเมรุและปรับปรุงบริเวณโดยรอบ
- 3) โครงการอนุรักษ์กำแพงเมืองหน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
- 4) โครงการปรับปรุงบริเวณสนามไชย
- 5) โครงการปรับปรุงที่ว่างสาธารณะริมคูเมือง (คลองคูเมืองเดิมและ

คลองรอบกรุง)

- 6) โครงการปรับปรุงบริเวณสนามหลวง
- 7) การจัดระเบียบท่าขนส่งผู้โดยสารบริเวณท่าช้างริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
- 8) การควบคุมการโฆษณาทุกชนิดในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน
- 9) โครงการปรับปรุงผังจราจรและทางเท้าในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

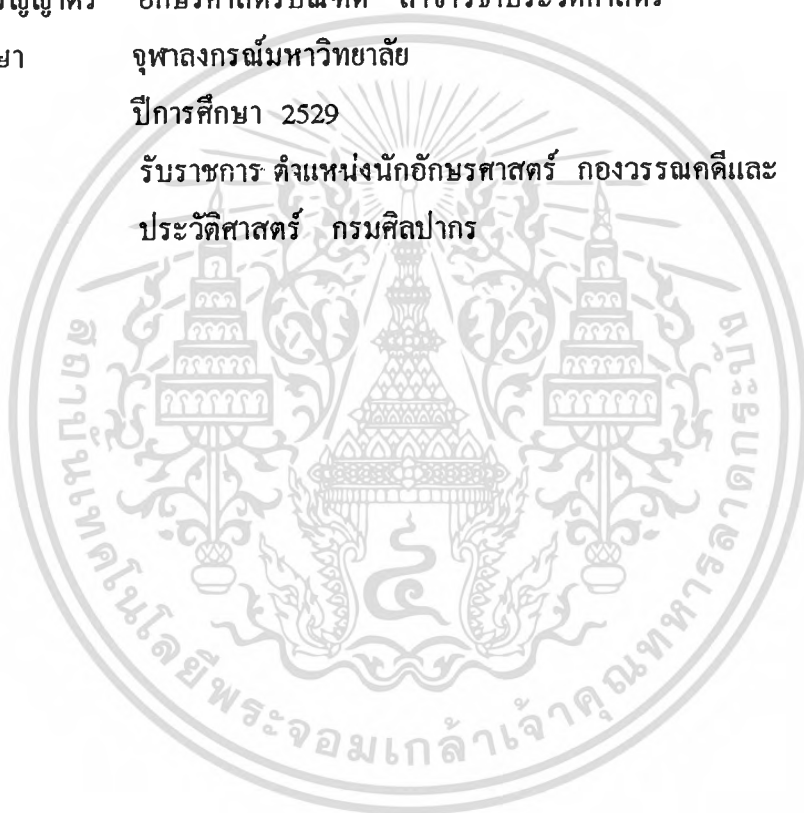
5.2.2 โครงการของกรมศิลปากร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 ได้แก่

- 1) โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แบ่งเป็น โครงการที่ใช้เงิน

งบประมาณแผ่นดิน 39,000,000 บาท และโครงการที่ใช้เงินบริจาคเป็นเงิน 104,860,190 บาท

ประวัติผู้เขียน

ชื่อผู้เขียน	นางสาวธีรดา ธีรเดช
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี	อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
สถานที่สำเร็จการศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่สำเร็จการศึกษา	ปีการศึกษา 2529
อาชีพปัจจุบัน	รับราชการ ตำแหน่งนักอักษรศาสตร์ กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้